

PROGRAMUL LEONARDO DA VINCI 2009 / 2011

Formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă

PREFAȚĂ

În ultimii ani, multe țări europene se confruntă cu un nou fenomen, cel al copiilor străzii și în stradă. Situația acestor minori a devenit o preocupare reală pentru profesioniștii din teren, responsabili de protecția copilului. Confruntată cu această realitate, asociația La Voix De l'Enfant a postulat să participe la programul european Leonardo Da Vinci, propunând Agenției Europa Educație Formare Franța, un proiect cu durată de doi ani, referitor la "Formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă". Pentru a realiza acest proiect La Voix De l'Enfant a solicitat implicarea a trei parteneri europeni, spanioli, italieni și români și doi parteneri francezi, așa-numiți „silențioși”, asociațiile Arc 75 și Hors la Rue.

Activitatea desfășurată pe parcursul celor doi ani și schimburile care au avut loc pe parcursul mobilităților transnaționale și a altor mobilități a permis pe de o parte, să se realizeze o evaluare a stării actuale a diferitelor programe de formare inițială și continuă furnizate în fiecare țară parteneră și - pe de altă parte - să se realizeze un schimb de practici profesionale și de experiență. Vizite pe teren au favorizat schimburile cu privire la metodologie și au îmbogățit cunoștințele profesioniștilor implicați în program. Voix De l'Enfant dorește să sublinieze încă o dată importanța acestor programe europene care, dincolo de schimbul de bune practici și evidențierea disfuncționalităților, oferă participanților o deschidere spre alte forme de pregătire și de intervenție. Acești doi ani de muncă permit să concluzionăm că este imperativ ca în cadrul programelor de formare inițială și continuă a profesioniștilor din domeniul protecției copilului, să fie inclus un modul pluridisciplinar, specific intervenției cu copiii străzii și în stradă. La Voix De l'Enfant este convinsă că măsurile luate pentru acești copii pot fi eficiente numai în cazul în care cei care îi sprijină sunt instruiți și, au astfel, capacitatea de a răspunde nevoilor lor.

La Voix De l'Enfant amintește de Rezoluția adoptată de către Consiliul pentru Drepturile Omului în cadrul celei de a 46-a sesiune, în data de 24 martie 2011 cu privire la „drepturile copilului: o abordare holistică a protecției și promovării drepturilor copilului care muncește și / sau care trăiește pe stradă” și în mod deosebit, articolul 3 „... Invită statele să acorde o atenție deosebită pentru prevenirea fenomenului copiilor care muncesc și / sau care trăiesc pe stradă, prin abordarea diverselor cauze ale acestuia în cadrul strategiilor economice, sociale, educaționale și de responsabilizare ”.

Martine BROUSSE

Director al asociației La Voix De l'Enfant

CUPRINS

PRIMA PARTE		7
Capitolul 1.	Istoricul proiectului	8
Capitolul 2.	Obiective, metodologie, evaluare	9
Capitolul 3.	Mobilități și program	11
Capitolul 4.	Prezentarea partenerilor europeni	13
PARTEA A DOUA		31
	Starea actuală a sistemului de intervenție pentru copiii străzii din fiecare țară parteneră	
Capitolul 1.	Spania	32
Capitolul 2.	Franța	43
Capitolul 3.	Italia	53
Capitolul 4.	România	64
PARTEA A TREIA		77
	Starea actuală a programelor de formare pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii și/sau în stradă în fiecare din țările partenere	
Capitolul 1.	Spania	78
Capitolul 2.	Franța	85
Capitolul 3.	Italia	97
Capitolul 4.	România	103
RECOMANDĂRI FINALE		115
Elaborarea unui program de formare		117

PRIMA PARTE

Capitolul 1: Istoricul proiectului

Istoricul programului Leonardo în cadrul asociației La Voix De l’Enfant

Programul Leonardo da Vinci este unul dintre programele „educație și formare pe tot parcursul vieții” al Comisiei Europene (Departamentul de Educație, Cultură, Multilingvism și Tineret). Acest program facilitează schimburile de bune practici în ceea ce privește formările inițiale și continue. Reprezintă o pârghie pentru dezvoltarea de noi instrumente și metode de formare care ar putea fi extinse la nivel european. Programul Leonardo, 2009-2011, coordonat de asociația La Voix de l’Enfant este realizat împreună cu trei asociații partenere (Spania, Italia și România), având ca temă: **formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă**¹.

Reprezintă o continuare a patru programe Leonardo realizate anterior:

- **Leonardo 2000/2003:** "program de schimb de experiență pentru o formare adaptată protecției minorilor în pericol." Țările asociațiilor implicate în acest program: Franța, Italia și România.
- **Leonardo 2003/2004:** "schimbul de bune practici pentru elaborarea metodologiilor și criteriilor comune de formare cu privire la asistența minorilor neînsoțiți." Țările asociațiilor implicate în acest program: Germania, Franța, România.
- **Leonardo 2005-2007:** "abordare și practici de intervenție cu minorii în stradă și programe de formare a educatorilor stradali." Țările asociațiilor implicate în acest program: Franța, Italia și Polonia.
- **Leonardo 2007-2009:** "abordare și practici de intervenție cu minorii în stradă și programe de formare a educatorilor stradali." Țările asociațiilor implicate în acest program: Franța, Italia și Polonia.

¹ Potrivit definiției adoptate în cadrul proiectului, copiii străzii sau în stradă sunt copii, adolescenți, izolați sau nu, străini sau nu, uneori victime ale traficului de persoane, care se află în situații defavorizate, minori aflați în circuite de delincvență, droguri, prostituție, copii și adolescenți care întrețin relații dificile în special cu familiile lor și/sau cu instituțiile.

Capitolul 2: Obiective, metodologie, evaluare

Obiectivele proiectului Leonardo sunt:

- stabilirea unei cooperări între diferiți profesioniști și organizațiile partenere.
- identificarea și armonizarea de bune practici în domeniul intervenției și formării profesionale cele patru țări partenere în vederea îmbunătățirii răspunsurilor la problemele copiilor străzii și în stradă în Europa.
- dezvoltarea de instrumente comune de formare pentru profesioniștii din diferitele țări, confrunțați adesea cu realități similare.

Metodologie adoptată:

- constituirea în fiecare țară a unui Comitet Național de Pilotaj, format din profesioniști care lucrează cu copiii străzii și/sau în stradă pentru evaluarea stării actuale a sistemelor de intervenție pentru acest public.
- identificarea de către Comitetul Național a programelor și a modulelor de formare pentru studenții și profesioniștii implicați în intervenția cu copiii străzii și/sau în stradă.
- realizarea studiului și strângerea informațiilor de la profesioniștii din instituțiile și serviciile în cauză prin trimiterea chestionarelor.
- organizarea de reuniuni transnaționale între partenerii europeni pentru prezentarea modelelor de bune practici și a disfuncționalităților identificate în fiecare țară și descoperirea realității din teren a profesioniștilor celor patru țări.
- informarea cu privire la etapele programului prin intermediul site-ului de internet, a "corespondenței" trimestriale și a Flash Info al asociației La Voix de l'Enfant și prin suporturile de comunicare ale asociațiilor partenere.
- diseminarea rezultatelor Proiectului prin realizarea unei Publicații Finale destinată profesioniștilor și organismelor interesate.
- organizarea unei conferințe finale la Paris, cu toți partenerii programului și deschisă pentru profesioniștii interesați.

Evaluarea proiectului s-a realizat prin:

- reuniuni pregătitoare pentru profesioniștii care participă la întâlnirile transnaționale.
- organizarea de reuniuni de evaluare a întâlnirilor transnaționale.
- strângerea părerilor participanților la întâlnirile transnaționale prin difuzarea chestionarelor de satisfacție.
- rapoarte scrise cu privire la fiecare întâlnire transnațională.

Capitolul 3: Mobilități și program

Mobilitățile

Fiecare asociație parteneră dispune de douăzeci și patru de mobilități care trebuie să fie efectuate în cursul celor doi ani ai proiectului. O mobilitate este echivalentul unei deplasări a unuia dintre membri asociației în străinătate. În acest program au coexistat patru forme de mobilități:

- întâlnirile transnaționale au avut loc, alternativ, în fiecare dintre țările asociațiilor partenere. Organizarea lor a fost în responsabilitatea asociației din țara care a găzduit întâlnirea. Durata lor a fost de 3 până la 5 zile pe parcursul cărora beneficiarii mobilităților au descoperit viața cotidiană a profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă. Astfel, aceștia au putut conștientiza problematica din diferitele țări: legile în vigoare, fluxul de migrație, prezența minorilor pe stradă, practicile de intervenție, sistemul judiciar, etc.
- reuniunile bilaterale au avut o durată echivalentă. Acestea au contribuit la întărirea legăturilor dintre asociațiile partenere și la o imagine mai bună a funcționării acestora și a domeniilor în care aceștia lucrează.
- reuniuni de coordonare care au permis Coordonatorilor Naționali din cele patru țări să discute despre evoluția programului și finalizarea obiectivelor.
- conferința finală care raportează activitatea realizată și transmite propunerile elaborate de către toți partenerii în cursul proiectului.

Agenda întâlnirilor europene

- *întâlniri transnaționale:*

Transnaționala de la Paris: 24-28 mai 2010

Transnaționala de la Barcelona: 12-15 octombrie 2010

Transnaționala de la Roma: 17-20 ianuarie 2011

Transnaționala de la București-Satu Mare: 18-22 aprilie 2011

- **reuniuni bilaterale:**

Bilaterala delegației franceze la Satu Mare: 14-20 septembrie 2010

Bilaterala delegației române la Paris: 22- 26 noiembrie 2010

Bilaterala delegației italiene la Paris: 29- 31 martie 2011

Bilaterale delegației române la Roma: 23- 25 mai 2011

Bilaterala delegației italiene la Paris: 20-24 iunie 2011

Bilaterala delegației române la Paris: 20-24 iunie 2011

Bilaterala delegației spaniole la Paris: 06- 07 iulie 2011

- **reuniuni de coordonare**

Reuniunea de coordonarea la Roma: 23- 24 mai 2011

Reuniunea de coordonarea la Paris: 24 iunie 2011

- **conferința finală**

Conferința finală de la Paris: 08 iulie 2011

Capitolul 4: Prezentarea partenerilor europeni, a partenerilor lor silențioși și a Comitetelor Naționale de Pilotaj

Parteneri

SPANIA

Associació Catalana per la Infància Maltractada ACIM este o organizație non-guvernamentală (ONG) non-profit, creată în 1988, care reunește peste 250 de profesioniști și instituții în întreaga regiune Catalonia (Spania), având diferite tipuri de discipline și intervenind în domenii legate de protecția copilului și a familiei. Specializată în apărarea și mediatizarea drepturilor copiilor, aflată într-o continuă luptă împotriva abuzului copiilor și adolescenților și acordând atenție nevoilor lor, asociația are ca obiective:

- să încurajeze, să promoveze și să coordoneze studii și cercetări având ca subiect maltratarea copiilor sau a celor aflați în situații de risc;
- să se poziționeze ca loc de dezbatere pentru experiențe și cunoștințe din perspectiva fiecărei discipline;
- să propună formări pentru toate persoanele interesate de domeniul copilăriei și adolescenței;
- să centralizeze documentație, bibliografie și date cu privire la incidența abuzului asupra copilului;
- să participe la campanii de sensibilizare cu privire la situația de abuz asupra copilului destinate societății, cetățenilor și reprezentanților politici;
- să acorde sprijin și colaborare diferiților profesioniști din domeniul protecției copilului care se confruntă cu situații de abuz;
- să promoveze și să coordoneze eforturile orientate pe protecția copilului și să dezvolte politici și resurse care favorizează tratamentul pozitiv;
- să denunțe public situații inacceptabile pentru copii și adolescenți;

- să dezvolte programe, servicii și activități de intervenție directă în interesul copiilor abuzați și familiilor;
- să dezvolte programe, servicii și activități de cooperare internațională în ceea ce privește domeniul copiilor.

Principalele activități ale organizației se axează pe diferite proiecte și programe complementare:

Programul „Fem Xarxa” permite aprofundarea difuzării și construirii unui spațiu social de recunoaștere a drepturilor copiilor și adolescenților de către profesioniștii din domenii legate de copil la nivelul municipalităților. Acest program urmărește ameliorarea capacității de a detecta abuzul, potențând coordonarea, colaborarea și consensul în ceea ce privește acțiunile tuturor agenților și a serviciilor implicate. Permite dinamizarea funcționării serviciilor sociale teritoriale în scopul de a consolida intervenția comunitară în rețea construind protocoale de intervenție în situațiile de abuz.

Programul „ACULL” este un serviciu specializat oferit gratuit copiilor și adolescenților supuși abuzului. Acesta este format dintr-o echipă multidisciplinară de profesioniști, psihologi, juriști și lucrători sociali care au ca obiectiv să acorde atenție și să ghideze copiii și tinerii, victime ale abuzului și familiile acestora, să furnizeze informații de specialitate și să îndrume oamenii în general, și profesioniștii în situații de abuz.

Programul de formare răspunde pe de-o parte unei cereri venite din partea comunității sau a instituțiilor publice și private, și pe de altă parte propune o ofertă permanentă de formare în domeniul luptei împotriva abuzului și aspectelor legate de acesta din urmă.

Programul de sensibilizare implică acțiuni destinate publicului larg și comunităților interesate în domeniul drepturilor copilului și adolescentului, a situațiilor de risc și a prevenirii acestora, respectiv a modalităților și modelelor de bună practică ale intervenției.

Din anul 1996, ACIM reprezintă Spania în rețeaua internațională ECPAT, care luptă împotriva diverselor forme de exploatare sexuală (prostituție și pornografie infantilă, turism sexual și trafic cu copii și adolescenți). Acțiunile se concretizează în cadrul campaniei naționale "Deschide bine ochii", care propune acțiuni de sensibilizare și prevenire a acestui fenomen, a campaniei mondiale "Comunică în siguranță", a cărei obiectiv este promovarea unei utilizări responsabile a tehnologiilor informației și comunicării pe baza unui Cod de conduită a sectorului turistic pentru protecția copiilor împotriva

exploatării sexuale în timpul călătoriilor și a traficului de copii în scopuri sexuale.

Comitetul Național

Membrii comitetului național au fost aleși în funcție de experiența profesională, cunoștințele în domeniul tematicii proiectului Leonardo, experienței lor în domeniul protecției minorilor aflați în dificultate și a capacităților de a participa la o dezbateră în vederea elaborării de propuneri concrete pentru îmbunătățirea intervenției cu publicul țintă în spațiul de lucru al partenerilor din proiect.

Membrii Comitetului au colaborat pe tot parcursul proiectului, contribuind cu viziunea lor asupra realității actuale a beneficiarilor. Ei au oferit informații cu privire la diferitele parcursuri formative (cursuri și validarea experienței, etc.) pentru profesioniști și au propus viziunea lor cu privire la mecanismele de obținere a informațiilor de la diverse organisme profesionale.

Associació Catalana per la Infancia Maltractada a centralizat diferitele idei și comentarii apărute în timpul reuniunilor bilunare în scopul de a elabora propuneri pentru ameliorarea intervenției cu tinerii și de a tinde spre o armonizare între practicile diferiților parteneri europeni din proiect.

Membrii Comitetului Național spaniol:

- D-na Marie Eulàlia Palau del Pulgar, profesor, doctor în psihologie și psihopedagog, președinte voluntar al ACIM, coordonatoarea proiectului Leonardo pentru ACIM;
- D-na Ana Sebastian Enríquez, vicepreședinte voluntară al ACIM, medic pediatru;
- D-na Asunción Moreno Manchado, psiholog și membru voluntar al Consiliului de Administrație al ACIM;
- D-na Mariona Pórtulas Ambròs, profesor, psihopedagog, membru voluntar al Consiliului de Administrație al ACIM;
- Dl. Francesc Domingo Salvany, medic pediatru și membru voluntar al Consiliului ACIM;
- Dna Conxita Vila Vila, asistent social, membru voluntar al ACIM, Direction Generale d'attention al 'enfance et al'adolescence du departement de benestar social i familia de la generalitat de Catalunya;
- Dl. Marti Teixidó i Planas, membru voluntar al ACIM, președintele Societății Catalane de Pedagogie și inspector în învățământul de stat,

profesor la Facultatea de Științe ale Educației la Universitatea Autonomă din Barcelona (UAB);

- D-na Isabelle Peris, secretar de coordonare și membru al ACIM;
- Maria José Bartrina Andrés, psiholog, Departamentul de Justiție al Generalitat de Catalunya;
- Esther Castilla, Colegiul Educatoarelor și Educatorilor Sociale din Catalunya (CEESC) și programul de tranziție școală - locul de muncă (primăria orașului Viladecans);
- Dl. Miquel Dosta, manager al consorțiului Badalona Sud;
- Dl. Vicenç Marc Ferrando, tehnician integrare socială, educație socială, Institutul de Educació Secundaria Fontseré de l'Hospitalet (L'Hospitalet Fontseré High School);
- Dl. Vincenç Galea, educator social, Colectivul Drari, și Cercetere și Acțiune Participativă pentru Drepturile Copilului;
- D-na Montserrat Juanpere Farré, pedagog, membru al Colegiului oficial de pedagogi din Catalunya;
- Dna Carme Lloreta membru al Colegiului Oficial de pedagogi din Catalunya și al Centrului de Resurse Educative pentru Persoanele cu deficiente de Auz (Creda:);
- D-na Montserrat Muselle Sala, Colegiul Oficial de pedagogi din Catalunya, membră a echipei de protecție a copilului și adolescentului din Girona;
- Dl Josep Miquel Pérez, Programul pentru coabitare "Servei Escola i Entorn " (serviciu de școală și mediu) al Departamentului de Educație al Generalitat de Catalunya;
- Ana Virgili, pedagog, Institutul de Profesionale Educació Secundaria Salvador Seguí (Liceul Salvador Seguí).

Partenerii "resursă" ai Comitetului Național spaniol:

Parteneri din sistemul public de servicii sociale locale:

- Consortium Badalona Sud
- Serviciul de Educatori Stradali de la Primăria din Badalona
- Zona Servicii Sociale al Primăriei orașului Barcelona
- Serviciul de Detecție și de intervenție cu minorii neînsoțiți din cadrul primăriei orașului Barcelona și Serviciul APC „A Peu de Carrer” de protecție a minorilor în mediul urban.

Parteneri din sectorul asociativ social și privat:

- Centrul Deschis Sant Jaume din Badalona
- Centrul Deschis al Fundației private La Salut Alta din Badalona
- Asociația "ACCEM: Imigrație și refugiați"
- Centrul "Casal dels Infants: Accio Social Als Barris" (activități de asistență socială în cartiere)
- Colegiul educatoarelor și educatorilor sociali din Catalunya

Partenerii din administrațiile de referință:

- procuror responsabil de copii, membru al Administrației Naționale a Justiției

FRANȚA

La Voix De l'Enfant, asociația federativă creată în 20 iulie 1981, are ca scop: "Ascultarea și apărarea oricărui copil aflați în dificultate indiferent de apartenență".

Pentru cele 76 de asociații din care este formată, ea are ca misiune:

- să apere demnitatea și integritatea fiecărui copil și adolescent;
- să faciliteze obținerea de acte de identitate și de stare civilă pentru un număr cât mai mare de copii, pentru ca aceștia să fie recunoscuți din punct de vedere legal și să fie protejați;
- să inițieze și să sprijine programe de sănătate primară, școlarizare, educație, îngrijire a copiilor străzii, lupta împotriva prostituției și a traficului de copii;
- să creeze servicii de permanență și unități medico-judiciare de primire în mediul spitalicesc pentru minorii victime ale abuzurilor sexuale sau de altă natură;
- să reprezinte în instanță copiii și interesele acestora;
- să reprezinte o platformă de schimb și de coordonare pentru protecția și apărarea copiilor;
- să realizeze împreună cu parteneri din diferite țări programe europene și internaționale;
- să pregătească și să prezinte propuneri pentru punerea în aplicare a Convenției privind Drepturile Copilului, a tratatelor internaționale și a legislației naționale;
- să elaboreze, să propună și să sprijine programe de formare profesională;
- să reprezinte un spațiu de dialog pentru asociațiile membre și parteneri.

Din 1986 La Voix de l'Enfant este membru al Comisiei Consultative Naționale a Drepturilor Omului. Ea este solicitată să ofere expertiză în cadrul mai multor consilii de administrație ale unor federații și alte organizații.

Printre acțiunile sale pe teren, La Voix De l'Enfant susține și însoțește minorii străini neînsoțiți și minorii în dificultate. Este în legătura cu profesioniștii care lucrează cu aceștia și care ar putea fi depășiți de situație când vine vorba de copiii în stradă. La Voix De l'Enfant a susținut, de

asemenea, programe de prevenire împotriva traficului de minori români, construind și coordonând o platformă asociativă franco-română.

Așadar, ținând cont de experiența sa și având o rețea solidă de asociații La Voix De l'Enfant a solicitat să coordoneze un program care permite valorizarea bunelor practici în domeniul muncii în stradă, precum și studiul cu privire la programele de formare pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii și în stradă. Consolidarea formării profesioniștilor care lucrează cu copii înseamnă dezvoltarea competențelor acestora și o mai bună asistență a copiilor aflați în dificultate în stradă.

Partenerii silențioși ai asociației La Voix De l'Enfant

Partenerii silențioși sunt "organizații, cum ar fi asociațiile, autoritățile locale sau regionale, companiile ... care sunt implicate în proiectul de parteneriat, dar nu sunt eligibile pentru a primi finanțare."

Cei doi parteneri silențioși ai asociației La Voix de l'Enfant în cadrul proiectului Leonardo sunt ARC 75 și Hors La Rue. Ei beneficiază din această postură de mobilitățile care trebuie să fie realizate împreună cu La Voix De l'Enfant pe parcursul acestui proiect.

- **ARC 75**, creată în 07 iunie 1979, este o asociație de "prevenire specializată", autorizată de către autoritățile din Paris să asigure o misiune de protecție a copilului. Educatori merg să întâlnească tineri în dificultate în mediul lor de viață punând în aplicare activități educative. În cele douăsprezece zone geografice în care este prezentă, asociația monitorizează 2500 de tineri cu vârste cuprinse între 10 și 21 de ani. Acțiunile sale sunt bazate pe valori de solidaritate, de luptă împotriva discriminării și excluziunii, precum și pe o abordare globală a persoanei care respectă principiile participării voluntare și ale confidențialității.

- **Hors la Rue**, creată în 2002, are ca misiune să identifice și să asiste în domeniul juridic minorii străini în dificultate, marea majoritate a acestora provenind din Europa de Est, și să depună eforturi pentru o mai bună recunoaștere a acestui fenomen de către actorii din domeniul instituțional, politic și asociativ. Echipa sa educativă identifică și "atrage" tinerii în locurile lor de viață și de "activitate" oferindu-le servicii educative în centrul de zi în Montreuil. Hors la Rue, de asemenea, organizează acțiuni în România în domeniul prevenirii riscurilor asociate migrației minorilor din satele cele mai afectate.

Comitetul Național

Comitetul național francez, compus din parteneri silențioși, experți și reprezentanți ai La Voix de l'Enfant, s-a reunit lunar. Acesta a realizat un studiu cu privire la intervenția cu copiii străzii, precum și la programele de formare pentru profesioniștii care lucrează cu acest public.

Membrii Comitetului Național:

- Guillaume Marcoux, responsabil de programe europene în cadrul La Voix De l'Enfant (VDE) și coordonator general al proiectului Leonardo Da Vinci
- Odile MAURICE, asistent social, terapeut familial (VDE)
- Martine BROUSSE, director al La Voix de l'Enfant
- Marie-Laure Joliveau-TEZCAN, jurist al La Voix de l'Enfant
- Adeline Ollivier, stagiar (VDE)
- Elise MARTIN-Lorho, stagiar (VDE)
- Melkitsédeq Andres, membru al Solidarite Enfant Roumanie, asociație membră a La Voix de l'Enfant
- Laurent Perroux, educator specializat, șef de departament (ARC 75)
- Thierry Berthier, educator de "prevenire specializată". (ARC 75)
- Hichem KADIRI, educator de "prevenire specializată". (ARC 75)
- Elvis Lionetti, educator de "prevenire specializată". (ARC 75)
- Samir Khammar, educator de "prevenire specializată". (ARC 75)
- Sylvie Bruyère Ferrier, educatoare în cadrul centrului " Centre d'Hébergement de Réinsertion Sociale". (ARC 75).
- Damien ANIS, educator în cadrul centrului " Centre d'Hébergement de Réinsertion Sociale". (ARC 75)
- Morgan Allain, educator de "prevenire specializată". (ARC 75)
- Antoaneta POPESCU, șef serviciu, asistent social, educator specializat. (Hors la Rue)
- Yann Lebre, monitor educator (Hors La Rue)
- Ana-Maria David, asistent executiv, profesor de limbă franceză ca limbă străină (Hors la Rue)
- Morgan Siri, psiholog (Hors La Rue)
- NANTES Damien, director (Hors la Rue)
- Tom HERARD, educator specializat (Hors la Rue)

Parteneri "resursă" ai Comitetului Național francez:

- Asociația Parcours d'Exil
- Asociația France Terre d'Asile
- Groupe de Pédagogie et d'Animation Sociale
- Associations de Prévention Spécialisée du Nord

- Union Parisienne de la Prévention Spécialisée
- Tribunalul pentru copii Paris
- Primăria Parisului : Serviciul de protecție a copilului și prevenire specializată
- Centrul de formare CEMEA din Aubervilliers pentru profesii educative și sociale.

ITALIA

Save the Children

Italia ONLUS

Save the children Italia este o „ONLUS” (organizație cu scop nelucrativ social). Aceasta este prezentă în Italia de la sfârșitul anului 1998 și are sediul social în Roma din 2000. Organizația internațională se angajează să protejeze și să promoveze drepturile copilului în Italia și în lume, concentrându-se pe situațiile deosebit de dificile. Lupta împotriva rasismului și a discriminării, eforturile de răspuns la situația copiilor implicați în traficul de ființe umane, situația copiilor care din diferite motive trăiesc în Italia fără familiile lor, sunt unele dintre inițiativele organizației Save the children. Save the children Italia este acreditată de către Ministerul Afacerilor Externe ca un ONG (organizație non-guvernamentală).

Principalele domenii de intervenție ale organizației în Italia sunt:

- **protecția copiilor migranți** – Save the children Italia dezvoltă activități în sprijinul minorilor străini, însoțiți sau nu, a solicitanților de azil sau victimelor exploatarei, cum ar fi traficul, prostituția, activități ilegale și munca ilegală;
- **protecția minorilor în ceea ce privește noile tehnologii** – Save the children Italia luptă împotriva răspândirii pornografiei infantile pe internet și sensibilizează tinerii pentru utilizarea în condiții de siguranță a rețelei de internet și telefonie;
- **educație pentru dezvoltare** – Save the children Italia sprijină participarea copiilor, adolescenților și profesorilor acestora la dezbateri cu privire la relația dintre dezvoltare și sărăcie și prăpastia dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare.
- **advocacy și lobby** - Save the children Italia organizează activități orientate spre ONG-urile locale, naționale și internaționale, precum și sectorul social, cu scopul de a influența politicile în domeniul copiilor și aplicarea acestora.

Proiectul **Civico zero** a început în decembrie 2008 și își propune să ofere sprijin, îndrumare și protecție pentru tinerii bărbați și femei imigranți, acordând o atenție deosebită dar nu exclusivă minorilor neînsoțiți aflați în

situații de excluziune socială, copiilor la risc de exploatare și abuz intrați în circuitul de justiție pentru minori.

Civico Zero este un centru de zi unde copiii pot să beneficieze de servicii de bază, cum ar fi dușuri, spălarea hainelor, îmbrăcăminte, obținerea de informații cu privire la drepturile lor, activități recreative, consiliere juridică și pentru sănătate, internet, școlarizare.

În plus, profesioniștii din acest centru lucrează și în stradă în cadrul unor "unități mobile" realizând activități de orientare, de reducere a riscurilor și de animație pentru copiii care trăiesc pe străzi.

Save the children Italia este activă în 26 de țări: Coasta de Fildeș, Etiopia, Malawi, Mozambic, Republica Democratică Congo, Sudan, Uganda, Egipt, Liban, Afganistan, Bangladesh, Bhutan, China, Filipine, Nepal, Vietnam, Bolivia, Brazilia, Guatemala, Haiti, Italia, Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Muntenegru, Serbia. În caz de dezastre naturale, Save the children acordă sprijin populațiilor afectate, ca și în cazul cutremurului din Pakistan (octombrie 2005), tsunami-ului care a lovit Asia de Sud-Est (decembrie 2004), ciclonului din Bangladesh (noiembrie 2007) și Myanmar (mai 2008) și recentului cutremur din Italia.

Comitetul Național

Selecția membrilor comitetului director a avut loc în funcție de profesie, de cunoștințe pe tema copiilor străzii și / sau pe stradă, practica și experiența în domeniul muncii cu minorii.

Asociațiile care fac parte din Comitetul național italian sunt:

- **Asociația Gruppo Abele** se ocupă de minori în situație de stradă, care au oportunități reduse și sunt mai expuși riscului de excluziune socială. Asociația desfășoară activități de sensibilizare, în special pentru copiii străini și începând cu anul 2000, ea a dezvoltat programe de formare pentru profesioniștii care lucrează în stradă cu copiii și adulții italieni și emigranții.
- **Coopérative Sociale Codici Onlus** ocupă cu intervenția socială, în special în ceea ce privește copiii care sunt marginalizați, cu dezvoltarea de proiecte și acțiuni în sectoarele public și privat. Profesioniștii care lucrează în această asociație și-au dezvoltat competențe în intervenția

socială și formarea profesională în acest domeniu și cel al cercetării sociale aplicate.

- **La Coopérative Sociale Dedalus** creată la Napoli în 1981 de către un grup de persoane din domeniul cercetării și implicării sociale, intervine cu privire la aspecte legate de excluderea socială a grupurilor defavorizate, a economiei din teritoriu și a dezvoltării locale acordând un interes special problemelor legate de migrațiune și în mod deosebit emancipării și incluziunii minorilor străini mai ales a celor neînsoțiți.

Membrii Comitetului Național italian:

- Fabiola Impronta, ofițer de proiect în cadrul centrului Civico Zero, coordonatoarea proiectului Leonardo da Vinci pentru Save the children Italia
- Marco Cappuccino, coordonatorul proiectului Civico zero - Unitatea de protecție (Save the children Italia)
- Ilaria Olivieri, lucrător în cadrul centrului de zi la Civico Zero (Save the children Italia).
- Rodolfo Mesaroli, coordonator al activităților unității stradale aparținând de Civico Zero (Save the children Italia).
- Susanna Matonti, avocat (Save the children Italia).
- Laura Lagi, responsabilă a departamentului de "politici de protecție a copilului", specializată pe probleme de "participare" (Save the children Italia)
- Francesca Arancio, coordonator de proiect de justiție juvenilă, Unitatea de protecție (Save the children Italia)
- Anna Paola Specchio, ofițer de proiect de justiție juvenilă, Unitatea de protecție (Save the children Italia)
- Lorenzo Camoletto, formator la "Università della Strada" (Società Cooperativa Gruppo Abele)
- Ezio Farinetti, formator la "Università della Strada" (Società Cooperativa Gruppo Abele)
- Anna Regaldo, formator la "Università della Strada" (Società Cooperativa Gruppo Abele)
- Andrea Rampini, cercetător, expert pe probleme de migrație, adolescență, consum și participare (Cooperative Sociale Codici)
- Glauco Iermano, responsabil pe problemele minorilor străini neînsoțiți (Cooperativa Dedalus)
- Lassaad Azzabi, lucrător social, mediator cultural cu minorii străini neînsoțiți (Cooperativa Dedalus)

Parteneri "resursă" ai Comitetului Național italian:

- Departamentul de Promovare a Serviciilor Sociale și de Sănătate din cadrul primăriei Roma
- Asociația Medici împotriva torturii
- Programul INTEGRA pentru refugiați politici și migranți
- Centrul de zi Don Bosco
- CGM Centrul de justiție juvenilă din regiunea Lazio
- Fundația "Il Faro"

ROMÂNIA

Asociația Stea este o organizație neguvernamentală înființată în anul 2004, care lucrează cu copiii și tinerii străzii din regiunea Satu Mare, în nord-vestul României.

Misiunea asociației este aceea de a contribui și de a milita pentru respectarea drepturilor fiecărui copil și tânăr pentru ca acesta să se dezvolte ca parte a unei societăți responsabile. Asociația Stea luptă împotriva cerșetoriei și a exploatării copiilor și tinerilor susținându-i să devină independenți prin educație și obținerea unui loc de muncă.

Scopul asociației este de a sprijini integrarea socială, profesională și familială a tinerilor în dificultate.

Începând cu anul 2004, Asociația Stea este un membru activ al Federației ONG-urilor pentru copil - FONPC, cu sediul la București. Prin intermediul proiectului intitulat "StradAlternativa" Asociația Stea acționează pentru respectarea drepturilor fundamentale ale copiilor și tinerilor străzii. Asociația acționează pentru integrarea acestora prin intermediul unui dispozitiv de intervenție compus din trei elemente principale: unitatea mobilă, centrul de zi și apartamentul social, folosind așa numita metodă a "celor trei A", validată de către profesioniștii care lucrează cu copii aflați în dificultate: "abordare", "atrageră" și "ajutor".

ABORDAREA - Unitatea mobilă:

- realizează o intervenție zilnică, cu aproximativ 100 de tineri care trăiesc pe străzile din Satu Mare, construind pas cu pas o relație bazată pe încredere;
- îi ajută să recâștige stima de sine și contribuie la reconstrucția identității personale;
- informează și are rol de mediator între copiii și tinerii străzii pe de-o parte și autorități, poliție, servicii de sănătate și asistență socială pe de altă parte, inclusiv pentru obținerea actelor de identitate;

- efectuează periodic analize cantitative și calitative a fenomenului "copiii străzii" la Satu Mare. Aceste studii sunt apoi făcute publice și participă la schimbarea mentalităților;
- invită și îi motivează pe copiii și tinerii străzii de a participa la activitățile centrului de zi.

ATRAGEREA - Centrul de zi:

- oferă un program regulat de activități socio-educative pentru aproximativ 50 de tineri;
- îi învață normele și valorile fundamentale ale societății;
- reduce frecvența comportamentelor de risc (cerșetorie, alcool, droguri, prostituție, violență) și ajută tinerii să devină conștienți de necesitatea de a se îngriji;
- informează privind metodele de contracepție și bolile cu transmitere sexuală;
- luptă împotriva analfabetismului prin cursuri de alfabetizare;
- facilitează integrarea școlară și pregătește tinerii pentru căutarea unui loc de muncă;
- pregătește tinerii pentru o viață independentă și, pentru o parte dintre ei, pentru integrarea în apartamentul social, etapă finală în parcursul lor de integrare socială.

AJUTORUL – Apartamentul social:

- oferă servicii rezidențiale pentru maxim 6 tineri;
- reprezintă o etapă intermediară între stradă și integrarea socială și profesională definitivă;
- încurajează tinerii să înceapă un proces de reducere și renunțare la consumul de alcool și droguri, în caz de dependență permanentă;
- ajută tinerii în reintegrarea școlară sau formarea profesională, în scopul de a facilita obținerea unui loc de muncă stabil;
- consolidează învățarea normelor și valorilor fundamentale ale vieții în societate;
- pregătește tinerii pentru independență permanentă din punct de vedere psihologic și financiar.

Partenerii silențioși

În cadrul acestui proiect de parteneriat Leonardo da Vinci, Asociația Stea a avut ca partener silențios asociația franceză Solidarité Enfance Roumanie (SER) din Paris. SER este o asociație constituită în baza legii 1901, fondată

în 1997 de către părinții elevilor și foști elevi ai unui liceu parizian. SER lucrează cu copii și tineri în situații de dificultate în regiunea Satu Mare, pentru respectarea drepturilor fundamentale ale copilului, reintegrare socială, profesională și familială a copiilor și tinerilor aflați în situații precare.

Comitetul Național român

Comitetul național este compus din organizații non-guvernamentale și instituții publice cu o vastă experiență de lucru cu copiii străzii din București, Iași, Arad, Baia Mare și Satu Mare. Implicarea lor pe parcursul proiectului a fost făcută pe baza cunoștințelor lor în domeniu, experienței de lucru cu copiii străzii și expertiza lor în domeniul furnizării și managementului serviciilor sociale pentru acest public.

ONG-urile și instituțiile care fac parte din Comitetul Național Român sunt:

- **Asociația Sprijinirea Integrării Sociale (ASIS)** este o organizație neguvernamentală înființată în 1994 care lucrează cu copiii și tinerii străzii din București. ASIS dezvoltă servicii sociale stradale pentru persoane fără adăpost, locuințe sociale pentru băieți și fete și un centru de consiliere pentru familii.
- **Organizația Umanitară Concordia** este o organizație neguvernamentală înființată în 1992, la București, care luptă în mod constant prin deschiderea de noi centre și extinderea celor existente pentru a facilita reabilitarea și integrarea socială a copiilor și tinerilor străzii din centrele sociale Concordia, create special pentru a-i găzdui și sprijini în fiecare zi.
- **Fundația "Vis de copil"** este un ONG fondat în iunie 2002 care are ca scop să ajute copiii străzii, familiile sărace și copiii aflați la risc în orașul Arad. Fundația realizează intervenție stradală și furnizează servicii sociale în cadrul unui centru de zi pentru copiii și tinerii străzii.
- **Asociația Salvați Copiii Iași** este o filială a asociației Salvați copiii România (Save the children România) care este o organizație non-guvernamentală, democratică, independentă, non-profit, apolitică și laică, înființată în 1990 cu scopul de a proteja și promova drepturile copilului în România, în conformitate cu Convenția Internațională privind drepturile Copilului. Filiala din Iași a fost înființată în anul 1991 și oferă sprijin psiho-social, servicii socio-medico-sociale și educaționale de sprijin pentru copii, de asemenea, de orientare și reabilitare a victimelor violenței și a traficului de persoane.
- **Fundația de voluntari Somaschi** este un ONG fondat în 1997 în Baia Mare, care are ca scop să ajute familiile cu venituri mici, copiii și tinerii cu probleme economice și sociale grave. Fundația lucrează cu copiii

străzii prin unitatea mobilă și un adăpost de urgență pentru copiii și adulții.

- **Serviciul Public de Asistență Socială din Satu Mare (SPAS)** este o instituție publică subordonată Consiliului Local al orașului Satu Mare având misiunea de a asigura servicii de prevenire primară și activități de intervenție pentru indivizii și familiile aflate în dificultate în oraș. În cadrul SPAS, de asemenea, funcționează Centrul Social de Urgență, care asigură adăpost de noapte pentru adulții străzii.
- **Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog din Satu Mare** este o structură teritorială a Agenției Naționale Antidrog.
- **Serviciul de intervenție în caz de abuz, neglijare, trafic, migrație și alte situații de urgență** în domeniul asistenței sociale din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Satu Mare.

Membrii ai Comitetului Național din România:

- Maria Cristina Bala, director al Asociației Stea și coordonator al părții române a proiectului de parteneriat Leonardo da Vinci
- Radu-Cristian Ilieș, asistent social în cadrul Asociației Stea
- Bogdan Pinteș, referent la Asociația Stea
- Aurelia Magdalena Tarța, asistent social în cadrul Asociației Stea
- Ana Antonina Chincea, asistent social în cadrul Asociației Stea
- Camelia-Doina Tarba, coordonator al Centrului de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Satu Mare
- Doina Văsuț, director executiv al Serviciului Public de Asistență Socială Satu Mare
- Gabriela Deák, asistent social la Centrul Social de Urgență (Serviciul Public de Asistență Socială din Satu Mare)
- Alexandra Arabela Rîțiu, psiholog la Centrul Social de Urgență (Serviciul Public de Asistență Socială din Satu Mare)
- Nicoleta Cosmina Ilea, asistent social la Centrul de Asistență și Intervenție a Victimelor Traficului de Persoane, Abuzului, Neglijării și Exploatarei (Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Satu Mare)
- Rodica Gregorian, director ASIS București
- Mariana Oprea, președinte ASIS București
- Daniela Dinu, asistent social la ASIS București
- Andreea Pătruică, asistent social la ASIS București
- Elena Tudor, consilier la ASIS București
- Lucian Biru, asistent social, coordonator al apartamentelor sociale la Fundația Umanitară CONCORDIA

- Costinel Nedelcu, șef de proiect în cadrul Fundației Umanitare CONCORDIA București
- Andrei Crăciun, psiholog la Salvați Copiii Iași
- Paul Rusu, asistent social la Salvați Copiii Iași
- Kathryn Cloke, membru fondator și voluntar la asociația "Vis de Copil" Arad
- Kenneth Cloke, președinte al asociației "Vis de Copil" Arad
- Bogdan Iluțiu, președinte al Fundației de Voluntari Somaschi Baia Mare
- Sergiu Sînă, supraveghetor la Fundația de voluntari Somaschi Baia Mare.

PARTEA A DOUA

Starea actuală a sistemului de intervenție pentru copiii străzii sau în stradă în fiecare țară parteneră

1. În Spania și în Comunitatea Autonomă Catalonia

În Spania, datorită configurării constituționale a Regatului, există o mare diversitate de administrații și organisme care au competențe complementare sau exclusive în domeniul legislației sociale și protecție a minorilor. În materie civilă, există o împărțire de atribuții între statul central și cele 17 Comunități Autonome, cu excepția comunităților Aragon, Navarra și Catalonia. Structurile de conducere locale pot stabili propriul lor model de asistență socială² și, prin urmare, sunt împuternicite să legifereze cu privire la protecția minorilor în temeiul articolului 172 din Codul civil, care are putere legislativă superioară oricărei decizii locale în Catalonia³.

Diferitele Comunități Autonome completează în mod progresiv direcțiile de orientare în domeniul protecției copilului instaurate de Guvernul central în conformitate cu angajamentele internaționale (Convenția Internațională cu privire la Drepturile Copilului) și diferite planuri de acțiune, cum ar fi Planul Național Strategic pentru copil și adolescent (PENYA⁴), precum și cadrul de reglementare și organizare „al Acțiunii Sociale”. Fiecare comunitate are reguli proprii de aplicare a recomandărilor naționale folosind instrumente specifice. Acest lucru duce la existența unei diversități în ceea ce privește protecția și intervenția socială în funcție de Comunitate.

Conceptul de intervenție are diferite consecințe în funcție de contextul aplicării sale, fie politice, juridice și/sau de asistență socială având strategii de acțiune complementare, dar, în realitate, care necesită o muncă în rețea și echipe de intervenție care provin din diferite servicii și organisme competente în ceea ce privește prevenirea și protecția instituționalizată.

² Articolele 148.1.20, 149.1.8, 149.1.18 și 149.3 din Constituția spaniolă

³ " Pe raza sa teritorială, organismul public căruia i-a fost atribuit mandatul de protecție a minorilor, în cazul în care constată că un minor este într-o situație de abandon, deține în mod legal tutela sa și va trebui să adopte măsurile de protecție necesare pentru îngrijirea lui, informând Ministerul de Finanțe și notificând în mod oficial părinții, tutorii și familiile de plasament, în termen de patruzeci și opt de ore. O situație de abandon este o situație care apare din cauza unei lipse, din cauza unei imposibilități sau lipse de protecție stabilită prin lege cu privire la protecția minorilor atunci când aceștia sunt privați de asistența morală și materială necesară. Tutela atribuită organismului public implică suspendarea autorității parentale sau a tutelei ordinare "

⁴ <http://www.observatoriodelainfancia.mspes.es/novedades/PLAN.pdf>

A) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE AL POLITICILOR SOCIALE

Dreptul tuturor minorilor de a beneficia de sprijin necesar dezvoltării personale și bunăstării în context familial și social este prezentat ca principiu de guvernare în Catalonia. Autoritatea publică din Catalonia are competențe exclusive de protecție a minorilor și de promovare a familiei și drepturilor copilului⁵.

Munca în rețea între actorii inter-instituționali și multidisciplinaritatea schimburilor de experiență dintre aceștia sunt un factor cheie în succesul punerii în aplicare a politicilor și planurilor care vizează reducerea excluziunii sociale, educative, culturale și profesionale a tinerilor străzii și/sau în stradă. Această metodă de lucru se găsește în special în experiența aplicării Plans Educatius d'Entorn ("Planurile de medii educaționale"). Aceasta este o inițiativă deschisă și inovatoare în domeniul cooperării educaționale dintre Departament d'Ensenyament⁶ și organismele municipale cu sprijinul și colaborarea altor organisme din cadrul Guvernului Cataloniei (Secretaria General de Joventut, Secretaria General de l'Esport). Scopul este de a atinge reușita educațională a tuturor elevilor și de a contribui la coeziunea socială prin echitate, educație interculturală, conviețuire și utilizarea limbii catalane. Această acțiune de co-responsabilizare în domeniul învățământului se adresează copiilor și adolescenților cu vârste între 0 și 18 ani din centrele școlare dintr-o localitate sau din unele din sectoarele care acordă atenție specială grupurilor sociale care prezintă un risc suplimentar de vulnerabilitate (grupuri de emigranți recentți în risc de marginalizare socială, populație adolescentă). Elementul strategic fundamental se bazează pe continuitate și coerență între acțiunile diferiților agenți educativi care acționează în cadrul unui teritoriu și care aparțin de educația formală, non-formală și informală. Interacțiunea tuturor agenților educativi, sociali, economici, culturali, artistici, sportivi și ludici are drept scop de a da aceeași sens dinamicilor școlare și extrașcolare, în timpul cursurilor școlare organizate și a timpului personal lăsat adesea la voia întâmplării.

Compromisul politic în domeniul protecției copilului și adolescentului este împărțit în trei etape: în primul rând, prin preambulul noii Legi 14/2010, cu privire la Drepturile Omului și oportunitățile pentru copii și adolescenți⁷, apoi

⁵ Articolul 17 și 166.3 și 4 din Statutul Autonomiei din Catalonia.

⁶ Organism public de referință pentru educație în Catalonia

⁷ <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.6e02226e86d88424e42a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=84b407ce9e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchann el=84b407ce9e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

prin adoptarea unui Plan Integral (Pd'IIAC)⁸ - în vigoare pe perioada 2010-2013 - și a mecanismelor sale de evaluare, și în al treilea rând prin pregătirea unui Plan Național pentru Tineretul din Catalonia prevăzut pentru perioada 2011-2020⁹.

Nevoile specifice legate de intervenția în sprijinul tinerilor străzii și/sau în stradă vor fi incluse în principiile directoare ale modelului de acțiune a autorităților pentru protecția copilului și adolescentului din Catalonia, a cărui principale caracteristici sunt detaliate în preambulul propriei legi de referință.

Acest text de lege este inovator în mod fundamental în domeniul său de aplicare deoarece privește instaurarea unui cod al copilului și adolescentului valabil pentru toți copiii și adolescenții nu doar în cazul celor care se confruntă cu situații de risc și abandon.

Legea promovează drepturile și obligațiile minorilor și sprijină participarea ca responsabilitate legală și ca cetățean ai celor mai tineri membri ai comunității. Primordialitatea interesului superior al copilului este principiul de bază transversal care guvernează toate acțiunile care pot afecta copilul sau adolescentul în toate domeniile garantate prin lege¹⁰. Legea promovează mecanisme de muncă în rețea pentru crearea de rețele adânc înrădăcinată în teritoriu și pentru a permite profesioniștilor să fie cât mai aproape de situațiile de risc. Preambulul legii amintește că strategiile de prevenire sunt fundamentale la nivelul diferitelor teritorii unde există tendința de apariție preponderentă a inegalităților sociale, a sărăciei și a diferitelor forme de excluziune economică și comunitară, care reprezintă un factor crescut de risc pentru populația de copii și tineri.

Implicarea întregii structuri instituționale care configurează hartă administrativă a Cataloniei în mecanismele de protecție a minorilor este notabilă. Favorizarea constituirii la nivel local a așa-numitelor „Taulas Territorials d'Infancia” (Mese rotunde teritoriale pentru copii) pentru coordonarea politicilor în domeniul protecției copilului pe întreg teritoriul cu participarea diferitelor autorități și instituții implicate, permite ameliorarea considerabilă a capacității de intervenție și de adaptarea a serviciilor sociale la realitățile și nevoile copiilor și tinerilor din zona de responsabilitate. Coordonarea serviciilor de educație, sănătate, securitate, integrare profe-

⁸<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.a60dc4eaf4ce6e9a172a63a7b0c0e1a0/?vgnnextoid=2ae71788dd5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=2ae71788dd5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

⁹http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Pla%20Nacional%20de%20Joventut%20de%20Catalunya/Fites_PNJCAT.pdf

¹⁰ Articolul 40.3 din Statutul Cataloniei.

sională pentru tineri și femei aduce garanții suplimentare în ceea ce privește aplicarea corectă a Legii 14/2010.

Prin urmare, principiile care guvernează intervenția din punct de vedere al politicilor sociale sunt:

- *promovarea*, ca și cercetare a nevoilor de ameliorare a condițiilor sociale care răspund unor aspirații colective;
- *prevenirea*, ca și ansamblu de acțiuni sociale destinate protecției copilului și adolescentului;
- *atenția*, ca și consecință juridică atunci când există o „declarație de risc” atunci când se stabilește probabilitatea că dezvoltarea copilului ar putea fi afectată fără însă a avea această certitudine;
- *protecția*, ca și consecință juridică a declarării abandonului atunci când este evident faptul că dezvoltarea adolescentului sau copilului este în pericol.

Un raport cu privire la implementarea noii Legi 14/2010 a fost realizat în ianuarie 2011 de către Direcció General d'Atencio a la Infancia de la Generalitat de Catalunya¹¹ și arată faptul că tendințele actuale de aplicare a politicilor de protecție a copilului implică:

- consolidarea a muncii cu copiii și adolescenții în cadrul fiecărei comunități și în contextul lor familial și cultural
- descentralizarea serviciilor către autoritățile locale și diversificarea acestora pentru a satisface nevoile diferite;
- participarea familiilor copiilor și adolescenților în luarea deciziilor și în procesul de intervenție
- coordonare sporită între diferitele departamente, cu mai mult profesionalism în intervenție.

În afara acestor instrumente, mecanisme și organisme, merită amintite și Planurile Locale de Incluziune Socială și politicile locale destinate copilului și adolescentului a căror dezvoltare poate fi urmărită la nivelul tuturor localităților. Fiecare localitate își stabilește nevoile prioritare pe baza de acțiune având dreptul de decizie asupra modului de implementare a recomandărilor venite din partea autorităților superioare, mai ales dacă aceste recomandări nu se pliază pe bugetul alocat comunității. Serviciilor sociale de bază furnizate de autoritățile locale reprezintă punctul de plecare al mecanismelor de identificare a situațiilor de risc și de vulnerabilitate a copiilor și a tinerilor adulți de pe teritoriu.

¹¹ Sistemul de Protecție a Copilului și Adolescentului potrivit Legii 14/2010 și Drepturile și Oportunitățile Copilului și Adolescentului, 11 ianuarie 2011

Unul dintre elementele semnificative cu privire la ordinea de prioritate politică efectiv acordată protecției tinerilor aflați în dificultate în stradă, este dat de alocarea fondurilor pentru programe, servicii și mijloace de intervenție cu copiii în mediul lor familial și social. Dacă formula teoretică a modelului propus pare să răspundă la aceste nevoi concrete, politicile bugetare se confruntă în acest moment cu restricții importante care condiționează continuarea sau nu a unor programe și punerea în aplicare a proiectelor de intervenție socială.

B) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE JUDICIAR

În ceea ce privește intervenția din punct de vedere judiciar, este necesar să amintim faptul că autoritatea de justiție are o viziune "bicefală" cu privire la situațiile în care pot fi implicați copiii străzii sau în stradă.

Într-adevăr, sistemul local de protecție a minorilor și cel al Generalitat (Guvernului din Catalonia) poate să îi considere pe aceștia în situație de risc social sau de abandon. Sistemului de justiție juvenilă urmărește ca pentru populația de tineri "infractori" minori (de la 14-17 ani, care pot răspunde penal în conformitate cu Legea organică nr 5/2000¹², cu privire la răspunderea penală a minorilor) și pentru tinerii majori (de la 18 la 23 de ani) să implementeze proceduri extra-judiciare de mediere și de reabilitare, care urmează să fie incluse în evaluarea circumstanțelor personale cu privire la elemente sociale și de mediu contributive la eficacitatea pedepsei. Prin urmare, în acest context se urmărește identificarea circumstanțelor în care copilul a încălcat legea și stabilirea unor măsuri acționând în numele interesului superior al copilului, așa cum este el stipulat în Convenția Internațională privind Drepturile Copilului din 1989 și a Legii 14/2010.

Cadrul judiciar din Catalonia se bazează pe diferite surse de drept, cea mai importantă fiind legea 14/2010, drepturile și oportunitățile copilului și adolescentului, votată în 27 mai 2010¹³.

Această lege prevede două tipuri de mecanisme de protecție a copilului și adolescentului în Catalonia, având ca indicatori următoarele situații:

- situațiile de risc care intră sub jurisdicția autorităților / organismelor locale

¹² http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo5-2000.html

¹³ Convenția privind Drepturile Copilului din 1989. Legea 11/1985 cu privire la protecția minorilor. Legea 27/1987 care modifică și completează Codul Civil Spaniol. Legea 37/1991 privind măsurile de protecție a minorilor în situații de abandon și adopție. Legea Organică 1 / 1996 pentru protecția juridică a minorilor.

- situațiile de abandon intră sub jurisdicția Generalitat de Catalunya (Guvernul din Catalonia) și sunt de responsabilitatea Direcció General d'Atencio a la Infancia i a la Adolescencia (Direcția Generală de Protecție a Copilului și Adolescentului).

O situație de risc social există atunci când dezvoltarea sau bunăstarea copilului sau adolescentului sunt limitate ori afectate de orice circumstanțe personale, sociale, familiale, culturale și teritoriale. Intervenția serviciilor sociale de la nivelul autorităților locale se realizează în funcție de gravitate, dacă aceasta este considerată de gravitate mică sau medie. În caz de gravitate ridicată, intervin echipele specializate în domeniul protecției copilului (EAIA). Acțiunea lor este necesară în caz de vulnerabilitate sau lipsă de protecție. Unul dintre aspectele inovatoare ale Legii nr 14/2010 este acela de a evita separarea minorului de familia sa stabilind un "compromis socio-educativ" care cuprinde măsurile de protecție socială și educativă implementate în situația în care nu există indicatori de abandon, ci o situație de risc grav. Acesta nu este doar un pact între profesioniști și familie, ci un document administrativ inalienabil. Dacă nu există nici o cooperare din partea familiei sau a reprezentanților minorului, sau în cazul în care măsurile de compromis nu sunt puse în aplicare, serviciile specializate informează Direcció General d'Atencio a la Infancia i a la Adolescencia (Direcția Generală de Protecție a Copilului și Adolescentului) de la Generalitat de Catalunya. (DGAIA), organism administrativ de referință. DGAIA poate declanșa procedura de declarare a abandonului.

Situațiile de abandon aflate direct sub jurisdicția DGAIA implică faptul că tânărul nu dispune de condițiile esențiale pentru dezvoltarea integrală a personalității sale, prin urmare, există necesitatea de a-l separa de contextul familiei sale sau de a i se substitui în cazul în care familia nu există. DGAIA are puteri depline pentru a implementa faza administrativă a procesului de recunoaștere a abandonului (*desemparament*), deține în mod exclusiv tutela copilului și își asumă custodia protectoare.

Unul dintre elementele semnificative ale acestei legi noi este recunoașterea dreptului minorilor începând de la 12 ani de a fi audiat în cursul procedurilor și de a contesta deciziile administrative care îl privesc.

Măsurile de protecție a copiilor și adolescenților în situații de abandon sunt: plasament familial simplu, plasament familial permanent, plasamentul familial în cadrul unei unități coabitative cu acțiune educativă (servicii profesionale), plasamentul într-un centru public sau privat având legătură cu

autoritatea, plasamentul pre-adoptie și măsurile de tranziție spre viața de adult și autonomia personală.

Articolul 77 din noua lege cu privire la prevenirea riscului sociale prevede faptul că administrațiile publice sunt obligate să "faciliteze programe de atenție (protecția) pentru adolescenți în situații de risc și dezavantaj social, care locuiesc în zone unde apar cu precădere inegalități și situații de conflict social. Aceste programe trebuie să propună măsuri extraordinare de sprijini pentru școlarizare și continuarea formării, muncă în stradă, timp liber, de sprijin pentru instruire și inserție socio-profesională. Măsuri educative de tipul centrelor de zi pot fi implementate."

În ceea ce privește problema reducerii eșecului școlar, articolul 52 din Legea nr 14/2010 prevede că administrațiile publice trebuie să acorde atenție detectării cazurilor de neșcolarizare, absenteism și trebuie să adopte măsuri bine coordonate pentru remedierea acestor situații negative.

Un punct interesant de menționat este aspectul juridic cu privire la ocuparea spațiului public, pentru care există diferite texte de lege. Majoritatea localităților au publicat hotărâri cu privire la spațiul urban și domeniul public, respectiv utilizarea acestora.

Competența Administrației Judiciare în materie de protecție a copilului revine în principal Fiscalia de Menors (Procurorul pentru copii) care îndeplinește funcțiile următoare:

- informează DGAIA cu privire la situațiile de risc sau de abandon care implică minori, inclusiv cele privind infracțiunile comise de minori de 14 ani pentru ca măsurile prevăzute de lege să poată fi luate.
- promovarea în instanță măsurile de protecție a minorilor sau contestă măsurile adoptate de către Autoritate atunci când consideră că acestea n respectă interesul superior al copilului.
- recunoaște măsurile (tutela automată, custodia, îngrijirea) pe care organismele publice competente le adoptă pentru protecția minorilor în situație de abandon și intervine în timpul procedurilor pentru a le contesta, dacă este cazul.
- exercită funcția de asigurare a drepturilor fundamentale ale minorilor.

C) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE SOCIAL

Profilul tinerilor beneficiari de servicii sociale a cunoscut o schimbare în ultimii ani, datorită unei evoluții demografice și sociale a populației rezidente în Catalonia. Este vorba de tineri a căror vârstă este în scădere constantă (școlarizarea este obligatorie până la 16 ani), fiind în situație de absenteism școlar. Pentru ei sistemul de învățământ nu contează. Unii copii aparținând familiilor migrante aflate în dificultate se regăsesc adesea în situație de excluziune socială fiind lipsiți de reperatele unui adult referent datorită unor mari dificultăți de inserție profesională și lipsei flagrante de locuri în învățământul profesional. Autoritățile locale și generale pentru protecția minorilor și care au atribuții de urmărire penală pentru delictele comise de minori descoperă nou fenomen, cel al minorilor care intră în noi grupuri infracționale.

De asemenea, este important să se ia în considerare situația tinerilor care nu ocupă spațiul public, dar rămân izolați sau ascunși în case particulare. Aceștia prezintă aceleași dificultăți ca tineri descriși anterior, însă detectarea situațiilor de risc și abandon în care aceștia se pot găsi este mult mai dificilă. Intervenția socială cuprinde mecanisme de furnizare de servicii, de programe și de acțiuni pentru a depăși izolarea socială, culturală, educațională, familială și stigmatizarea acestor tineri. Trebuie să menționăm, de asemenea, inițiativele cetățenilor cum ar fi ajutorul reciproc, relația comunitară și participarea la viața civică.

Experții, membri ai Comitetului Național format în mare parte din profesioniști care lucrează în contact direct cu tinerii, au evocat un element cheie al răspunsului la aceste probleme sociale legate de voluntariat. Recunoașterea muncii voluntarilor a permis instaurarea de relații de încredere și respect reciproc cu acest grup, relații care au facilitat punerea în aplicare de acțiuni instituționale ulterioare în complementaritate cu cele realizate de voluntari.

Punând în valoare răspunsurile comunitare la nevoile copiilor și adolescenților realizate prin intermediul asociațiilor, putem evoca diferite tipuri de intervenții precum înființarea de centre de zi pentru tinerii fără adăpost, programe de sprijin educativ și formare profesională, punctele de consiliere și sprijin pentru familii, sprijinirea integrării grupurilor de emigranți, centre de petrece a timpului liber pentru adolescenți și tineri, servicii rezidențiale și facilități pentru igiena personală și cantine sociale. În paralel se dezvoltă activități legate de planificarea strategică publică realizate de către organizații private, anumite organisme non-profit și de către unele

firme care au scopul de a realiza activități de interes social. Anumite autorități, în mod izolat sau în asociere cu alte instituții publice din același teritoriu implementează acțiuni de intervenție în sprijinul populației juvenile aflate în situație de risc social. În aceste condiții coordonarea între diferitele organisme este fundamentală. În cazul în care perspectiva de intervenție este directă, ține cont de nevoile reale ale beneficiarilor și oferă alternative utilizând resurse locale, viabilitatea serviciilor oferite este la un nivel superior.

Toți profesioniștii implicați în punerea în intervenția socială au studii în domenii legate de sectorul social, cum ar fi mediatorii, asistenți sociali, educatori, "integratorii sociali" și „monitorii”. Treptat, aceștia stabilesc cu tinerii o relație de încredere, inițial fragilă, dar care se consolidează pe măsură ce aspirațiile acestora se concretizează, de exemplu prin programe de integrare locală prin activități sportive, culturale cum ar fi muzica, exprimare artistică și utilizarea spațiilor publice urbane ale orașului.

Alte tipuri de profesioniști pot să se afle în situația de a îndeplini misiuni de protecție a tinerilor străzii sau în stradă cu toate că nu au la bază misiuni de protecție a copilului și adolescentului, însă dat fiind că ei se află în contact regulat cu această populație, ei pot detecta schimbările apărute la nivelul fiecărui membru al grupului susceptibil să aibă nevoie de serviciile menționate anterior. Poate fi vorba, de exemplu, de polițiști sau de funcționari publici din cadrul sistemului judiciar.

D) INTERVENȚIA CU PRIVIRE LA MINORII STRĂINI NEÎNSOȚIȚI

Unul dintre elementele problematice cu privire la aplicarea măsurilor de protecție ale unei populații juvenile aflată în situație de risc este determinarea vârstei minorilor străini neînsoțiți și mijloacele prin care să poată dovedi această vârstă. Recent a apărut o hotărâre judecătorească ce amintește de:

- principiile internaționale pe această temă luând în considerare o prezumție de minoritate
- marja de eroare a radiografiilor osoase folosite pentru stabilirea vârstei
- recunoașterea validității documentelor de identitate de care dispune minorul¹⁴.

¹⁴ Procesul Yaya împotriva Direction Générale d'Attencion al'Enfance et a l'Adolescence. Decizia unui Tribunal de Primă Instanță. 28 martie 2011.

Au trecut mai bine de cincisprezece ani de la depistarea minorilor străini neînsoțiți (MENA) în Spania și mecanismele de intervenție sunt în continuare măr al discordiei și generează controverse din punct de vedere politic și social.

Din punct de vedere juridic se consideră minor străin neînsoțit o persoană sub 18 ani care provine dintr-un stat ce nu este membru al Uniunii Europene sau este apatrid, care, atunci când a intrat pe teritoriul spaniol nu a fost însoțită de un adult, ori un copil lăsat singur după intrarea lui într-o țară membră a Uniunii. Cu toate acestea, este necesar să amintim aici care sunt principalele elemente caracteristice ale acestui tip de proces migrator în scopul de a adapta și a armoniza intervenția. Conform diferitelor studii și cercetări realizate în acest domeniu¹⁵, acești tineri manifestă un angajament real pentru integrare socială și confirmă că nu au primit protecția adecvată din partea unui adult (în cazul în care acesta a fost prezent ocazional, el nu și-a asumat în mod corespunzător obligațiile sale de protecție și de îngrijire). În prezent, noutățile în domeniul legislativ sunt, pe de-o parte includerea în cadrul propunerilor înaintate Parlamentului privind statutului străinilor a dreptului unui MENA de a desemna o persoană independentă de autoritățile de protecție pentru a contesta procesul de repatriere, precum și crearea în viitor a unui protocol-cadru pentru MENA pentru a îmbunătăți nivelul de coordonare și de protecție¹⁶, și pe de altă parte încorporare în Codul penal a infracțiunii de trafic de ființe umane la 23 decembrie anul trecut și adoptarea Legii 14/2010 în Catalonia pentru a facilita o abordare protecționistă cu privire la situația minorilor străini neînsoțiți.

Fiecare Comunitate Autonomă a fost capabilă de a legifera în acest domeniu iar în Catalonia, în plus față de sursele descrise anterior, articolele 109 și 110 din Legea nr 14/2010 precizează că "abandonul (desampărământ) definitiv implică obligația organismului de protecție a copilului și adolescentului de a promova demersurile de obținere a unui document de identitate personală a minorului în cazul în care acesta nu îl are" și "organul competent din cadrul Generalitat (Guvernului) în domeniul protecție copiilor și adolescenților, serviciile sociale specializate și serviciile sociale de bază au obligația, în funcție de competențele lor, să asigure protecția imediată a acestor minori. În situația în care copiii și tinerii emigranți neînsoțiți nu pot

¹⁵ Sueños de Bolsillo. Menores migrantes no acompañados en España.V. Quiroga.A Alonso.M. Sòria. Grupo de Investigación IFAM. Fundación Pere Tarres.2011. NI Ilegales ni invisibles. Realidad jurídica y social de los Menores Extranjeros en España. Informe 2009 de el Comité Español de Unicef..

¹⁶

face dovada că dețin documente de identitate, Departamentul competent pentru protecția minorilor trebuie să le asigure sprijin imediat în timp ce, în conformitate cu legea privind statutul străinilor, a demarat măsuri pentru a determina vârsta acestora."

Intervenția socială ar putea fi axată pe punerea în aplicare a măsurilor de protecție pentru situații de urgență și pe asigurarea durabilității acestora. În primul rând, intrând în contact cu ONG-urile și poliția în momentul sosirii lor clandestine, minorii ilegali sunt îndreptați spre circuitul de protecție instituțională pentru a activa aceleași mecanisme de protecție ca pentru minorii în situație de risc din Catalonia.

DGAIA, a cărei funcții au fost descrise anterior, trebuie să facă identificarea minorului și a vârstei sale. Supravegherea determinării vârstei a unei persoane străine fără documente se află în atribuția Fiscalia de Menors (Procurorul pentru copii)¹⁷. Pentru durata procedurii există deci o prezumție de minoritate. Atunci când procedura dă un rezultat favorabil cu privire la vârsta minoră a copilului străin neînsoțit, se implementează măsuri de protecție. Minorul poate opta pentru întoarcere voluntară în țara de origine, repatriere prin hotărâre judecătorească, sau oferirea un statut protejat în conformitate cu Legea privind străinii în circumstanțe excepționale. Aceasta este o protecție pe durata anchetei, ca parte a urmăririi penale a grupărilor criminale și rețelelor de exploatare de persoane și a solicitanților de azil.

¹⁷ Articolul 35 din Legea Organică 4 / 2000

2. În Franța

A. INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE ADMINISTRATIV

Protecția copilului este definită de Codul de Acțiune Socială și al Familiilor, care reglementează misiunea Aide Sociale a l'Enfance (ASE) – echivalent a Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din România. Aceasta se adresează tuturor copiilor aflați în pericol sau risc, indiferent de naționalitate.

Serviciul ASE este plasat sub autoritatea președintelui Consiliului General, autoritatea politică existentă în toate unitățile teritoriale franceze.

Misiunile ASE, astfel cum sunt definite la articolul L 221 din Codul menționate mai sus, sunt:

- sprijin material, educațional și psihologic atât minorilor cât și familiilor acestora sau tuturor deținătorilor autorității parentale, care se confruntă cu dificultăți ce ar putea pune în pericol sănătatea, moralitatea minorilor sau ar putea compromite grav educația lor, ori dezvoltarea fizică, emoțională, intelectuală sau socială a minorilor
- organizarea în locuri în care apăr riscuri de inadaptare socială a unor acțiuni colective pentru prevenirea marginalizării și facilitarea integrării sau promovării sociale a tinerilor și a familiilor
- realizarea unor măsuri de urgență de protecție pentru minori
- asigurarea unui răspuns tuturor nevoilor minorilor încredințați serviciului și orientarea lor în colaborarea cu familiile sau reprezentantul legal
- luarea de măsuri de prevenire a situațiilor de pericol care privesc minorii
- asigurarea că relațiile de atașament stabilite de copil cu alte persoane decât părinții să fie menținute și dezvoltate în interesul său superior.

ASE poate apela organizații publice sau private acreditate pentru îndeplinirea misiunilor prezentate mai sus.

Diferitele măsuri de protecție și prevenire pornesc de la ajutor financiar pentru familii, activități educative la domiciliu (AED), sau în mediu deschis (AEMO) până la prevenire specializată¹⁸. Aceste măsuri sunt organizate în jurul unor valori comune, în special cele de a fi cât mai aproape de familie, de a le asigura locul, de a cauta sprijinul lor, de a propune măsuri de intervenție personalizată, de a interveni în amonte și de a asigura interesul superior al copilului. Profesioniștii care lucrează cu tinerii și familiile lor, sunt

¹⁸ prevenirea specializată este prezentat în Secțiunea 3) Intervenția „în stradă.”

lucrători sociali ai Consiliilor Generale și din asociațiile acreditate de către acestea. Fiecare unitate teritorială creează o celulă de primire și evaluare a situațiilor copiilor sau adolescenților în pericol sau risc de pericol. Această celulă trebuie în special să încurajeze schimbul de informații între profesioniști.

B. INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE JUDICIAR

Principiile de bază

Potrivit principiului conform căruia prevenirea și educația minorilor delincvenți prevalează măsurilor represive, Ordonanța din 02 februarie 1945 a introdus în Franța o justiție specială și adecvată pentru copii și adolescenți cu vârsta sub 18 ani. Sistemul de justiție juvenilă este compus din judecători specializați (judecători de copii). Justiția juvenilă este făcută în funcție de infracțiune și în funcție de vârsta avută pe timpul procedurilor speciale (măsuri educative, sancțiuni și penalități). Sistemul de justiție pentru minori pedepsește fapte penale comise de un minor: amintește tânărului obligațiile sale față de societate, consecințele pentru victime, sensibilizează cu privire la domeniul de aplicare al actului și ia măsuri pentru a preveni reapariția. Această abordare educațională nu exclude o sancțiune penală.

În 1958, judecătorul pentru minori își extinde jurisdicția și asupra minorilor în pericol¹⁹ atunci când "sănătatea, securitatea sau moralitatea un minor sunt puse în pericol, sau în cazul în care condițiile sale de educație sau de dezvoltare psihică, afectivă, intelectuală și socială sunt grav compromise. " Judecătorul pentru minori desemnat în cazul anchetei în general delegă responsabilitatea cu privire la minor serviciilor ASE de la nivelul Consiliului General. El este, de asemenea, implicat în sprijinirea tinerilor și a familiilor lor pentru a depăși dificultățile (conflict familial, fugă, etc) și impune măsuri educative.

Funcționarea justiției juvenile

Procurorul Republicii sau supleantul acestuia pentru minori decide cu privire la investigarea infractorilor minori. Fiecare Tribunal de Instanță Supremă are, cel puțin, un judecător pentru minori.

Atunci când acesta se ocupă de un caz de infracțiune comisă de un minor,

¹⁹ Articolul 375 din Codul civil

în funcție de gravitate, vârsta minorului și recidiva faptelor, judecătorul pentru minori poate delibera singur în biroul său ori într-un mod colegial cu doi evaluatori de specialitate (instanță de minori) sau cu un juriu popular (instanța penală a minorilor). În cazul în care judecătorul pentru minori trebuie să se pronunțe cu privire la situația unui copil în pericol, el decide singur. Codul civil prevede că în toate procedurile care îl privesc, copilul cu vârstă ce îi permite să aibă discernământ poate solicita să fie audiat de un judecător²⁰. Această procedură se aplică de către judecătorul pentru minori și de către judecătorul pentru probleme familiale.

Alte părți interesate în justiția minorilor

Profesioniștii din domeniul judiciar sunt instruiți în ceea ce privește intervenția cu minori:

- avocații sunt specializați pentru drepturile copiilor victime sau autori
- anchetatorii, Poliția (care intervine în mediul urban) și Jandarmeria (care intervine în principal în zonele rurale) sunt specializați în Brigada de Protecție a Minorilor și Familiei și Brigada de Prevenire a Delincvenței Juvenile.
- educatorii serviciilor de Protecție Judiciară a Tineretului (PJJ), sub autoritatea Ministerului Justiției, însoțesc în principal minorii care sunt autori de infracțiuni.
- lucrătorii sociali de la ASE ale Consiliilor Generale însoțesc minorii aflați în dificultate.

Măsuri, sancțiuni educative și pedepse

În Franța, la momentul actual persoanele răspund penal de la vârsta majoratului, adică optsprezece ani. Nu răspund penal minorii sub vârsta de treisprezece ani. Responsabilitatea este relativă pentru minorii de peste treisprezece ani, care pot, în funcție de circumstanțele și personalitatea autorului minor, să facă obiectul unei condamnări penale.

²⁰ În orice procedură care îl privește, minorul capabil de discernământ poate să fie audiat de către judecător, în cazul în care interesul său cere acest lucru, de către persoana desemnată de către judecător în acest scop, fără a prejudicia dispozițiile privitoare la intervenția sau consimțământul copilului. Această audiere este de drept în cazul în care minor solicită acest fapt. În cazul în care minorul refuză să fie audiat, judecătorul apreciază motivele acestui refuz. El poate fi audiat singur, cu un avocat sau cu o persoană la alegerea sa. Dacă această alegere nu este în interesul minorului, judecătorul poate face numirea altei persoane. Audierea minorului nu conferă calitatea de parte la procedură. Judecătorul se asigură că minorul a fost informat de dreptul său de a fi audiat și de a fi asistat de un avocat.

În caz de acte de delincvență comise de către un minor, există patru tipuri de măsuri posibile:

- **alternativă la urmărirea penală** poate fi decisă de către Procurorul Republicii: apelul la lege, medierea, și altele.
- **măsură educativă** poate fi impusă de către judecătorul pentru minori. Ea trebuie să protejeze, să monitorizeze și să educe minorul: mustrarea, probațiunea (care implică monitorizarea de către un serviciu educativ), plasamentul.
- **sancțiune educativă** care impune anumite obligații pentru minori, inclusiv interdicția de a se întâlni cu victima, participarea la un stagiul de formare civică și plasamentul.
- **pedeapsă:** sancțiune, amendă (maximum jumătate din suma suportată de adulți, care nu depășește 7500 de euro), muncă în folosul comunității pentru tinerii între 16 și 18 ani, stagiul de formare civică, închisoare (pentru copii peste 13 ani), scutirea de pedeapsă.

Ca precizare, în ultimii zece ani s-au creat centre educative, CER (1998), și centre educative închise, CEF (2002) pentru a dezvolta modalități inovatoare de plasament, în special pentru minori recidiviști.

Măsurile, sancțiunile educative și pedepsele sunt impuse de către judecătorul de minori în funcție de vârsta minorului și de personalitate:

- în cazul minorului sub 10 ani, capabil de discernământ, se pot lua unele măsuri educative (o încredințare la părinți, un serviciu de plasament, o măsură de reabilitare sau de activitate de zi).
- în cazul minorilor între 10-13 ani se pot lua măsuri educative și sancțiuni educative.
- în cazul minorilor de peste 13 ani se pot lua măsuri și sancțiuni educative și o pedeapsă în cazul în care circumstanțele o cer.
- în cazul minorului de peste 16 ani se pot stabili pedepse similare celor pentru majori, limitate la un prag superior în cazul recidiviștilor.

Punerea în aplicare a deciziilor referitoare la minori ", în conflict cu legea."

Educatorii PJJ sunt implicați în diferitele etape:

- ei pot lucra într-un Serviciu sau Unitate educativă de pe lângă Tribunal (SEAT) și astfel să poată obține în amonte informații socio-educative cu privire la minor.
- în cadrul unui Serviciu teritorial educativ în mediu deschis sau de inserție, ei pot aplica decizia judecătorului pentru minori privind sprijinul educațional al minorului în familie, organizând activități educative, culturale și sportive adaptate minorilor. Dacă aceștia din urmă sunt la vârsta de a participa la cursuri de formare profesională, i se facilitează accesul la acestea.
- educatorii PJJ pot monitoriza minorii atunci când sunt în plasament sau la închisoare. Pedepsa cu închisoarea trebuie să rămână o măsură excepțională de ultimă instanță, pe termen scurt, inclusiv într-o instituție de detenție pentru minori (EPM).

Cu privire la modalitățile de protecție a minorilor prevăzute de articolul 375 din Codul civil, trebuie urmărită intervenția administrativă, judecătorul pentru minori se sprijină pe rețeaua ASE care realizează pentru acesta rapoarte în mod regulat.

Protecția ordinii publice și de dezvoltarea de răspunsuri represive împotriva minorilor "priebegi".

Pentru a proteja ordinea publică, autoritățile sunt puse în situația de a lua măsuri represive împotriva minorilor. Acestea pot afecta drepturile minorilor aflați în dificultate.

- statul a luat măsuri de luptă împotriva absenteismului școlar eliminând în anumite condiții prestațiile familiale. Această măsură afectează drepturile întregii familii.
- lege din 2003 a impus interdicția de a ocupa în grup spații comune, împiedicând libera circulații a persoanelor. Această măsură se referă, în special, la minorii și tinerii adulți care "priebesc" în diverse imobile.
- municipalitățile votează ocazional ordonanțe de instituire a unei interdicții pentru minorii sub 13 ani, de a circula în spații publice la anumite ore, în special, în așa-numitele cartiere populare. O lege a fost adoptată în acest sens în martie 2011.

C. INTERVENȚIA "ÎN STRADĂ"

Prevenirea specializată

Prevenirea specializată este o acțiune educativă înscrisă în misiunile ASE. Dispoziția Codului de acțiune Socială și Familială (art. L 121-2) obligă unitățile teritoriale să organizeze „în locurile în care apar riscuri de inadaptare socială, , [...] acțiuni pentru a preveni marginalizarea și a facilita integrarea sau promovarea socială a tinerilor și a familiilor. " În conformitate cu Decretul ministerial din 04 iulie 1972, prevenirea specializată este una din misiunile protecției tinerilor. Cel mai adesea, această misiune este încredințată de către unitatea teritorială rețelei de asociații.

Prevenirea specializată se deosebește de toate intervențiile sociale și educative printr-un demers și o metodologie specifică bazate pe intervenția în stradă. Munca unui educator de prevenire specializată constă în stabilirea de relații de încredere cu tinerii mergându-le în întâmpinare în mediile lor de viață cu obiectivul de a stabili o relație educativă.

Prevenirea specializată este guvernată de șase principii guvernează:

- **Lipsa unui "mandat" nominativ.** Publicul nu este distins prin nume ca și în alte tipuri de măsuri de protecție a copilului. Echipele de prevenire specializată intervin pe sectoare, cu o populație în general, considerată ca fiind marginalizată.
- **Participarea pe bază voluntară.** Tinerii au inițiativa de a stabili și menține relația educativă. Acest mod de acțiune respectă spațiul și momentele propice pentru construirea contactelor privilegiate pe timpul stabilirii relației.
- **Respectul pentru anonim.** Absența mandatului nominal implică faptul că este indispensabilă câștigarea adeziunii tinerilor pentru a avea o influență asupra lor. Însă pentru a stabili o relație care să poată fi una educativă, este posibil să treacă mai multe săptămâni sau chiar luni. Acest control al inițiativei este garantat de anonim.
- **Inter - instituționalism sau parteneriat.** Educatorii de prevenire specializată nu acționează singuri. Ei colaborează cu toate instituțiile și asociațiile, facilitând astfel accesul tinerilor la serviciile de formare, de recreere, de inserție profesională și de ameliorare a relațiilor bune cu familia și mediul lor.
- **Non-instituționalizare a activităților.** Prevenirea specializată este adesea pusă în situația de a crea răspunsuri adaptate la nevoile identificate în mediul în care acționează (șantiere de inserție, activități de timp liber și altele). Acțiunile create punctual pentru a

răspunde la nevoie unui grup de tineri dispar atunci când ele nu mai au motiv de a exista sau se autonomizează și sunt perenizate prin alți actori care se ocupă de continuitate. (crearea de cluburi sportive, asociații de tineri, întreprinderi de inserție). În acest caz prevenirea specializată are ca principiu de a se „retrage”, păstrând posibilitatea să își continue rolul de susținere a relație.

- **Suportul asociativ.** Cadrul asociativ pare cel mai potrivit mediu pentru a satisface nevoile de proximitate, de reacție, de flexibilitate și autonomie ale prevenirii specializate. Prin conectarea directă la serviciile administrației locale, riscul este de a face o instituție publică similar cu cele pe care tinerii cunoscute de serviciile de prevenire specializată le resping.

Pedagogia socială și munca pedagogului de stradă²¹

Activitatea pedagogului stradal pornește de la premise geografice: intervenția are loc în locul de viață al copiilor și nu în spații de învățământ tradiționale, cum ar fi centre de recreere și școli. Obiectivul acestei munci pedagogice este de a înțelege modul în care viețile copiilor au fost construite cu scopul de a acționa asupra ei și de a le modifica. Spațiul folosit de către copil este un suport pentru acțiunea pedagogului, dar în același timp și un element problemă. În spațiul său de viață copilul își dezvoltă strategiile de supraviețuire și își mobilizează resursele care îi permit să scape influenței educative clasice. Întreaga muncă pedagogică insistă așadar în a-l aduce în mod progresiv pe copil în afara spațiului său de viață habitual: pedagogul îl poate ajuta pe copil să schimbe părerea despre mediul său social și să îl ajute să iasă din situația în care se găsește.

Metodologia pedagogului de stradă cuprinde patru axe:

- prezența socială este o modalitate pentru ca pedagogul să evalueze situația care îi va permite să definească strategia de acțiune educativă

²¹ Pedagogia socială este metoda de lucru elaborată de către Gruparea pedagogica de animație Socială (GPAS / Bretania). GPAS www.gpas.infini.fr s-a născut în Franța în 1980, sub forma unei asociații de educație populară. Aceasta dezvoltă activități educaționale de exterior pentru minorii cei mai izolați pe teritoriul urban (Brest, Rennes) și rural (comunitatea de comune din Cape Sizun și Val d'Ille). Timp de aproape douăzeci de ani, GPAS din Britania sprijină dezvoltarea în paralel a pedagogiei de stradă în Polonia (Varșovia, Lodz, Katowice, Cracovia, ...) pentru copiii în stradă. GPAS este implicată în învățământul universitar în Franța și Polonia pentru asistenții sociali și publică lucrări metodologice ca "Copilul de pe stradă".

(relațiile cu colegii, locuri de adunare, tactici de supraviețuire, moduri de deplasare, etc.).

- conceptul de pedagogie socială pornește de la constatarea că există o legătură între educația copilului și societatea în care trăiește. Această pedagogie este construită într-un proiect educativ care se referă în mod conștient sau nu la un proiect pentru societate. Trei elemente îl caracterizează:
- dimensiune empirică. Pedagogia socială folosește în primul rând instrumente etnografice pentru a observa copiii în mediul lor social. Programul educativ este mediul de viață pentru a aduce soluții la nevoile copiilor.
- acțiune educativă unică. Construită la nivel local, pedagogia socială este produsul unui set de variabile, cum ar fi istoria și geografia zonei, statutul socio-economic al copiilor și familiilor, potențialul cultural, etc. Nu este reproductibil peste tot. Acesta este un proiect bazat de fiecare dată pe punerea în valoare a competențelor și a abilităților copiilor, tinerilor și a familiilor lor.
- abordare de educație populară. Aceasta este o acțiune educativă cu dimensiune participativă care poate fi calificată drept "educația poporului de către popor."
- Activitatea de mediere constă pentru pedagog în a dobândi un rol de legătură și de mediator între diferitele instanțe educative (familia este una dintre acestea). Pedagogul trebuie să apară ca o persoană terță neutră care nu urmărește să aibă alt rol decât cel de interlocutor potențial pentru copii cu obiectivul de a îmbunătăți relațiile între instituții și copil, să-l aducă la reintegrarea în societate.
- Inițiativele socio-culturale sunt dezvoltate în parteneriate în afara domeniului social și educativ iar acestea se dezvoltă dacă pedagogia socială funcționează. Mai precis este vorba de un bazat pe o problemă socială în care copilul este interesat și pe care îl descoperă. Rezultatul este punctul culminant al unei asocieri între parteneri și copii. Acesta reprezintă obiectul unei restituiri publice într-un loc fără conotații sociale. Apărându-l de violențe simbolice pe care acesta le întâlnește în viața de zi cu zi, inițiativa socio-culturală este mod de a arata copilului că acesta poate să reușească.

D. INTERVENȚIA CU PRIVIRE LA MINORII STRĂINI NEÎNSOȚIȚI

Drepturile minorilor străini neînsoțiți pe teritoriul francez

Atunci când o persoană străină se declară minoră, ea are dreptul ca orice copil de pe teritoriul francez la o protecție, la adăpost, servicii sociale și psihologice.

Persoanele sub 18 ani nu sunt obligate să dețină un permis de ședere pentru a rămâne în Franța (articolul L311-1 din Codul cu privire la intrarea și șederea străinilor și dreptul la azil - CESEDA). Un minor nu poate fi obligat să părăsească teritoriul, precum nici un străin care poate dovedi că are reședința în Franța de la vârsta de 13 ani (articolul L511-4 CESEDA).

Străinul, cu toate acestea, trebuie să dovedească faptul că e minor: dacă nu are acte de identitate, acesta trebuie să treacă un test de oase, o practică ce are o marjă de eroare de 18 luni și a cărei utilizare este condamnată de către numeroase organisme inclusiv Uniunea Europeană²². În plus, documentele de identitate furnizate de minori sunt contestate în mod regulat de către autoritățile franceze (contrar dispozițiilor articolului 47 din Codul civil). Atunci când cineva se declară minor, un administrator ad-hoc trebuie să fie numit de către Procurorul republicii pentru realizarea tuturor demersurilor (cerere de azil sau plângere) (articolul 751-1 din CESEDA).

Tutela este o formă de protecție de care pot beneficia minorii străini neînsoțiți ai căror părinți nu sunt în Franța, nu sunt cunoscuți și nu participă sau nu pot participa la luarea deciziilor cu privire la copilul lor. Dobândirea naționalității franceză este posibilă mai ales pentru copiii care trăiesc în Franța de cel puțin cinci ani, sunt crescuți de către o persoană de naționalitate franceză sau care, timp de cel puțin trei ani, se află în grija serviciilor ASE (articolul 21-12 din Codul civil).

Dispozitive specifice pentru primirea minorilor străini neînsoțiți (MIE)

- **Dispozitiv de primire în regim de urgență în regiunea Ile de France.**

²² Directiva 97/43/Euratom în prezent, cele trei organizații: Crucea Roșie (Copiii Lumii - Drepturile Omului), Hors la rue și France Terre d'Asile. Scopul său este identificarea și păstrarea în siguranță a minorilor străini neînsoțiți și de a le oferi acces la protecția legii.

Acest dispozitiv cunoscut sub numele de dispozitiv VERSINI a fost creat în 2003 și conceput ca un proiect pilot pentru regiunea pariziană. Acesta este coordonat de către Direcția Regională interdepartamentală de Cazare și Locuinței (DRIHL), în Paris și include:

- Celula de primire pentru minorii străini neînsoțiți - CAMIE (Dispozitiv din Paris). CAMIE a fost creat pentru a facilita intervenția în cazul MIE. După o perioadă maximă de trei luni, MIE sunt orientați spre diferite circumscripții ale ASE din Paris.
- Dispozitivul Departamentului de Nord - Departamentul de Nord are o locuință de asistenți maternali pentru MIE. O platformă pentru avocați, psihologi și educatori a fost formată pentru a răspunde din momentul primirii copilului de evaluarea și intervenția cu acesta.
- Rețeaua mediteraneană de protecție a minorilor neînsoțiți (REMI). REMI a fost înființată în noiembrie 2002, la prima conferință euro-mediteraneană privind protecția minorilor neînsoțiți organizată în parteneriat cu regiunea PACA, asociația Jeunes Errants et Le Forum Europeen por la Securite. Membrii rețelei sunt acum: comunitățile din euro-bazinul mediteranean, guvernul regional al Cataloniei și orașul Paris.

3. În Italia

A) PARCURSUL DE INTERVENȚIE

În cazul în care autoritatea publică are cunoștință de un copil abandonat din punct de vedere moral și / sau material, sau care este "crescut" într-un mediu insalubru sau periculos, sau în cazul în care minorul este "crescut" de persoane incapabile să-i asigure o educație, autoritatea are datoria de a-l plasa într-un loc sigur²³ și obligația de a semnala această situație la Tribunalului de Minori²⁴. Toate persoanele au obligația de a semnala existența minorilor abandonați către autoritatea publică, aceasta trebuind să asigure toate acțiunile necesare protecției minorilor. Serviciile sociale ale organismului local responsabile pentru îngrijirea minorilor trebuie să raporteze minorii străini neînsoțiți la Procurorul Tribunalului de Minori²⁵ și judecătorului de tutelă. În cazul în care decizia este de a acorda custodia copilului serviciilor locale responsabile de programe de asistență socială, acestea trebuie să informeze judecătorul de tutelă sau Tribunalul de Minori privind plasamentul comunicând toate evenimentele considerate importante și transmitând un raport semestrial cu privire la program²⁶.

În termen de treizeci de zile de la sosirea minorului²⁷ în centrul de primire, personalul trebuie să prezinte o cerere pentru numirea unui tutore, dacă este vorba de servicii de tip familial sau instituții de asistență publică sau privată. Până la numirea tutorelui, reprezentanții legali ai centrului trebuie să aibă competențele de tutelă asupra minorilor în detenție sau asistați²⁸. La fiecare șase luni, centrele de primire transmit lista tuturor minorilor găzduiți la procurorul Tribunalului de Minori. Acesta evaluează condițiile abandonului²⁹. Legea italiană prevede un sistem flexibil de protecție pentru minorii care se găsesc, indiferent de motiv, fără asistența unui adult responsabil din punct de vedere juridic. În acest caz, organele judiciare adoptă în interesul copilului măsuri specifice cum ar fi tutela, plasamentul și în unele cazuri declararea adoptabilității. Aceste dispoziții se aplică tuturor minorilor, inclusiv minorilor străini³⁰.

²³ Art. 403 Codul civil

²⁴ Art. 9, alineatul 1 Legea n.184/83

²⁵ Art. 9, alineatul 1 Legea 184/83

²⁶ Art. 4, alineatul 3 Legea n.184/83

²⁷ Art. 3, alineatul 2 Legea n.184/83

²⁸ Art. 2, alineatul 1 L. n.184/83, art. Codul civil 402

²⁹ Art. 9, paragraful 2, Legea n.184/83

³⁰ Art. 37 bis, Legea n.184/83

TUTELA

Atunci când dintr-o cauză bine întemeiată (absența, moartea, decăderea din drepturi, suspendarea), părinții nu își pot exercita autoritatea lor parentală, procedura de tutelă este deschisă și un tutore este desemnat³¹. Autoritatea parentală este puterea dată părinților în interesul copiilor. Părinții, de fapt, au obligația de a asigura mijloacele de subzistență și educația copiilor lor³².

Tutela este o măsură adoptată de către Judecătorul de Tutelă din cadrul tribunalului competent din punct de vedere teritorial. După evaluarea nevoilor minorului, judecătorul de tutelă decide locul și modalitățile privind educația și orientarea profesională a lor³³. Tutorele trebuie să fie numit rapid, odată ce judecătorul de tutelă primește informații din partea agențiilor³⁴ competente. Până la numirea tutorelui, reprezentantul legal al centrului de primire sau al organismului local (în cazul în care minorul nu este găzduit într-un centru de primire, dar el este asistat de Serviciile Sociale) exercită competențele de tutelă asupra minorului³⁵.

Prin lege, tutorele trebuie să fie o persoană calificată pentru a îndeplini funcțiile sale și capabil de a educa și instrui minori³⁶. Înainte de numirea unui tutore, judecătorul trebuie să audieze copilul dacă acesta are cel puțin 16 ani³⁷. Dacă în localitatea de reședință a minorului nu există nici o persoană care să exercite tutela, judecătorul va transfera tutela unui organism de asistență din comunitate³⁸. În mod normal, primarul localității în care minorul își are reședința este numit tutore și în exercitarea tutelei este delegat un asistent social.

Tutorele "are grijă de persoana minorului ", și îl reprezintă în toate actele vieții civile, cu excepția cazurilor în care legea permite minorului să acționeze singur. El administrează, de asemenea, proprietatea minorului și răspunde de gestiune³⁹. Tutorele este implicat în toate deciziile cu privire la opțiunile de bază ale minorului, cum ar fi aplicarea pentru permisul de ședere (de azil / titlu de sejur pentru copiii minori) sau ia măsurile necesare pentru punerea în aplicare a proiectelor individuale alese de către serviciile responsabile. În acest parcurs, rolul tutorului este în legătură cu cel al

³¹ Art. 343 și următoarele din Codul civil

³² Art. Codul civil 147

³³ Art 371 Codul Civil

³⁴ Art. 346 Codul Civil

³⁵ Art. 402 Cod civil, art. 3, alineatul 1, Legea n.184/83

³⁶ Art. Codul civil 147

³⁷ Art. Codul civil 348

³⁸ Art. Codul civil 354

³⁹ Art. Codul civil 357

curatorului, care poate este responsabilul centrului de primire sau persoana care îl reprezintă.

PLASAMENTUL MINORULUI

Plasamentul este de natură temporară, obiectivul său fundamental este de a asigura minorului dreptul de a avea o familie. În cazul plasamentului minorului, o muncă de susținere este asigurată pentru familie (dacă există) pentru a permite înapoierea copilului în mijlocul familiei sale⁴⁰. Plasamentul reprezintă de asemenea un instrument important de tutelă în cazul minorilor străini neînsoțiți, deoarece acesta permite printre altele să identifice în mod clar persoana sau organizația responsabilă de minor.

Minorul, temporar lipsit de un mediu familial adecvat, poate fi încredințat unei familii, unei persoane, unei comunități sau servicii social în localitatea în care minorul locuiește⁴¹. Se face apel la o comunitate sau un institut public sau privat, atunci când este imposibil de a organiza un plasament într-o familie. Trebuie cerută deschiderea procedurii de tutelă în termen de 30 de zile de la data de începere a plasamentului copilului⁴². Atâta timp cât tutorele nu este numit, reprezentanții legali ai centrului de primire exercită puterea de tutelă a minorului⁴³. Plasamentul minorului poate fi consensual sau judiciar.

Plasamentul consensual, de asemenea cunoscut sub numele de plasament administrativ este stabilit de către serviciul social local. Instanța de tutelă decide punerea sa în aplicare după audierea minorului care este de cel puțin 12 ani și cu acordul persoanei care exercită autoritatea părintească sau tutelă⁴⁴. Acordul părinților unui minor străin este înscris într-un act notarial sau legalizat.

În lipsa unui acord al părinților sau a persoanei care acționează în calitate de tutore, plasamentul judiciar este determinat de Tribunalul de Minori, acest tip de procedură precizează limitele autorității părintești⁴⁵.

Curatorul care primește minorul la domiciliul său, este responsabil pentru traiul, educația și formarea lui, în conformitate cu instrucțiunile date de către părinți sau tutore și în conformitate cu cerințele stabilite de autoritatea care a dispus custodia⁴⁶. Curatorul are autoritatea parentală cu privire la relația cu

⁴⁰ Art. 5, alineatul 4 Legea n.184/83

⁴¹ Art. Actul 2 n.184/83

⁴² Art. 3, alineatul 2 Legea n.184/83

⁴³ Art. 3, alineatul 1 Legea n.184/83

⁴⁴ Art 4 alin 1 legea 184/83

⁴⁵ art. 4, alineatul 2 Legea n.184/83

⁴⁶ art. 5 Legea n.184/83

școala și a serviciilor de sănătate. Serviciile sociale au un rol cheie, deoarece ca parte a competențelor lor oferă sprijin educațional și psihologic și facilitează relațiile cu părinții din perspectiva de a reveni la familie⁴⁷.

DECLARAȚIA DE ADOPTABILITATE

În fiecare semestru centrele de primire ale minorilor trebuie să comunice procurorului de la Tribunalul de Minori o listă a tuturor minorilor găzduiți furnizând informațiile necesare cu privire la condițiile personale și juridice ale minorului. În cazul în care procurorul consideră că este necesar, acesta poate solicita Tribunalului de Minori să declare o stare de adoptabilitate a minorilor, pentru care poate fi recunoscută existența stării de abandon. Tribunalului de Minori va deschide o procedură pentru a determina starea de abandon a unui minor, prin adoptarea tuturor măsurilor necesare în interesul exclusiv al minorului. În cazul în care minorul este un străin, cere audierea părinților care trăiesc în străinătate (dacă aceștia pot fi contactați), prin intermediul autorității competente⁴⁸.

Statul, consiliile regionale și organismele locale ar trebui, în cadrul jurisdicțiilor lor respective, să stabilească orice acțiune care ar garanta dreptul fiecărui copil de a avea o familie sau să fie plasat într-un serviciu de tip familial, cu o organizare a relațiilor interpersonale similare cu cele ale unei familii⁴⁹. Consiliul Local, care acționează ca părinte al minorului prin intermediul serviciilor sociale, garantează dezvoltarea "sănătoasă și armonioasă" a minorului.

Consiliile regionale încredințează organismelor locale primirea minorilor privați de un mediu familial sau care au nevoie de asistență socială. Cerințele pentru ca o structură să poată primi un minor sunt definite la nivel regional și național⁵⁰. Consiliile regionale au sarcina de a stabili, în conformitate cu legislația, cerințele minime pentru gestionarea structurilor rezidențiale și servicii conexe. Parametrii astfel stabiliți trebuie să respecte cerințele minime stabilite la nivel național⁵¹.

Legea italiană prevede doar un singur tip de structură rezidențială autorizată pentru a primi minori. Este vorba de structuri cu caracter comunitar „proiectate pentru a primi copii cu autonomie personală limitată, lipsiți de

⁴⁷ art. 5, alineatul 2 Legea n.184/83

⁴⁸ art. Act de 12 n.184/83

⁴⁹ art. Actul 1 n.184/83

⁵⁰ art. 8 Legea n.328/2000 "Legge quadro pe la realizzazione del Sistema di Integrato INTERVENTI e Servizi Socialiste".

⁵¹ D.P.C.M. n. 308/2001

susținere din partea familiilor lor sau pentru care menținerea în familie nu este temporar sau definitiv în acord cu planul individualizat de asistență⁵²". Aceste structuri trebuie să îndeplinească cerințele arhitecturale prevăzute pentru locuințe și condițiile prezente de organizare adaptate la nevoile educative și de asistență a copiilor și adolescenților. Aceste condiții sunt stabilite la nivel regional. Legea definește locația de amplasare a acestor comunități, care ar trebui să fie ușor accesibile și să permită participarea minorilor la viața socială din teritoriu. **La nivel național, este prevăzut ca aceste structuri să asigure implementarea unui proiect individual de educație și prezența personalului socio-sanitar calificat⁵³.** Pentru condițiile de la nivel structural, **legea italiană⁵⁴ prevede că până la zece copii pot dormi în aceste structuri (până la douăsprezece în caz de urgență), cu un minim de o toaletă la patru rezidenți și o linie de telefon pusă la dispoziție.** În general, legea definește și serviciile care urmează să fie furnizate (mese, activități recreative și culturale și servicii de sănătate). Aceste cerințe minime sunt integrate și, dacă este necesar, adaptate de către consiliile regionale.

Pentru a asigura conformitatea cu cerințele minime cerute cu privire la primire, consiliile regionale ar trebui să adopte toate măsurile necesare pentru a facilita procesul de "dezinstituționalizare" a serviciilor pentru minori, organizarea serviciilor și structurilor destinate primirii minorilor exclusiv sub formă de structuri comunitare de tip familial⁵⁵.

Prin stabilirea acestor condiții pentru comunitățile de primire, legile regionale și naționale nu fac nici o distincție între comunitățile de primire în regim primar și comunitățile în regim secundar. În același timp trebuie făcută o distincție între cele două tipuri de unități de primire. Comunitatea de primire în regim primar se caracterizează prin disponibilitatea continuă a locurilor și caracterul temporar al găzduirii. În aceste structuri există întotdeauna un grup mic de copii (maxim 10) și educatori care lucrează în ture pe funcția de referent. Minorul ar trebui să rămână în acest tip de structură pentru o perioadă foarte scurtă. Cu toate acestea, este necesar un regulament, deoarece legea nu stabilește o perioadă maximă de gazduire.

⁵² Art 3 DPCM. 308/2001

⁵³ Art. 5 D.P.C.M. 328/2001

⁵⁴ Anexa A, D.P.C.M 328/2001

⁵⁵ art. 22, alineatul 3 n.328/2000 Act, art. 2 alineatul 4 n.184/83 Act, art. 8, alineatul 3 D.P.C.M. 308/2001

B) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE JUDICIAR

Sistemul de justiție penală pentru copiii sub 18 ani poate, în primul rând, să protejeze minorul implicat într-un circuit penal și să pună în aplicare o acțiune care duce la reintegrarea minorului. În conformitate cu principiile naționale și internaționale, ținând seama de personalitatea fiecărui copil, este necesar ca statul să prezinte o atenție deosebită la promovarea reabilitării sociale, în scopul de a limita măsurile strict punitive. Înființarea unui tribunal specializat⁵⁶ respectă standardele internaționale și este parte a "instituițiilor a căror dezvoltare și funcționare trebuie să fie facilitate de către Republică, în conformitate cu cerințele din Constituția italiană, care o angajează în protecția tinerilor" (Curtea Constituțională , 21 iulie, 1983, n.222).

În prezent, există 29 de instanțe pentru minori în Italia. Alte organe judiciare sunt: parchetul, judecătorul pentru investigații preliminare, secțiunea minorilor a Curții de Apel și judecătorul în ceea ce privește Consiliul de Supraveghere. Tribunalul pentru minori judecă faptele autorilor cu vârsta sub 18 ani și tinerii adulți care au comis o infracțiune înainte de vârsta de 18 ani și sunt majori în momentul judecării. Instanța penală pune în aplicare pentru copii:

- consolidarea măsurilor preventive pentru minori considerați pericol social;
- aplicarea măsurilor neprivative de libertate, prevederea de sancțiuni sau măsuri excepționale cu privire la reabilitarea tinerilor adulți.

Verificarea răspunderii penale a minorilor se face pe baza unui studiu care evaluează vârsta copilului (articolele 97 și 98 din Codul penal) și a "capacității sale de a înțelege " (articolul 85 din Codul penal). Un minor care nu a împlinit vârsta de paisprezece ani la momentul comiterii infracțiunii nu este responsabil penal⁵⁷, dar este considerat responsabil acela care a avut vârsta cuprinsă între paisprezece și optsprezece ani la acel moment, dacă

⁵⁶ instanțe pentru minori au fost furnizate de Decretul regal nr 1404 din 20 iulie 1934 și au fost modificate în anii următori, în special prin lege n.888 din 25 iulie 1956 de către Legea n.354 din 25 iulie 1975 și Decretul Președintelui Republicii n. 448 din 22 septembrie 1988. Competența instanțelor pentru minori are trei sectoare: civile, penale și administrative. Aceste instanțe au patru membri: un Președinte (care este un judecător al Curții de Apel), un magistrat (Curtea) și doi judecători de onoare (un mascul și o femelă de experți în criminologie, psihologie și pedagogie), care acționează ca asistenți și consilieri. ESSI sono da composti patru membri: un președinte (a Magistrato della Corte di appello), un Giudice (Dalla Corte), din cauza Giudici e onorari. Cele două din urmă sunt selectate de către Consiliul Superior al Magistraturii.

⁵⁷ art. 97 Codul penal și articolul 26 din Decretul Președintelui Republicii n.448/88).

avea "capacitatea de a înțelege și discerne." Cu toate acestea, pedeapsa este redusă, în acest caz.

În funcție vârsta minorului, legea prevede:

- o serie de măsuri pentru minorii cu vârsta sub 14 ani care au comis o infracțiune. Aceste măsuri se bazează pe pericolozitatea minorului și nu pe responsabilitatea infracțiunii;
- o reducere a duratei de "detenție de precauție", egală cu jumătate, în cazul în care minorul a comis infracțiunea între 16 și 18 ani și 2/3 din pedeapsă în cazul în care minorul este cuprins între 14 și 16, la momentul arestării sale.

Fundamentul de neclintit ale răspunderii penale sunt vârsta și "capacitatea de a înțelege și voința." Jurisprudența consideră că "abilitatea de a înțelege" se aplică tinerilor care își dau seama de gravitatea acțiunilor lor, consecințele acestora și faptul că acestea sunt sau nu conforme cu ordinea socială. În ceea ce privește "voința", aceasta reflectă gradul de libertate a tinerilor în decizia lor și capacitatea lor de a rezista oricăror forțe externe. Dimpotrivă, minorii cu o dezvoltare intelectuală insuficientă sau care suferă de anomalii psihice foarte grave sunt considerați nepedepsibili. În special, Codul penal prevede că "abilitatea de a înțelege și de a vrea" nu există, în prezența unor modificări sau dizabilități psihice "toxice" (articolul 91, punctul 93 aliniat 1, art.95.) respectiv modificări și deficiențe psihice "patologice" (art.88), handicap psihic din cauza unei "infirmități fizice" (art.96), deficiențelor psihice "psihologice" (art.98).

Judecătorul trebuie să evalueze fiecare situație în mod individual și cu ajutorul Serviciilor Sociale a justiției pentru copii, pentru a evalua răspunderea penală a minorilor, în funcție de vârsta lor, abilitatea lor de a înțelege și capacitatea de a vrea.

C) INTERVENȚIA ÎN CAZUL MINORILOR STRĂINI NEÎNSOȚIȚI

În general, normele stabilite de legea italiană privind asistența și protecția minorilor se aplică și minorilor străini neînsoțiți. Legea italiană prevede o definiție a minorului străin neînsoțit în art. 1, punctul 2 din „Regolamento del Comitato per i minori stranieri”: „în prezent minorul străin neînsoțit prezent pe teritoriul italian" este "orice persoană sub 18 ani care nu are cetățenia italiană sau cea a altor state aparținând Comunității Europene și care nu a solicitat azil, se găsește pe teritoriul statului fără orice formă de asistență

sau reprezentare juridică din partea părinților sau a altor adulți responsabili din punct de vedere legal pe baza normelor în vigoare Italia ".⁵⁸

Minorii străini, chiar ilegali, au toate drepturile prevăzute de Convenția de la New York privind Drepturile Copilului, ratificată de către Italia și pusă în aplicare prin Legea nr.176/91. Convenția stabilește că, în toate acțiunile privind copiii, interesul superior al copilului trebuie să fie suprem⁵⁹. Prin ratificarea Convenției privind Drepturile Copilului, guvernul italian s-a angajat în raport cu comunitatea internațională să respecte și să promoveze drepturile copilului ca bază la fiecare intervenție, în numele oricărui minor de pe teritoriul său.

Legea italiană prevede că minorii străini au aceleași drepturi ca minorii italieni, ei nu pot fi expulzați și față de ei trebuie luate măsurile de protecție prevăzute pentru minorii abandonati⁶⁰. Totuși, pe baza legii actuale, atunci când un copil neînsoțit este "descoperit" în teritoriu, acesta este identificat pentru prima dată de către poliție și apoi semnalat la primăria competentă care activează intervenția de asistență și educație adaptată.

În cazul în care tânărul fără documente valabile se declară minor dar există îndoieli cu privire la vârsta lui și este imposibil de a contacta reprezentanța diplomatică și consulară din țara lui de origine⁶¹, procedura italiană prevede în primul rând ca forțele de ordine să îl identifice și să îi verifice vârsta⁶². Când se constată printr-un examen medical că persoana identificată este mai mică de optsprezece ani, prezența sa în Italia este raportată:

- magistratului care se ocupă de procedura de tutelă;
- comitetul de minori străini care se ocupă de recensământul, studiile cu privire familia minorului și respectarea modalităților de ședere pe teritoriul italian (cu excepția cazului când minorul a solicitat azil);

⁵⁸ Reglementările cu privire la minorii neînsoțiți sunt înscrise în Convenția privind drepturile copilului, semnată la New York în 1989, în partea ce reglementează imigrația (Testo Unico 286/98 privind imigrația, cu modificările succesive normele de aplicare DPR 394/99, art 25 din legea Bossi-Fini . 30. iulie 2002 No. 189 "(modificările la reglementările privind imigrația și azilul") și o parte din normele privind minorii neînsoțiți (Regolamento del Comitato per i minori stranieri DPCM 535/99).

⁵⁹ Art. 3 al Convenției privind Drepturile Copilului: Termenul provine din traducerea din limba engleza - limba oficială a Convenției.

⁶⁰ Art. 403 din Codul civil, "minorul într-o stare de abandon trebuie pus în securitate de către autoritatea publică"

⁶¹ Vorbim despre minorii care solicită protecție internațională

⁶² Verificarea vârstei trebuie să se desfășoare în conformitate cu starea de sănătate a minorului și a demnității lui și ar trebui să fie efectuate în conformitate cu procedurile care sunt minim invazive și niciodată în mod forțat.

- Tribunalului de Miori⁶³;
- reprezentanței diplomatice și consulare din țara lui de origine, cu excepția pentru solicitanții de azil.

În cele din urmă, forțele de ordine anunță serviciile sociale ale primăriei pentru ca minorul să fie primit într-un centru de primire.

Pentru a permite participarea minorilor străini neînsoțiți la proiecte de integrare și inserție socială, este esențial ca instituțiile să le dea o perspectivă de ședere legală și pe termen lung în Italia. În timp ce la vârsta de 18 ani este imposibil pentru adulții tineri să obțină un permis de ședere, mulți dintre ei aleg să nu participe la proiecte de integrare și de integrare socială și să revină la statutul clandestin, expunându-se exploatării în activități ilegale.

În schimb, atunci când instituțiile fac posibilă inserția lor într-un parcurs de integrare cu situație regularizată după atingerea majoratului, mulți minori aderă la proiecte, indiferent de tipul de parcurs oferit (educație, formare profesională sau muncă).

Aplicare a Legii 94/2009 "pacchetto sicurezza" nu facilitează procesul de integrare socială. Acesta prevede schimbarea titlului de ședere odată cu atingerea vârstei de 18 ani numai dacă minorul:

- locuiește în Italia de cel puțin trei ani;
- a participat timp de cel puțin doi ani într-un program social și civil gestionat de un organism public sau privat;
- a participat la cursuri de educație sau are un contract de muncă;
- are o locuință;

Organizația care gestionează proiectul trebuie să demonstreze prin dovezi că există condițiile necesare pentru conversia a unui permis de ședere.

D) INTERVENȚIA ÎN STRADĂ

După cum sugerează și numele, activitatea de outreach⁶⁴ are ca scop extinderea activității de informare pentru exterior, și anume, pe teren, mijloace de intervenție pentru copii dincolo de un context structural și formal.

⁶³ Art. 9 alin 1 Legea 184/1983

⁶⁴ Traducere engleză un termen care înseamnă "lucrător social din apropiere.

În realitate, acești copii trăiesc într-o situație de neliniște și de izolare pentru că ei nu sunt conștienți de drepturile lor (ca minori), precum și de oportunitățile de care ar putea profita. Doar printr-o imersiune în contextul în care minorii trăiesc și acționează, este posibil identificarea și observarea directă a dinamicii de **exploatare** și de **marginalizare**.

Acest lucru permite pe de-o parte intervenția, pentru neutralizarea acestor dinamici, și pe de altă parte, cunoașterea adevărată a problemelor. Valoarea adăugată a intervenției cu minorii neînsoțiți, prin activități de outreach, permite reașizarea unei sinteze cu privire la:

- cunoașterea aprofundată și reactualizarea regulată a contextului și a fenomenelor în care minorii aflați la risc și în condiții de vulnerabilitate sunt implicați (de exemplu, prostituție, cerșetorie, furt, tâlhărie, trafic de stupefiante, exploatare prin muncă, etc). Această cunoaștere este posibilă prin următoarele activități:

1. **Observarea pe teren:** ea poate fi cantitativă, "topografică" și calitativă. În plan operațional, aceste trei dimensiuni de cele mai multe ori se intersectează. Topografierea oferă informații cantitative despre importanța publicului observat, începând cu identificarea unei sau mai multor variabile (prezență totală, vârsta medie și/sau minime și maxime, originea geografică, etnie, etc).

Observația "topografică" permite stabilirea locurilor, fie în raport cu dimensiunea metropolitană, fie în cele două dimensiuni - spațiul lor de acțiune și de marginalizare. Cartografierea calitativă, prin identificarea și utilizarea indicatorilor foarte preciși, permite identificarea unei locații și determinarea unei sau mai multor probleme și a nevoilor precum și a factorilor de risc tipici contextului studiat.

2. **Monitorizarea:** aceasta este observarea constantă a unui fenomen, a eventualelor schimbări observate în ceea ce privește forma și modalitatea de exprimare a unei probleme. Această observație garantează o anumită flexibilitate a activității de outreach permițând adaptarea acțiunii în funcție de diferitele forme prin care problemele și marginalizarea pot fi exprimate.

- **Reducerea riscurilor:** intervenții pentru a minimiza riscul "vieții în stradă". Trebuie create condițiile pentru ca minorii să fie cât mai

mult posibil conștienți de riscurile legate de acțiunile lor, prin intermediul unor orientări, difuzarea de informații (cum ar fi medical, juridic, etc) și distribuirea de materiale (de exemplu prezervative, broșuri de informare privind bolile cu transmitere sexuală, etc). Acțiunea de reducere a riscurilor, implicite sau explicite, este "delicată", deoarece se situează într-un schimb între profesionist și minori, fiecare dintre aceștia respectându-și în același timp rolul lor ca parte a unui "relații de ajutor". Trebuie să țină cont de alți factori, cum ar fi riscurile pentru a preveni și a limita (abuzul de substanțe, comportamentul sexual riscant, bolile legate de igiena precară, etc.), sau cum ar fi faptul că întâlnirea are loc de multe ori în stradă implicând o dimensiune publică.

- **Animație / educație stradală:** prin activități diverse (jocuri, dans, muzică, sport, etc) propuse și realizate direct în locurile de întâlnire a tinerilor, aceștia sunt "motivați" și implicat în inițiative care:
 - reduc distanța între interlocutori;
 - garantează o expansiune de contacte spre întregul grup;
 - permite "diluarea" conținutului și mesajelor educaționale "sensibile" adresate copiilor;
 - creează o "memorie permanentă" în contextul intervenției;
 - medierea socială / informarea legală: pornind de la identificarea nevoilor minorilor abordați, este posibilă explorarea și propunerea uneia sau mai multe intervenții în funcție de resursele prezente pe teritoriu în materie de asistență, primire și tutelă a drepturilor minorilor ".

Realizarea de contacte în stradă ar trebui să fie considerate de către profesioniști punct de plecare pentru a genera noi oportunități de întâlnire în care să poată utiliza o gamă largă de oferte alternative. Prin disponibilitatea de a însoți și a sprijini copilul și prin reuniuni care urmează, în stradă, profesioniștii creează și propun ocazii pentru schimburi care sunt adesea recunoscute ca fiind pozitive de către minori. Continuitatea diferitelor întâlniri asigură evoluția dinamică a relației, care, progresiv, se îmbogățește prin împărtășirea cunoștințelor, reciprocitate și alternanță cu respectarea regulilor. Minorul are un sentiment de "participarea activă" la schimb cu profesionistul, recunoscut de către copil ca o persoană mai de încredere. Deci se poate întâmpla ca minorul să precizeze profesioniștilor informații utile cu privire la locuri și fenomene despre care aceștia nu aveau cunoștință astfel încât acest minor să devină un facilitator și "garant" în întâlnirile dintre profesioniști și alți minori.

4. În România

A) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE ADMINISTRATIV

Principala instituție care asigură respectarea drepturilor copilului pe teritoriul României este Autoritatea Națională pentru Protecția Familiei și Drepturilor Copilului⁶⁵, constituită pe baza Hotărârii Guvernului nr. 1385 / 2009. Această instituție este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale având personalitate juridică, fiind subordonată Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

Obiectivele Autorității Naționale sunt:

- a) promovarea și respectarea drepturilor și libertăților civile ale copiilor;
- b) monitorizarea respectării drepturilor copilului la nivel național;
- c) responsabilizarea familiei pentru creșterea, îngrijirea și educarea propriilor copii;
- d) responsabilizarea comunităților locale pentru prevenirea separării copilului de părinți și susținerea familiilor pentru creșterea, îngrijirea și educarea propriilor copii;
- e) protecția unor grupuri vulnerabile de copii și tineri care necesită o protecție specială;
- f) dezvoltarea sistemului de servicii destinate protecției copilului la nivel național;
- g) îndrumarea metodologică în domeniul său de competență a activității direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului care funcționează în subordinea consiliilor județene și, respectiv, în subordinea consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, precum și a activității serviciilor publice de asistență socială;
- h) elaborarea și implementarea politicilor în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului;
- i) promovarea valorilor familiale, a înțelegerii și înțelegerii în familie, prevenirea și combaterea violenței în relațiile dintre membrii săi;
- j) sprijinirea membrilor de familie aflați în dificultate ca urmare a actelor de violență în familie;
- k) inițierea și coordonarea parteneriatelor sociale, în scopul prevenirii și combaterii violenței în familie.

⁶⁵ Denumită în continuare "autoritatea" în conformitate cu art. nr. 1 din Hotărârea Guvernului nr 1385/2009

Prin intermediul departamentelor sale specializate, **Autoritatea Națională pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului** îndeplinește următoarele funcții:

- de strategie;
- de monitorizare a respectării drepturilor copilului;
- de promovare a drepturilor copilului și a valorilor familiale;
- de colectare, analiză și evaluare a datelor și informațiilor privind drepturile copilului și apărarea și consolidarea familiei;
- de reprezentare;
- de administrare;
- de autoritate de stat;
- de control.

Principalele atribuții⁶⁶ ale Autorității Naționale sunt:

- elaborează și supune spre aprobare Guvernului, cu aprobarea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, strategia națională în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- elaborează proiecte de acte normative, în vederea armonizării legislației interne cu principiile și normele tratatelor internaționale în domeniul drepturilor copilului, la care România este parte, precum și în vederea aplicării efective a acestora;
- elaborează și fundamentează programe în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- elaborează metodologia de autorizare și criteriile de evaluare a organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul său de activitate;
- centralizează și sintetizează informațiile referitoare la respectarea principiilor și normelor stabilite de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și elaborează rapoartele prevăzute la art. 44 pct. 1 din aceasta convenție;
- inițiază, negociază și încheie, prin împuternicirea Guvernului, documente de cooperare internațională în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- elaborează norme, standarde și metodologii pentru funcționarea serviciilor care asigură prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și protecția specială a copilului;

⁶⁶ Articolul No. 5 a Guvernului nr 1385/2009 Decison

Principalele legi sau acte normative din România cu privire la protecția copiilor străzii sunt:

- Legea nr 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului;
- Ordinul nr 132/2005, pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile destinate protecției copiilor străzii;
- Hotărârea Guvernului nr 1438/2004 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi.

În concordanță cu Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, cu Convenția Europeană privind Drepturile Omului precum și cu tratatele internaționale la care România este parte, legea nr. 272/2004 precizează obligația tuturor autorităților publice, organizațiilor neguvernamentale precum și a persoanelor fizice și juridice din domeniul protecției copilului de a respecta și garanta drepturile copilului.

Legea vizează toți copiii României, nu doar pe cei aflați în dificultate și pentru care se impune din partea statului o măsură de protecție. Copiii aflați în familie, în sistemul de protecție, copiii cetățeni români care se află pe teritoriul altor țări, cei străini aflați în situații de urgență în România, precum și cei fără cetățenie aflați pe teritoriu românesc, tuturor acestora, în egală măsură fără nici o discriminare de sex, limbă, apartenență etnică, origine socială, religie, situația materială, dificultăți de formare și dezvoltare sau orice altă distincție, le sunt garantate drepturile prevăzute de această lege.

Pentru prima dată legea subliniază faptul că părinților le revine rolul primordial în creșterea și dezvoltarea copilului, în timp ce statul are un rol complementar, intervenția lui având loc în cazuri de abuz sau privări severe. Statul garantează respectarea drepturilor copilului.

În același timp comunitatea și autoritatea locală au o responsabilitate și intervenție subsidiară prin asigurarea unor servicii de asistență, consiliere și suport acordat părinților în misiunea acestora de a crește și educa un copil, dar și prin intervenția în situații în care mediul familial pune în pericol dezvoltarea și integritatea morală sau fizică a copilului.

Actuala lege precum și toate reglementările din domeniul protecției drepturilor copilului se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului.

Un număr de patru capitole din lege vizează situații specifice, respectiv protecția specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților, protecția copiilor refugiați și protecția copiilor în caz de conflict armat, protecția copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal și protecția copilului exploatat.

Față de copilul lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților, statul are obligația de a asigura o protecție alternativă. Plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată sunt măsurile de protecție specială de care beneficiază copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din drepturile părintești, copilul abuzat sau neglijat, copilul găsit sau abandonat precum și cel care a săvârșit o faptă penală și care nu răspunde penal.

Unul dintre elementele de noutate introduse de Legea 272/2004 îl constituie definirea și reglementarea noțiunilor de abuz și neglijare. Legea interzice în mod explicit aplicarea oricăror pedepse fizice și privarea copilului de oricare dintre drepturile sale care îi pot periclita viața, dezvoltarea fizică, mentală, morală, socială, sănătatea fizică sau psihică.

În același timp ea precizează obligația persoanelor care lucrează direct cu copilul (cadre medicale, educatori, asistenți sociali) de a sesiza autoritățile responsabile de eventualele acte de abuz sau neglijare suferite de copil.

În concordanță cu prevederile Legii 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului a elaborat Standardele minime obligatorii privind serviciile destinate copiilor străzii, aprobate prin Ordinul 132/2005 de Secretarul de stat al acestei instituții.

Cele cinci tipuri de servicii destinate copiilor străzii sunt organizate în cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului în orașele reședința de județ și sectoarele municipiului București:

1. **Centrul de coordonare și informare pentru copiii străzii** este un serviciu înființat doar în localitățile care se confruntă cu fenomenul “copii străzii”. Menirea lui este de a monitoriza numărul de copii ai străzii, la nivel local și național și de a asigura acțiuni de informare la nivelul comunității referitor la problema copiilor străzii, serviciile existente pentru aceștia, modalitățile de rezolvare a cazurilor etc.

2. **Serviciul social stradal** cu rol în contactarea și identificarea copiilor aflați pe stradă contribuie la monitorizarea acestora și asigură premisele necesare reintegrării lor în familie.
3. **Centrul de zi pentru copiii străzii** este un serviciu care asigură, pe timpul zilei, derularea unor activități de îngrijire, educație, recreere, socializare, consiliere, dezvoltare a deprinderilor de viață independentă, orientare școlară și profesională, pentru copiii străzii, cât și a unor activități de sprijin, consiliere, educare, pentru părinți sau alte persoane care au în îngrijire acești copii.
4. **Centrul de primire în regim de urgență** asigură pe o perioadă determinată accesul copiilor la găzduire, îngrijire, educație și pregătire în vederea reintegrării sau integrării lor familiale și sociale sau luării unei măsuri de protecție corespunzătoare.
În urma unei evaluări fiecare copil este admis în cadrul centrului de primire în regim de urgență pentru copiii străzii prin decizia directorului Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.
5. **Adăpostul de zi și de noapte pentru copiii străzii** asigură copiilor pe termen scurt găzduire și îngrijire de bază, diverse activități precum și acces la serviciile necesare în scopul reintegrării în familie sau luării unei măsuri de protecție corespunzătoare.
Acest tip de serviciu este înființat la recomandarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului în acele sectoare ale Bucureștiului și orașe reședință de județ care se confruntă cu fenomenul “copiii străzii”. Copiii se adresează în mod liber adăpostului și sunt admiși prin decizia coordonatorului centrului. Situații cu totul excepționale sunt acelea în care serviciul social stradal acționează împreună cu poliția solicitând ulterior admiterea în adăpost a unor copii.

Fiecare dintre cele cinci servicii destinate copiilor străzii are propriile standarde grupate pe diverse arii specifice de interes: informare și relații cu comunitatea, planificarea protecției copilului pe termen scurt, calitatea îngrijirii, educației și socializării, administrație și management, resurse umane etc.

Standardul comun tuturor acestor servicii este cel care se referă la recrutarea, formarea inițială și continuă a personalului și supervizarea acestuia.

B) INTERVENȚIA DIN PUNCT DE VEDERE JUDICIAR

În legislația românească, problema răspunderii penale pentru faptele săvârșite de minori este reglementată de Codul penal, în Titlul V – „Minoritatea”. Utilizând drept criterii ale răspunderii penale vârsta și existența/inexistența discernământului, prin art. 99 din Codul penal sunt stabilite trei categorii de minori:

- minori care nu au împlinit vârsta de 14 ani și nu răspund penal pentru faptele penale comise, întrucât în favoarea lor există o prezumție absolută a lipsei de discernământ;
- minori care au împlinit vârsta de 14 ani dar nu au depășit vârsta de 16 ani, care au răspundere penală numai dacă se dovedește că au săvârșit fapta cu discernământ;
- minori care au împlinit vârsta de 16 ani și care au răspundere penală.

Față de minorul care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal măsurile ce pot fi luate sunt plasamentul și supravegherea specializată. Luarea deciziei se face la propunerea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului în a cărei unitate administrativ-teritorială se află copilul. În luarea unei decizii se iau în considerare o multitudine de criterii precum: gradul de pericol social al faptei, condițiile care au favorizat săvârșirea faptei, mediul în care a trăit copilul, riscul săvârșirii din nou a unei fapte penale etc.

În Codul penal român se prevede: Față de minorul care răspunde penal se poate lua măsura educativă ori i se poate aplica o pedeapsă. La alegerea sancțiunii se ține seama de gradul de pericol social al faptei săvârșite, de starea fizică, de dezvoltarea intelectuală și morală, de comportarea lui, de condițiile în care a fost crescut și a trăit și de orice alte elemente de natură să caracterizeze persoana minorului.

Regimul de sancționare al minorului instituit de Codul penal este unul special, mixt, constând în:

- *Măsuri educative:*
 1. mustrarea;
 2. libertatea supravegheată;
 3. internarea într-un centru de reeducare;
 4. internarea într-un institut medical-educativ.

- *Pedepse:*
 6. închisoarea;
 7. amenda.

La acestea se adaugă două reguli decurgând din dispozițiile art. 100 Cod penal:

- regula privind aplicabilitatea alternativă a celor două categorii de sancțiuni;
- regula aplicării cu prioritate a măsurilor educative față de pedepse.

Măsuri educative

Măsurile educative, prevăzute în art. 101 Cod penal, sunt sancțiuni specifice infractorilor minori și se aplică acestora numai dacă la data pronunțării mai au calitatea de minori. Dacă au devenit majori până la pronunțare, nu li se mai pot aplica decât pedepse.

Prin modul în care sunt enumerate măsurile educative în textul de lege sus menționat, se poate spune că se instituie o ordine de preferință pentru alegerea măsurii educative în raport cu gradul de pericol social concret al faptei, având în vedere că aceste măsuri sunt din ce în ce mai aspre în conținut: **mustrarea** constituie o simplă admonestare a minorului, libertatea supravegheată implică o supraveghere de durată a minorului, iar măsura internării într-un institut special de reeducare cuprinde și o restrângere a libertății minorului.

Astfel, prima măsură educativă aplicabilă unui minor o constituie **mustrarea**, care practic constă în dojenirea minorului, în explicarea pericolului social al faptei săvârșite, în sfătuirea minorului să se poarte în așa fel încât să dea dovadă de îndreptare, atrăgându-i-se atenția că, dacă va săvârși o nouă infracțiune, se va lua față de el o măsură mai severă, sau i se va aplica o pedeapsă (art. 102 Cod penal). De regulă mustrarea se pronunță în cazul faptelor mai ușoare comise de minor reflectând deprinderi și mentalități caracteristice copilăriei. Se are în vedere și asigurarea de către instanță a unui cadru solemn necesar de natură să-l impresioneze pe minor și, totodată comunicarea măsurii cu toată seriozitatea urmărind să influențeze cât mai profund modul de a privi viața și obligațiile sociale de către minor.

Cea de-a doua măsură care poate fi dispusă împotriva unui minor care a săvârșit o infracțiune o reprezintă **măsura libertății supravegheate** (art. 103 Cod penal), constând în lăsarea minorului în libertate pe timp de un an,

sub supravegherea deosebită a părinților, tutorelui sau unor rude mai apropiate, care se manifestă cu autoritate în relațiile cu acesta. Aplicarea acestei măsuri trebuie însoțită și de încunoștiințarea școlii unde învață minorul sau a unității unde își desfășoară activitatea pentru ca, printr-o strânsă colaborare, să se poată acționa asupra deficiențelor de comportament ale acestuia.

Instanța poate să impună minorului respectarea uneia sau a mai multora dintre următoarele obligații:

- a. să nu frecventeze anumite locuri stabilite;
- b. să nu intre în legătură cu anumite persoane;
- c. să presteze o activitate neremunerată într-o instituție de interes public, fixată de instanță, cu o durată între 50 și 200 ore, maximum 3 ore pe zi, după programul de școală, în zilele nelucrătoare și în vacanță.

Executarea acestor obligații impuse minorului de către instanța de judecată sunt supravegheate, conform Ordonanței guvernamentale nr.29/2000 art. 11 lit. b), de către serviciile de reintegrare socială și supraveghere.

Legea prevede, de asemenea, obligația instanței de a atrage atenția minorului asupra consecințelor comportării sale, precum și obligația de a înștiința școala unde învață minorul sau unitatea unde acesta este angajat și, după caz, instituția la care prestează activitatea stabilită de instanță.

Dacă în limita termenului de un an minorul se sustrage de la supravegherea ce se exercită asupra lui sau are purtări rele, ori săvârșește o faptă prevăzută de legea penală, instanța revocă libertatea supravegheată și ia față de minor măsura internării într-un centru de reeducare. Dacă fapta prevăzută de legea penală constituie infracțiune, instanța ia măsura internării sau aplică o pedeapsă.

Cea de-a treia măsură care se poate lua, potrivit legislației în vigoare, împotriva unui minor este **internarea într-un centru de reeducare** (art. 104 C. pen.) în scopul resocializării sale. În cadrul acestui centru de reeducare, minorului i se asigură posibilitatea de a dobândi cunoștințele școlare și o pregătire profesională potrivit aptitudinilor sale. Ca gradualitate, această măsură se aplică numai în condițiile în care celelalte sancțiuni s-au dovedit ineficiente. Măsura internării se ia pe un timp nedeterminat, însă nu poate dura decât până la împlinirea vârstei de 18 ani. La data când minorul devine major instanța poate dispune prelungirea internării pe o durată de cel mult 2 ani, dacă aceasta este necesară pentru realizarea scopului internării.

Dacă a trecut cel puțin un an de la data internării într-un centru de reeducare și minorul a dat dovezi temeinice de îndreptare, de sânguință la învățătură și la însușirea pregătirii profesionale, se poate dispune liberarea acestuia înainte de a deveni major (art. 107 C. pen.).

În România funcționează 4 centre de reeducare (Găești, Tichilești, Târgu Ocna și Buziaș), avându-se în vedere o mărire a numărului acestora.

Pentru categoria minorilor cu afecțiuni fizice care impun tratamentul medical și regim special de educație, legea prevede posibilitatea **internării într-un institut medical-educativ** (art. 105 C.pen.). Această măsură se ia față de minorul care, din cauza stării sale fizice sau psihice, are nevoie de un tratament medical și de un regim special de reeducare. Această măsură se dispune pe un timp nedeterminat, însă nu poate dura decât până la împlinirea vârstei de 18 ani. măsura trebuie să fie ridicată de îndată ce a dispărut cauza care a impus luarea acesteia. Instanța, dispunând ridicarea măsurii internării într-un institut medical-educativ, poate, dacă este cazul, să ia față de minor măsura internării într-un centru de reeducare. La data la care minorul devine major, instanța poate dispune prelungirea internării pe o durată de cel mult doi ani, dacă aceasta este necesară pentru realizarea scopului internării. De asemenea, dacă pe perioada internării într-un institut medical-educativ, minorul săvârșește din nou o infracțiune pentru care se apreciază că este cazul să i se aplice pedeapsa închisorii, instanța revocă internarea.

Această măsură educativă nu poate fi în acest moment pusă în practică datorită inexistenței fizice a acestor institute medical-educative.

În legislația românească sunt prevăzute două **pedepse principale** pentru minori: închisoarea și amenda.

Închisoarea este singura pedeapsă privativă de libertate ce se poate aplica minorului infractor. Limitele pedepselor sunt cele prevăzute de lege pentru infracțiunile săvârșite de majori și se reduc la jumătate (conf. art. 109 alin. 1. C. pen.), însă în urma reducerii, în nici un caz, minimul pedepsei nu va depăși 5 ani.

Și în cazul pedepsei aplicate minorilor sunt incidente dispozițiile legale referitoare la suspendarea condiționată a executării pedepsei (art. 110 C.pen.) și la suspendarea executării sub supraveghere sau sub control (art. 110¹ C. pen.), cu singura deosebire că, termenul de încercare poate avea o durată variabilă, cuprinsă între 6 luni și 2 ani sau 6 luni în cazul în care pedeapsa aplicată este amenda, față de termenul fix de 2 ani pentru

infractorii majori, în cazul suspendării condiționate sau între 2 și 5 ani în cazul suspendării sub supraveghere. Totodată, în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere sau sub control în cazul minorilor, până la împlinirea vârstei de 18 ani supravegherea va fi încredințată unei persoane sau instituții din cele arătate în cazul libertății supravegheate (art. 103 C. pen.), instanța putând stabili în sarcina minorului una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute și în cazul libertății supravegheate. După împlinirea vârstei de 18 ani, pe durata rămasă din termenul de încercare, minorul urmează să se supună măsurilor și eventual obligațiilor prevăzute în cazul suspendării executării sub supraveghere specifice majorilor (art. 86³ Cod penal).

Minorului nu i se aplică pedeapsa detențiunii pe viață (când legea o prevede), în această situație aplicându-se închisoarea de la 5 la 20 de ani. Condamnații minori la pedeapsa închisorii pot beneficia și ei, cu respectarea aceluiași condiții, de liberarea condiționată însă spre deosebire de majori, minorilor li se instituie suplimentar măsuri de supraveghere (art. 110¹ alin. 4). Această prevedere nu are un caracter discriminatoriu, ci are menirea de a se veghea mai îndeaproape asupra minorilor care au comis infracțiuni și care au fost sancționați cu pedeapsa închisorii în scopul sprijinirii lor în vederea unei mai bune integrări în comunitate.

În România există o singură închisoare pentru minori și tineri, la Craiova. În rest, penitenciarele românești dispun de secții speciale pentru minorii condamnați sau aflați în arest preventiv.

Amenda este a doua pedeapsă principală care poate fi aplicată minorului. Ea se pronunță în limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită, limite care se reduc la jumătate (art. 109 alin. 1 C. pen.).

În afară de pedepse și măsuri educative, instanța poate dispune și luarea unor **măsuri de siguranță** (art. 112 C. pen.) în cazul minorilor. Aceste măsuri pot fi luate ori de câte ori persoana care a săvârșit o faptă penală (minori sau majori – legiuitorul nu instituie aici dispoziții de excepție pentru minori) prezintă o stare de pericol evidențiată tocmai prin comiterea faptei menționate. **Una din măsurile de siguranță ce se aplică mai des minorilor este obligarea la tratament medical - în cazul celor dependenți de droguri.**

Trebuie remarcat că, dacă în materie de pedepse, dreptul intern conține dispoziții de excepție atunci când este vorba de minori, materia **măsurilor preventive** este reglementată fără a fi avuți în vedere, în mod special, minorii. Măsurile preventive ce sunt aplicabile minorilor în aceeași măsură și

condiții ca și majorilor sunt, conf. art. 136 Cod de procedură penală: reținerea, obligarea de a nu părăsi localitatea și arestarea preventivă. Fără îndoială, acest ultim aspect care nu discerne între infractori minori și cei majori poate fi suplinit în procesul de aplicare a legii de către însuși magistratul chemat să se pronunțe în cauză, desăvârșind opera legiutorului care nu a prevăzut expres o astfel de chestiune, dar nici nu a exclus-o.

Aceasta cu atât mai mult cu cât potrivit art.136 alin. final Cod de procedură penală, la alegerea uneia dintre cele trei măsuri preventive, instanța este obligată să țină seama, printre altele, și de vârsta inculpatului.

C) INTERVENȚIA ÎN DOMENIUL SOCIAL

Studiul cu privire la serviciile sociale pentru copiii străzii care există în România, realizat în cadrul acestui proiect în perioada 2010 – 2011, permite identificarea principalelor tipuri și a caracteristicilor serviciilor sociale furnizate la ora actuală de instituțiile publice și de ONG-urile care lucrează în acest domeniu.

În ceea ce privește instituțiile publice, rolul principal de intervenție este al Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului⁶⁷ din marile orașe din țară și din fiecare sector al municipiului București, care au ca public țintă copiii străzii și familiile⁶⁸ lor. Aceste instituții au introdus diferite tipuri de servicii sociale: serviciu social stradal, centru de coordonare și informare pentru copiii străzii, centru de zi pentru copiii străzii, centru de primire în regim de urgență pentru copii abuzați, neglijați, exploatați, adăpostul de zi și de noapte pentru copiii străzii, "telefonul copilului".

Serviciile de intervenție în situații de abuz, neglijare, exploatare organizate la nivelul Direcțiilor au rolul de a identifica copiii străzii și familiile fără adăpost cu copii în stradă, de a evalua situația acestora și de a lua măsuri pentru ameliorarea situației lor.

În cazul Direcțiilor care au participat la studiul nostru, întâlnim cel mai des serviciile de tip rezidențial de primire în regim de urgență a minorului care au ca misiune de a furniza și de a garanta accesul copiilor străzii, pe o perioadă

⁶⁷ În continuare denumite „Direcții”

⁶⁸ Cu vârste între 0 și 18 ani

determinată, la locuință, servicii medicale, educație, consiliere și pregătire pentru reintegrarea familială sau incluziunea socială.

Copiii străzii sunt admiși în Centrul de primire în regim de urgență în urma semnalării telefonice⁶⁹ sau scrise făcute de către Poliție, comunitatea locală sau copilul însuși. Evaluarea inițială este realizată în primele 72 de ore de la sosirea copilului⁷⁰ de către o echipă pluridisciplinară compusă din directorul centrului, un asistent social, medic, psiholog, lucrător social stradal (după caz). Ținând cont de principiul proximității și a nevoilor identificate, copilul este în continuare fie reintegrat în familia sa, fie este luată o măsură specială de protecție la propunerea directorului Direcției.

Dacă în urma evaluării se ajunge la concluzia că nu este posibilă reintegrarea copilului în familia sa, se apelează la măsura plasamentului de urgență. În termen de 48 de ore, cazul trebuie să fie prezentat Tribunalului iar judecătorul este cel care trebuie să decidă asupra măsurii care corespunde copilului⁷¹. Decizia sa ia în considerare evaluarea detaliată a situației copiilor și a propunerilor făcute de managerul de caz stabilit, în urma aplicării măsurii de plasament în regim de urgență. Diferitele tipuri de propuneri examinate de către Tribunal sunt: reintegrarea în familie, plasament la familia extinsă sau la un asistent maternal, instituționalizarea într-un centru de plasament sau menținerea măsurii de plasament de urgență.

În ceea ce privește ONG-urile, studiul nostru arată că principala lor poziție este cea de mediator între copiii străzii și restul societății, inclusiv serviciile sociale publice. ONG-urile sunt cel mai des orientate pe o intervenție care pornește în mediul de viață al copiilor străzii și utilizează adesea metodele inovative de intervenție socială și instrumente specifice de animație și artă. ONG-urile se bazează pe participarea voluntară a copiilor străzii la activitățile propuse.

În România, cele mai multe dintre ONG-urile care au participat la studiul nostru au un public care include nu numai minorii care sunt în stradă, dar și adulții tineri care sunt majoritatea foști copii ai străzii din anii 90.

Principalele tipuri de servicii sociale pentru copiii străzii puse în aplicare de către ONG-urile care au participat la studiul nostru sunt: servicii sociale

⁶⁹ 983 este "telefonul copilului" – număr special pentru semnalarea copiilor în dificultate

⁷⁰ Ordinul 69 din 2004 cu privire la managementul de caz

⁷¹ Art. 64 din Legea 272 din 2004

stradale, centre zi și servicii rezidențiale. În cadrul acestor servicii, ONG-urile au înființat o gamă largă de activități sociale în diverse domenii:

- Ajutor de urgență (asistență medicală, asistență pentru acte de identitate, alimente, truse de igienă, îmbrăcăminte, posibilitate de igienă corporală de bază, spălare de haine, etc).
- Prevenirea BTS și sprijinul persoanelor seropozitive;
- Intervenție cu consumatorii de droguri;
- Sprijin pentru reducerea timpului petrecut în stradă prin propunerea de activități educative, ludice și de socializare (stabilirea de relații sociale constructive, creșterea încrederii în sine și în societate, creșterea stimei de sine etc).
- Sprijinirea procesului de integrare socială: obținerea de documente de identitate, accesul la serviciile publice, de sănătate și suport psiho-social, ajutor pentru restabilirea legăturilor de familie, accesul la educație (programul "a doua șansă", cursuri de alfabetizare) în educația non-formală (circ social, terapie ocupațională, etc), ajutorul pentru locuință (chirie, apartamente sociale), integrarea pe piața forței de muncă și medierea accesului la formarea profesională.

Toate ONG-urile care au participat la studiul nostru își desfășoară activitatea în parteneriat cu diferite instituții publice.

PARTEA A TREIA

Starea actuală a programelor de formare a profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă în fiecare țară parteneră

1. În Spania și în Comunitatea Autonomă Catalonia: Starea programelor de formare inițială și continuă

Răspunsurile primite la chestionarul realizat de partenerii din cadrul Proiectului Leonardo da Vinci pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii și în stradă, au identificat deficiențe în formarea inițială. Răspunsurile sunt clasificate în două categorii: deficiențe de tip metodologic și cele cu privire la conținutul formării.

În ceea ce privește carențele de tip metodologic, din răspunsurile la chestionar reiese faptul că 57,7% dintre profesioniștii chestionați solicită prelungirea timpului destinat formării practice (practică) pe parcursul formării inițiale. Mai mult, 14,1% dintre respondenți solicită o mai bună specializare.

Lacunele identificate în formare sunt: activități educative adaptate; educaționale; dezvoltarea de abilități sociale; handicap mental; abuz de substanțe; educația emoțională; educație pentru sănătate; incluziune socio-educativă; intervenție pentru minori și familiile lor; adolescenți și adulți tineri; psihologie; resurse existente; rezolvarea conflictelor; sisteme publice de protecție socială; teme legislative asociate activității lucrătorului social; vârsta a treia.

Aceste răspunsuri sunt cele date de profesioniștii spanioli, dar trebuie să avem în vedere că, în perioada 2003-2010, o reformă națională a învățământului superior (universitar și profesional superior) a permis armonizarea calificărilor spaniole cu cele ale altor țări europene.

A. REFORMA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN EUROPA ȘI SPANIA

În Europa, un proces de armonizare a programelor naționale pentru învățământul superior a început în 1998, cu Declarația de la Sorbona. Ministerele Educației din fiecare țară membră a Uniunii se angajează prin Declarația de la Bologna (1999) pentru a construi un Spațiului European al Învățământului Superior (EEES) până în 2010. Acest obiectiv fiind atins, este acum posibil de a crea forumuri și dezbateri în toate statele membre pentru

a evalua la scară europeană programele academice și pentru a măsura calitatea educației adoptând un sistem de transfer de credite de formare. Declarația de la Bologna deschide calea pentru recunoașterea imediată a diplomelor, și, prin urmare, o mai mare mobilitate a profesioniștilor europeni. Acest proces ajută la stimularea învățării pe tot parcursul vieții. Spania a ratificat Declarația de la Bologna și a realizat revizuirea calificărilor și diplomelor spaniole potrivit cerințelor de la nivel european. Cu ocazia Declarației de la Graz, Asociația Universităților Europene a declarat că pentru a implementa un sistem cu trei nivele, Licență - Master - Doctorat, au fost necesare schimbări suplimentare. Următoarele obiective sunt priorități pentru Universități:

- **Consolidarea** sistemului ECTS (Sistem european de transfer și acumulare de credite), ca un mijloc de restructurare și dezvoltare programelor de formare cu scopul de a crea căi diferite de învățare, în mod flexibil și adaptat la studenți și profesioniști;
- **Dezvoltarea** definițiilor comune ale diplomelor la nivel european, menținând în același timp beneficiile diversității și autonomiei instituționale în curriculum;
- **Implicarea** mediului academic, a studenților, organizațiilor profesionale și a "angajatorilor" pentru a ne defini noile planuri și programe și pentru a da mai multă importanță programelor de licență și masterat.
- **Identificarea** și promovarea în curriculum a capacității de a se instrui pentru a obține un loc de muncă și pentru a se asigura că programele de licență oferă acces la piața forței de muncă.

B. STAREA ACTUALĂ A FORMĂRII INIȚIALE

1) Diploma de educație socială / Educație specializată (programe de educație socială, formare universitară, Decretul Regal 55/2005)

Durata 4 ani / numărul de ECTS: 240/270;

Căile de acces la aceste studii sunt:

- cursuri de orientare universitară (COU) + examen de admitere la universitate;
- bacalaureat (LOGSE/LOE)⁷²+examen de admitere la universitate.

Examen de admitere la universitate pentru persoanele de peste 25 de ani:

- FP II
- Cicluri de formare de nivel superior (CFGS)\

⁷² LOGSE: Legea organică generală a sistemului de învățământ. DR 1 / 1990; LOE: Legea organică a Învățământului 2 / 2006.

Formarea de bază include:

- **Materii pedagogice și psihologice:** teoria educației; fundamentele teoretice ale pedagogiei sociale; metodologia cercetării științifice; psihologia dezvoltării; diagnostic în pedagogia socială; pedagogia infantilă; dinamici de grup; teoria comunicației; antropologie socială; psihologie socială;
- **Materii socio-educative:** politici sociale și infantile; bazele sistemului educativ și social; asistență socială; analize sociologice, condiții de viață și calitatea vieții; intervenția socială; științele sănătății; filosofie socială și etică; dreptul familiei.
- **Educația specializată:** educația socială specială; alfabetizare lingvistică și matematică; incluziune socială; didactică și metodologie specială; pedagogia terapeutică; educația adulților; educație socio-ambientală; analiza realității; îndaptare socială; pedagogia muncii și integrării profesionale; tehnici de intervenție; educație sanitară etc.
- **Pedagogia infantilă:** intervenția socio-pedagogică cu copiii și adolescenții; învățarea și dezvoltarea la copii; intervenția cu copiii; terapia prin joc; sănătatea emoțională și socială a copilului; ajutor educativ și substituirea familiei; asistența juvenilă extrașcolară pentru copii și adolescenți.

Pregătirea practică:

Pregătirea practică se desfășoară în centre de îngrijire de zi, asociații, programe instituționale împotriva marginalizării, sistemul de justiție, domiciliul copilului, centre de reabilitare, centre de terapie pentru dependenții de droguri, școli pentru adulți, servicii socio-educative municipale, centre pentru copii, școli, creșe, centre de joacă, ludoteci, grupuri de suport formate din specialiști în sectorul de voluntariat, programe de primire și de adopție, centre de primire pentru imigranți și refugiați, etc.

2) Diplome de Técnico Superior en Integración Social (Tehnician Superior de Integrare Socială)

Diploma Tehnician Superior de Integrare Socială are următoarele elemente definitorii:

Denumire: Tehnician Superior de Integrare Socială

Nivelul: formare profesională de nivel superior

Durata: 2000 ore in doi ani

Grup profesional: Servicii socio-culturale și comunitare.

Referință europeană: CINE-5b (Clasificarea Internațională Regularizată a Educației).

Căile de acces la aceste studii sunt:

- cursuri de orientare universitară (COU) + examen de admitere la universitate;
- bacalaureat (LOGSE / LOE) + selecție, examen de admitere la universitate.

Examenul de admitere la ciclurile de formare de nivel superior (CFGS) pentru persoanele de peste 19 de ani. Pentru a facilita recunoașterea creditelor între diplomele de tehnician superior și studiile care conduc la obținerea de diplome universitare și la cicluri de formare superioară, s-a creat un sistem de echivalare a fiecărui modul profesional cu credite europene ECTS.

Sistemul european de credite și sistemul de calificări cu diplome universitare primește caracter oficial și validitate pe întreg teritoriul național prin Decretul Regal 1125/2003.

Formarea de bază include:

Cursuri de psihologie, sociologie, pedagogie, politici sociale, drept, dezvoltare personală și profesională, finanțarea educației comunității, probleme de etică în educația comunitară, teoria comunicării, tehnologia informației și comunicării - TIC, etc.

Formarea aplicată cuprinde:

- Intervenția comunitară: dinamica de grup, tehnici de intervenție, comunicarea interpersonală, tehnologia informației și comunicării, educația adulților, voluntariat, munca cu tinerii, alfabetizare, educația incluzivă, educație civică, etc.
- Animație și management socio-cultural, pedagogia timpului liber, educație artistică, tehnici de exprimare, educație sportivă, tehnici de management și de monitorizare a instituțiilor socio-culturale, pedagogia mijloacelor de diseminare, etc.

Formare practică:

Se desfășoară în instituții comunitare, asociații, ONG-uri, proiecte urbane, campanii instituționale, organizațiile de tineret, case de cultură, instituții socio-culturale, instituții de recreere, centre de mediu, centre pentru adulți etc.

Diferite oportunități:

Educatorii sociali și tehnicienii superiori de integrare socială își exercită profesia prin următoarele tipuri de intervenție: animație socio-culturală, inserție socio-ambientală, management și promovare culturală, cooperare pentru dezvoltare, domeniul vârstnicilor, educația adulților, marginalizarea și delicvența, domeniul minorilor, al handicapului fizic și psihic, domeniul imigranților și al refugiaților, turismul socio-cultural și ecologic, mediere (socială, familială ...), adopția, domeniul femeilor (promovare și victime de maltratare,...)

C. STADIUL ACTUAL DE FORMĂRII CONTINUE

1. Formarea internă

În asociații și instituții în care profesioniștii lucrează zi de zi cu copiii și adolescenții din stradă, diferitele instrumente de formare continuă folosite pe plan intern sunt:

- supervizarea echipe;
- înființarea de grupuri de discuții pentru tinerii educatori;
- reuniuni anuale;
- Intervenția unor experți externi;
- studii de caz.

2. Formarea externă

Administrațiile publice și federațiile de ONG-uri organizează cu regularitate cursuri de formare pentru absolvenții din diferite domenii, care lucrează împreună în teritoriu.

3. Alte tipuri de formare

Profesioniștii care se ocupă de tinerii străzii și în stradă își pot dezvolta competențele profesionale într-un mod personal prin intermediul "auto-formării" pornind de la:

- seminarii, conferințe, studiu individual, întâlniri, mese rotunde;
- forum cu vizionarea de filme;
- educație on-line;
- schimb de bune practici cu alți parteneri.

D. RECOMANDĂRILE COMITETULUI NAȚIONAL SPANIOL

Membrii Comitetului Național subliniază nevoia de a crea un tip de formare care îmbunătățește abilitățile interpersonale. Pentru aceasta ei identifică anumite competențe care susțin procesele de interacțiune socială și cooperare. Acestea sunt competențe legate de capacitățile personale ca abilitatea de a exprima sentimentele proprii, dar, de asemenea, de a-i face pe ceilalți să le înțeleagă. Aceste capacități sunt:

- *Capacitatea de a critica și de a se autocritica.* Elementele necesare sunt: obiectivitate, utilizarea unor criterii, capacitatea de analiză și auto-analiză, distanța emoțională și discernământul.
- *Capacitatea de a se integra și de a comunica cu experți din alte regiuni și din alte domenii.* Elementele necesare sunt: acceptarea ideilor din alte medii profesionale și aprecierea valorii altor idei pentru a îmbunătăți un proiect.
- *Recunoașterea și respectul pentru diversitate și multiculturalism.* Acesta se referă la capacitatea de a înțelege și accepta diversitatea socială și culturală ca un element de îmbogățire personală și a comunității, de a dezvolta relații armonioase între persoane, indiferent de sex, vârstă, religie, origine, etnie și statut social și politic.

Elementele necesare sunt: a avea informații despre condițiile din contextul social, economic și politic la toate nivelele; a încuraja un spirit de respect pentru celălalt, pentru a vedea opiniile diferite ca o oportunitate de a îmbogăți propunerile individuale; a interveni în vederea obținerii condițiilor care asigură o viață decentă pentru grupurile sociale dezavantajate; a participa critic și activ pentru a obține soluții practice; a apăra drepturile individuale, integritatea fizică și morală a persoanelor, dreptul la libertatea de exprimare; a dezvolta un spirit de toleranță, care permite vederea diferitelor poziții ca o oportunitate pentru îmbogățirea propunerilor personale; a recunoaște existența unor grupuri minoritare, a aprecia contribuțiile lor și a respecta drepturile lor; a trăi în mod responsabil fără a invada drepturile și libertățile altora.

- Capacitatea interpersonală oferă oportunități de a interacționa pozitiv cu ceilalți prin ascultare empatică și exprimare clară și afirmativă a ceea ce se crede și / sau se simte, pe cale verbală și nonverbală. Elementele necesare sunt capacitatea de a asculta, de comunicare verbală și nonverbală, abilitatea de a relaționa, în mod potrivit, cu persoane din diferite medii având traiectorii foarte diferite.
- Angajamentul etic trebuie să se manifeste printr-un

comportament în acord cu valorile personale și codul etic. Elementele necesare sunt: cunoașterea codului deontologic și respectarea acestuia, a acționa cu integritate și onestitate în orice situație, chiar și în situații care dezavantajează interesele personale, a se comporta în situații extreme, în conformitate cu valorile și credințele personale și profesionale, a accepta, a-și recunoaște greșelile și a asuma responsabilitatea.

2. În Franța

Starea actuală a programelor de formare inițială și continuă

Pentru a realiza evaluarea stării actuale, partenerii din proiectul Leonardo au elaborat un chestionar comun pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii și în stradă privind formarea lor inițială și continuă.

Comitetul Național francez, a ales ca public țintă pentru acest studiu, specialiștii din domeniul Prevenirii Specializate și asociațiile de sprijin a minorilor străini neînsoțiți (MIE), în Paris, în mediul urban și rural, și de peste mări. Eșantionul de o sută de răspunsuri obținute, pe care se bazează această cercetare, relevă un profil al respondenților, de sex masculin, din nordul Franței și care lucrează în principal în domeniul Prevenirii Specializate⁷³.

A) FORMAREA INIȚIALĂ

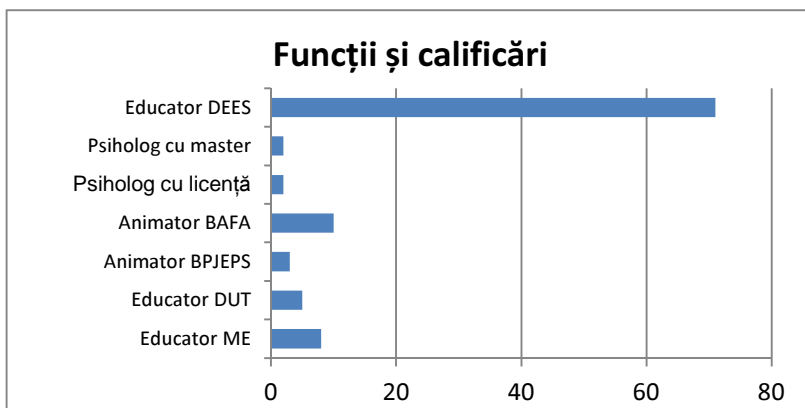
Cu ocazia aplicării unui prim chestionar cu privire la intervenția socială, destinat responsabililor de echipe din cadrul asociațiilor de prevenire specializată și de asistență a minorilor străini neînsoțiți, a reieșit că o treime din respondenți consideră deținerea unei diplome de educator sau de animator este o condiție prealabilă pentru angajare.

1. Studii și calificări

Deținerea unei diplome fiind o condiție esențială pentru obținerea unui post ca educator cu copii aflați în situație de stradă, este interesant de cunoscut care sunt tipurile de calificări și diplome obținute de către cei mai mulți dintre profesioniștii care lucrează cu acest public. Graficul de mai jos, creat în urma analizei chestionarului privind formarea, ne permite să constatăm că majoritatea respondenților (71%), sunt titulari ai unei diplome de educator specializat.

Cu sprijinul graficului următor, calificările sunt practic prezentate din patru unghiuri: accesibilitate, durata de studiu pentru obținerea diplomei, loc de formare și oportunități în ceea ce privește cariera.

⁷³ Trebuie remarcat faptul că aproape 50% dintre respondenți provin din regiunea Nord Pas de Calais, ca urmare a sprijinului primit din partea asociației de prevenire specializată din nord (APSN).

Pentru exhaustivitate, membrii comitetului director au adăugat calificări care nu sunt enumerate în diagramă.

Diplomă: Diploma de Stat de Educator Specializat (DEES).

Accesibilitate: Accesul se face după promovarea examenului de bacalaureat prin concurs sau după un DUT în cariere sociale.

Durata de studiu: 3 ani după bacalaureat (din care 15 luni de stagiu practic) sau un an după DUT în cariere sociale, cu opțiunea Educație Specializată; această diplomă este recunoscută ca nivel bacalaureat +2.

Instituțiile de formare: 70 de școli specializate în cadrul Ministerului Muncii, Afacerilor Sociale și Solidarității. Această formare este asigurată în principal la Institutelor Regionale de Asistență Socială (IRTS) și în instituții private sau instituții de învățământ la distanță.

Oportunități: sectorul asociativ, autoritățile locale și de stat.

Diplomă: Diplomă de Stat de Monitor-Educator (DEME).

Accesibilitate: fără condiții prealabile.

Durata de studiu: 2 ani

Instituțiile de formare: 75 de instituții oferă o astfel de formare în Franța.

Oportunități: 80% din monitori-educatori sunt angajați în ONG-uri, ceilalți sunt recrutați de către primării sau instituții regionale.

Diplomă: Diplomă Universitară Tehnologica (DUT) în carieră socială, opțiunea educație specializată.

Accesibilitate: după bacalaureat (în principal bacalaureat de tip ES, L, SMS sau STG).

Durata de studiu: 2 ani, urmată de un an într-o școală pentru pregătirea DEES.

Instituțiile de formare: Universitatea Institute Universitare Tehnologice (IUT).

Opportunitate: 3 ani de pregătire pentru DEES, licență profesională sau diplomă universitară orientată spre meserii de intervenție socială.

Diplomă: Diplomă de Stat de Educator pentru Copii Mici (DEEJE).

Accesibilitate: după bacalaureat.

Durata de studiu: 3 ani.

Instituțiile de formare: 39 de instituții autorizate de Ministerul Sănătății, instituții private sau instituții de învățământ la distanță.

Opportunități: 60% dintre absolvenți sunt recrutați de municipalități iar ceilalți de către asociații (structuri pentru copiii mici și copii cu handicap).

Diplomă: Diplomă în Științele Educației.

Accesibilitate: de la bacalaureat + 2 (de la licență la master).

Durata de studiu: 1 la 3 ani.

Instituțiile de formare: formare în universități.

Opportunități: sector social (animație, educație specializată), economie socială, inserție.

Diplomă: Brevet de Profesionist în domeniul Tineretului, Educației Populare și Sportului (BPJEPS).

Accesibilitate: fără condiții prealabile.

Durata de studiu: 12 luni.

Instituțiile de formare: centre de formare autorizate de către direcțiile regionale de Tineret, Sport și Coeziune socială.

Opportunități: în principal în sectorul de animație, în mediu asociativ sau diferite colectivități.

Diplomă: licență în psihologie.

Accesibilitate: după bacalaureat.

Durata de studiu: 3 ani.

Instituțiile de formare: universități.

Opportunități: posibilitatea obținerii unui masterat în psihologie în cele mai multe cazuri, însă unii studenți se pregătesc și pentru concursuri pe funcții publice sau se integrează în mediul asociativ.

Diplomă: masterat în psihologie.

Accesibilitate: după bacalaureat + 3 (de obicei, după o licență de psihologie).

Durata de studiu: 2 ani.

Instituțiile de formare: universități.

Oportunități: psiholog în instituție publică în mediul asociativ sau cabinet particular.

Brevetul de Aptitudini pentru Funcția de Animator (BAFA) nu este o diplomă, dar reprezintă un aport suplimentar pentru profesioniștii care lucrează cu tinerii în strada: 10% dintre respondenți au acest brevet.

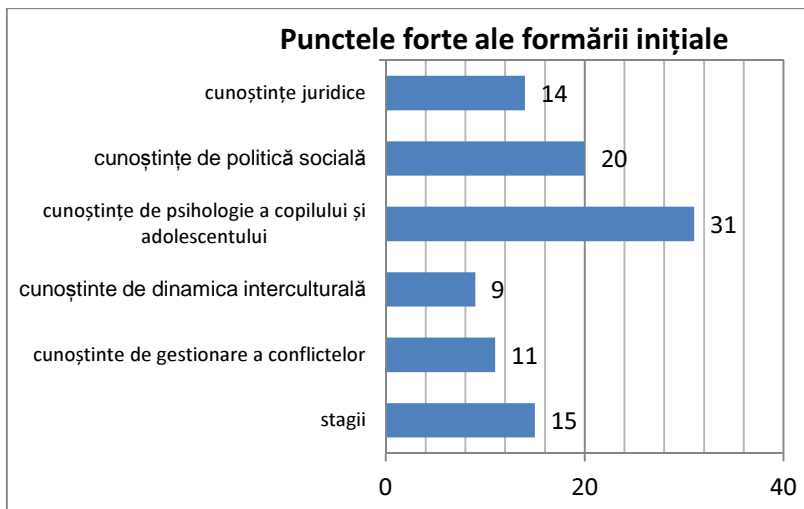
Durata: o sesiune de formare generală de opt zile, un stagiu minim de 14 de zile, o sesiune de aprofundare de 6 zile.

Instituții de formare: organisme de formare autorizate de către Ministerul Tineretului.

Oportunități: încadrarea unor copii și adolescenți în centre colective pentru minori.

2. Punctele forte ale formării inițiale

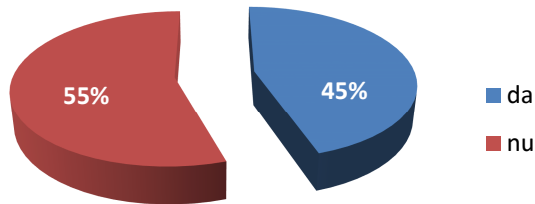
Interogați cu privire la punctele forte ale formării lor inițiale în domeniul intervenției cu copiii și tinerii străzii și în stradă, profesioniștii au răspuns, în primul rând: cunoștințe de psihologie a copilului și adolescentului: (31%) urmate de cunoașterea politicii sociale (20% din respondenți) și stagii realizate în timpul formării lor inițiale (15%).

3. Punctele slabe ale formării inițiale

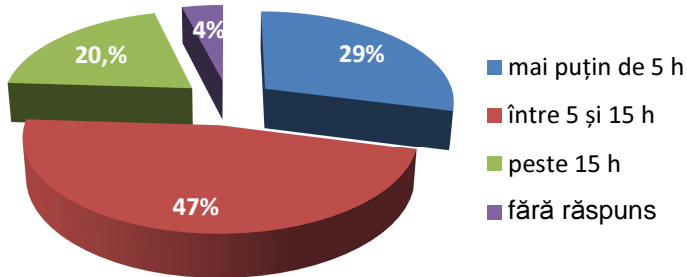
Cele două grafice de mai jos scot în evidență prioritate scăzută acordată formării în domeniul intervenției cu copiii străzii. Astfel, observăm că peste jumătate dintre cei intervievați (55%) nu au participat la module de formare privind metodele educative care trebuie folosite în munca cu tinerii străzii.

Ați frecventat module de formare privind intervenția cu copiii străzii?

În plus, profesioniștii care au realizat astfel de module în timpul formării lor inițiale, au rareori beneficiat de o cotă de ore suficientă pentru a aborda în mod corespunzător această problemă. Într-adevăr, numai 20% au primit mai mult de 15 de ore de instruire, iar 30% s-au limitat la mai puțin de 5 ore.

Număr de ore alocate pregătirii

Formarea consacrată intervenției pe stradă fiind la discreția organismelor de formare inițială, s-au căutat detalii cu privire la modulele și cursurile teoretice organizate de instituțiile care acordă diplome de Educator Specializat și de Monitor-Educator. Comitetul național francez a realizat un chestionar pentru responsabilii acestor formări în cadrul a 35 de instituții, cea mai mare parte din IRTS. Chestionarul, constituit din cinci întrebări, urmarea: existența formării în domeniul muncii pe stradă, forma de învățământ existentă, cota

de ore, tipul formatorilor, procentul de studenți care au ales să facă un stagiu într-o asociație de prevenire specializată sau să lucreze cu MIE.

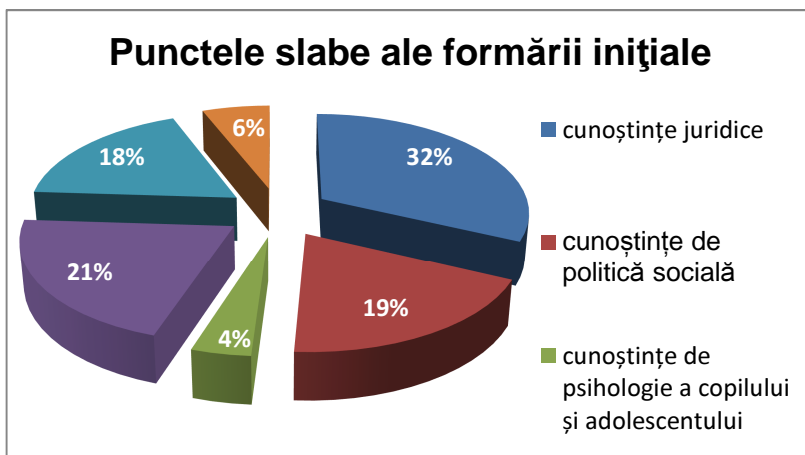
Prima constatare a acestui studiu este lipsa de cooperare a managerilor de formare a acestor instituții. Foarte puține răspunsuri au fost obținute în ciuda mai multor e-mailuri și memento-uri telefonice.

Răspunsurile oferă o privire de ansamblu calitativă cu privire la formarea existentă. De exemplu, IRFFE Beauvais a dezvoltat un modul întreg cu privire la o abordare de muncă în stradă intitulată "Acțiune educativă și teritoriu." Acesta constă dintr-un curs de trei zile:

- Politici urbane, predate de către un șef de departament de prevenire;
- Primirea solicitanților de azil, predată de către un director de CADA;
- Minorii străini neînsoțiți.

La IRTE de Dijon, un modul de la 5 până la 15 ore de cursuri, intitulat "Abordarea problemelor și metode în domeniul prevenirii specializate, contribuție la construirea unor cartiere peri-urbane în Franța."

Deci existența modulelor privind munca în stradă depinde, înainte de toate, de sensibilitatea față de acest mediu profesional a responsabililor de formare.

B. FORMAREA CONTINUĂ

În Franța, formarea continuă este un drept. De la apariția Legii din 1971, fiecare angajat are dreptul de a primi un concediu individual de formare (CIF). În 2004, acest drept a fost chiar consolidat prin introducerea dreptului

individual la formare (DIF), care permite fiecărui angajat să facă o cerere de formare în limita a maxim 20 de ore pe an. Trei tipuri de acțiuni de formare sunt introduse:

- **Acțiuni de formare** pentru adaptarea la locul de muncă: acestea sunt acțiuni de formare de scurtă durată (câteva ore, o jumătate de zi, dar nu mai mult de o zi), care vor fi incluse în planul de formare, finanțate și plătite ca timp de lucru.
- **Măsuri de dezvoltare a competențelor:** aceste acțiuni pot fi întreprinse în baza dreptului la formare (DIF) în afara sau în cadrul planului de formare. Obiectivul acestui training este de a îmbunătăți inserția profesională și capacitatea individului de a găsi locuri de muncă pe piața forței de muncă.
- **Activități de formare legate de evoluția locurilor de muncă:** care contribuie la menținerea locurilor de muncă. Acestea sunt instruirii mai consecutive (de o săptămână, două săptămâni sau mai mult).

Aceste cursuri asigură viitorul organizației.

Analiza răspunsurilor la chestionarul privind formarea relevă un rezultat uimitor: 72% dintre cei intervievați nu au beneficiat de formare continuă.

Din răspunsurile primite de la cei 28% rezultă trei tipuri de formare continuă: formare internă, externă și "auto-formare".

1. Formarea internă

Formarea internă este o formare de care beneficiază unul sau mai mulți angajați în cadrul locului de muncă. Ea poate să se deruleze la sediul

organizației sau în afara acesteia. În mod similar, formatorii sunt angajați ai structurii sau formatori externi.

Mai puțin de 5% din respondenți au raportat că au beneficiat de o formare în cadrul structurii lor. Experiența unora dintre membrii Comitetului Național și interviurile realizate cu profesioniștii de prevenire specializată și asociațiile de sprijin a MIE au permis obținerea unei imagini cu privire la posibilitățile de formare internă:

- formare internă realizată de un membru al echipei:
- supervizarea echipei de către echipa de management a structurii sau șeful de echipă;
- reuniunea echipei săptămânal sau bilunar;
- studiu de situații problematice;
- grup de discuție pentru tineri educatori debutanți;
- reuniunea anuală.
- formare internă realizată de un formator extern:
- analiza practicii cu ajutorul unor experți externi: psihologi, antropologi, etc.;
- zi de reflecție asociativă în prezența unor experți externi.

2. Formarea externă

Formarea continuă externă este o instruire realizată de un organism exterior față de structura angajatului. Poate fi vorba de o instituție de învățământ pentru a obține o diplomă, sau o organizație specializată în asistență socială, oferind formare tematică de scurtă durată.

Principalele oportunități și organisme de formare identificate prin analiza chestionarelor sunt:

Validarea experienței dobândite (VAE):

VAE permite profesioniștilor cu experiență de muncă să obțină o diplomă fără să fi trecut prin procesul de formare inițială. Diplomele de stat de Monitor-Educator (DEME) și educator specializat (DEES) pot fi astfel obținute. În cadrul VAE candidatul realizează o lucrare scrisă cu privire la experiența sa profesională iar aceasta este susținută în fața unui juriu. Juriul nu evaluează cunoștințele, ci deduce pe baza lucrării scrise care sunt abilitățile pe care acea persoană le-a dobândit.

Diploma Inter-Universitară (DIU): copiii străzii din metropole:

DIU este o formare creată la inițiativa dr. Xavier Emmanuelli, responsabil al Samu Social International și a facultății din Paris VI (Pierre et Marie Curie și Paris XII) în Créteil.

Public țintă: lucrători sociali de nivel local, național sau internațional și cadre de conducere din instituții de protecție a copilului, profesioniști și studenți din domeniul medico-social, psihologi, educatori, polițiști sau din domeniul judiciar.

Domenii de formare oferite: abordări psihopatologice și clinice a copiilor străzii, cunoștințe teoretice și practice despre realitatea situațiilor periculoase cu care se confruntă copiii și adolescenții pe străzi.

Durata: două sesiuni de două săptămâni (o sesiune în martie și alta în luna iunie), plus un stagiu obligatoriu pentru o perioadă de 15 zile.

CNLAPS - Comitetul Național de Legătură pentru Asociațiile de Prevenire Specializată: este o asociație națională la care poate adera orice asociație de prevenire specializată. Ea are sediul la Paris.

Profesioniști vizați: profesioniști calificați, debutanți în domeniul prevenirii specializate, administratorii și parteneri de proximitate (asistenți sociali, voluntari, animatori ...).

Domenii de formare oferite: munca în rețea, prevenirea delincvenței, recunoașterea diversității culturale, accesul la îngrijire, comunicare, realizarea de rapoarte, etc.

Durata: 3 zile (21 ore) sau 5 zile (35 ore). Din 2003, aproape 1500 de oameni au participat la diverse cursuri de formare oferite de centru.

APSN - (Asociația de Prevenire Specializată din Nord):

Profesioniști vizați: diverse asociații profesionale membri APSN.

Domenii de formare oferite: schimb de experiență, analiza și compararea practicilor educative cu evoluțiile legislative, cunoștințe de științe sociale, analiza sociologică și antropologică a teritoriului urban, descrieri, strategii de acțiune în funcție de timp și loc.

Durata: 35 ore

UPPS (Uniunea Pariziană de Prevenirea Specializată):

Profesioniști vizați: diverși profesioniști din asociațiile care aderă la UPPS.

Domenii de formare oferite: adicții, sexualitate, căsătoria forțată, mutilarea sexuală, etc.

Durata: 3 sesiuni de două zile pentru așa-numitele formări "învățare prin acțiune" și "acțiuni de conștientizare" și o sesiune de două zile pentru "acțiuni de conștientizare." În 2009 de cele 15 zile de instruire au beneficiat 90 de profesioniști.

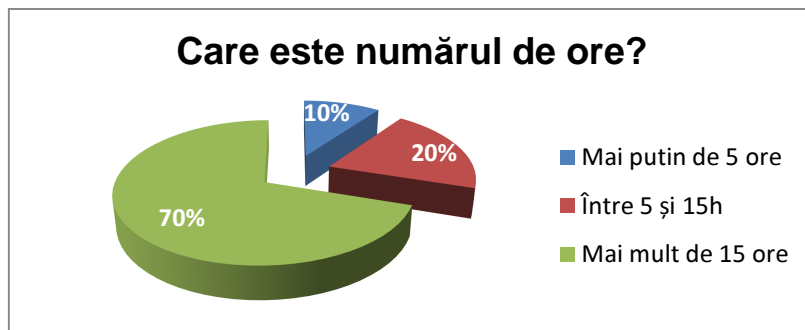
Asociația Françoise et Eugene Minkowska, fondată în 1962, gestionează centrul Françoise Minkowska, centru de sănătate mintală psihosocială a migraților și a refugiaților.

Profesioniști vizati: profesioniștii din sectorul social și educativ care intervin pentru minori străini neînsoțiți.

Domenii de formare oferite: MIE, solicitanții de azil, analiza practicilor profesionale, metode cunoscute sub numele de "incidente critice", protocoale de discuții a situațiilor, genogramă, relația de ajutor în situații interculturale, intervenție medico-psiho-socială educativă și juridică.

Durata: 2 zile

Remarcăm din următoarea reprezentare grafică faptul că trei sferturi din profesioniștii intervievați au fost instruiți în mod continuu peste 15 ore.

În plus față de formarea continuă primită ca parte a muncii lor, profesioniștii care lucrează cu copiii străzii sau în stradă pot să-și dezvolte cunoștințele și competențele din proprie inițiativă.

3. "Auto-formarea" continuă

Auto-formarea, care poate fi considerată autodidaxie, permite îmbunătățirea cunoștințelor și practicilor profesionale în mod autonom în timpul liber. A treia parte a chestionarului a cărei răspunsuri au fost facultative chestionează respondenții într-un mod mai personal cu privire la lecturile lor, călătoriile și întâlnirile care i-au marcat și influențat în alegerile profesionale.

Influente: copilăria, viața, experiențele și dificultățile, ideologiile sunt câteva elemente care au influențat alegerea profesională a unor respondenți.

Călătoriile: au fost importante în alegerea carierei lor pentru aproximativ un sfert dintre respondenți.

Conferințele, colocviile, seminarele, mesele rotunde sunt momentele speciale pentru a se întâlni cu experți și a analiza la rece diverse situații legate de muncă . În ultimii doi ani mai multe conferințe au avut loc pe tema muncii cu copiii străzii, "Colocviul privind intervenția cu copiii în situație de stradă" - UNESCO, Paris, la 26/11/2009; "Problemele actuale ale diferitelor forme de acțiuni colective în domeniul prevenirii specializate. - APSN, 29/06/2010; "Seminar copiii străzii: intervenția individuală la implementarea politicilor sociale" - AFD și Samu Social International, Paris, 11/09/2010; " Al doilea Forum Internațional al Lucrătorilor Sociali Stradali, - Dynamo internațional Bruxelles pe 26/11/2010.

C. RECOMANDĂRI ALE COMITETULUI NAȚIONAL FRANCEZ

Membrii comitetului național francez solicită cu insistență:

- **Pentru formarea inițială:** un modul de formare pluridisciplinar cu privire la munca de stradă care să fie în mod obligatoriu înscris în programul de formare din sectorul educativ;
- **Pentru formarea continuă:** un modul specific pluridisciplinar cu privire la intervenția și asistența copiilor străzii și în stradă să fie înscris în programul de formare continuă.

Ei recomandă:

Pentru formarea inițială:

- conținutul modulelor de formare pluridisciplinară să permită educatorilor, psihologilor și animatorilor să dobândească cunoștințe legate de

gestiunea conflictelor și cunoștințe juridice, sociologice, psihologice și interculturale;

- stagiile practice de punere în situație să fie incluse în toate programele universitare în mod special în cele din domeniile educație, sociologie și psihologie;
- stagiile să fie diversificate astfel încât să permită înțelegerea intervenției stradale în complexitatea sa;
- formările inițiale să favorizeze schimbul de experiență cu profesioniștii din teren din Franța și alte țări europene.

Pentru formarea continuă

- toți profesioniștii care intervin cu copiii străzii sau în stradă să aibă în mod obligatoriu acces la formarea continuă;
- profesioniștii care lucrează în stradă să poată beneficia în cadrul organizației lor de analiza practicii de supervizare regulată și de evaluare;
- profesioniștilor care doresc să își îmbogățească experiențele să li se ofere posibilitatea de a participa la schimburi de experiență la nivel european descoperind alte metode de intervenție pe teren.

3. În Italia

Starea actuală a formării inițiale și continuă

A) FORMAREA INIȚIALĂ

Până în prezent, lucrătorul social stradal este o categorie profesională care nu este definită din punct de vedere juridic iar accesul la această profesie nu se face pe baza unor criterii formale. Așadar obținerea unei diplome universitare de educator profesional poate fi utilă. Parcursul de formare a profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii are loc în principal în universitățile de stat în cadrul Facultăților de Științe ale Educației⁷⁴, dar și în unele universități private.

Începând cu anii 1980, cu introducerea politicii de „welfare state”(„statul bunăstării”), profesiile socio-educative au început să primească o atenție din partea instituțiilor publice și private. Elevii italieni au avut acces la toate facultățile, după obținerea unei „diplome de studii secundare”, pentru o perioadă de cinci ani. Studenții europeni trebuie să aibă o bună cunoaștere a limbii italiene. Ultima reformă a universităților⁷⁵ prevede o perioadă de trei ani⁷⁶ pentru a pregăti un educator, plus obținerea unei specializări socio-relaționale sau socio-culturale. După trei ani de studiu, aceasta poate fi accesată la nivelul ciclului de licență, care durează doi ani.

Oferta de formare este în creștere, deci este dificil de a realiza o listă cuprinzătoare de cursuri oferite de diferitele facultăți. Profesorul este întotdeauna implicat în suport și serviciu pentru individ.

⁷⁴ Aceasta este o nouă facultate a în cadrul Universităților italiene, care corespunde facultăților de științe ale educației, sociologie și programe de formare pentru cariera didactică.

⁷⁵ Reforma universitară este reglementată prin Decretul Ministerial nr. 503 din 03 noiembrie 1999, care introduce o diplomă de licență cu durata de studii de trei ani și Diploma Universitară „Magistrală” (Master): acesta din urmă prevede o perioadă suplimentară de doi ani, pentru specializare. În plus, a fost introdus sistemul de Credite Formative Universitare (CFU) : un credit corespunde la 25 de ore de formare, un an academic ar trebui să ofere studenților posibilitatea obținerii a aproximativ 60 de credite. Admiterea la studii de doctorat universitar se poate face numai după absolvirea masteratului.

⁷⁶ Durata de studii de trei ani, corespunde programului de studii de licență din Franța, diploma „magistrală” este echivalentă a masteratului.

La sfârșitul programului de studii, vor fi oferite locuri de muncă în structuri sociale, educative și de detenție, rezidențiale sau semi-rezidențiale pentru copii, adolescenți, adulți și vârstnici. Profesorul conduce și implementează proiecte în domeniul educației și măsurilor de prevenire care vizează dezvoltarea echilibrată a personalității, bunăstarea psiho-fizică și integrarea persoanelor aflate în dificultate. Educatorii vor putea așadar să realizeze o activitate de animație socio-educativă, să lucreze ca angajați în servicii culturale, structuri educative sau în alte tipuri de activități teritoriale legate de sectorul de servicii sociale.

Obiectivele formative, culturale și profesionale specifice care urmăresc să furnizeze cunoștințe teoretice și practice în diverse discipline conduc la ameliorarea domeniilor de competență legate de tipurile de profesii în domeniul educației și a formării.

Formările propuse de către Facultățile de Științe ale Educației se orientează spre științe pedagogice și spre educație în același timp fiind puternic înrădăcinate în sfera de discipline umane și sociale.

Facultatea de Științe ale Educației prezintă un domeniu de formare interdisciplinară cu o contribuție de la științe umane și sociale, precum și cunoștințe antropologice, filosofice, juridice, istorice și sociologice.

a) Licențele

EPC: Educator profesional din comunitate. Competențele dobândite pe tot parcursul formativ permit: identificarea dinamicii individuale și de grup care prezintă patologii relaționale, psihice, legate de adicții, de handicap; întărirea intervenției în domeniul competențelor relaționale individuale; organizarea intervenției care să sprijine autonomia și integrarea persoanelor aflate în dificultate, persoanelor migrante; munca în servicii spitalicești specifice (pediatrie, oncologie); sprijinirea de proiecte socio-educative ca alternative la asistență; organizarea muncii în rețea cu serviciile socio-sanitare, instituțiile publice și structurile de primire.

SDE: Științe ale Educației. La finalul studiilor, persoanele care au obținut licența au posibilitatea de a se insera în sectorul public sau privat, sau în modul asociativ. Aceste persoane pot să lucreze ca și educatori și animatori socio-educativi în structuri care furnizează servicii sociale, servicii sanitare, (rezidențiale, la domiciliu și teritoriale) pentru familii, minori aflați la închisoare, străini, nomazi și servicii culturale, recreative și sportive în centre pentru tineri.

De asemenea, este posibil să lucreze ca și educatori în structurile școlare, extra-școlare și în servicii educative în calitate de formatori și instructori în monitorizare și evaluare a proceselor formative.

Acestea pot avea un rol important în formare și mediere interculturală în domeniul serviciilor teritoriale de primire și integrare a imigranților și în planificarea și facilitarea de activități socio-culturale în teritoriu.

Sociologie: formarea îi pregătește pe studenți să descrie, să explice și să interpreteze din perspectivă interdisciplinară, transformările societății contemporane, analizând fie fenomenele de micro-sociologie, cum ar fi familia, dinamica de grup, procesele de interacțiune și de comunicare, dimensiunile vieții de zi cu zi și comunitățile locale, fie fenomene de macro-sociologie, cum ar fi procesele de migrație, modele de consum, tendințele demografice, problemele de democrație. Sunt studiate fenomenele sociale și culturale, fenomene de devianță și de marginalitate socială, în special în contexte de relații multiculturale. Competențele dobândite sunt importante în domeniul de consultanță, management și cercetare în domeniul proceselor și a politicilor culturale la nivel local, național și internațional.

Servicii sociale: programul de studiu oferă cunoștințe adecvate pentru prevenirea și soluționarea situațiilor dificile în grupuri și comunități în cadrul instituțional pentru promovarea și dezvoltarea de noi resurse pentru a dezvolta sarcinile de management, organizarea și programare servicii sociale, elaborarea unei strategii de informare și de formare cu privire la servicii și drepturile beneficiarilor. Formatorul va avea competențe și titlul de a profesa ca asistent social și de a lucra în alte contexte ale sistemului de stat.

b) Masteratele (2 ani)

Educator profesional și coordonator al serviciilor educative: aceste studii pregătesc profesioniștii capabili să planifice, să proiecteze, să realizeze, să gestioneze, să coordoneze și evalueze în mod competent intervențiile de natură socio-educativă sau de asistență socială. Acest masterat oferă cunoștințele necesare pentru a analiza și a interpreta contexte sociale problematice și pentru a identifica și a pune în aplicare strategii și acțiuni socio-educative și de asistență socială capabile să răspundă problemelor în mod corespunzător.

Managementul politicilor și serviciilor sociale: aceste studii de management a fost concepute pentru a permite dobândirea de cunoștințe și abilități pentru a realiza într-un mod profesionist sarcini de planificare, de management și de cercetare, cum ar fi planificarea și evaluarea politicilor

sociale sau promovarea procesului de incluziune socială, participarea activă în prevenire și reducerea problemelor sociale.

Științe pedagogice și științe de educație a adulților și formare continuă

: aceste studii instruesc profesioniști care dobândesc cunoștințe generale și aprofundate asupra problemelor și teoriilor pedagogice și cunoștințe specifice în cea ce privește aplicarea cunoștințelor generale în domeniul educațional și, de asemenea, în domeniul formării adresată în mod în special adulților. Este posibil ca la sfârșitul acestor studii, absolvenții să lucreze în domenii de cercetare educațională și de consultanță pentru planificarea și intervenția în instituțiile de învățământ, sau în domeniul formării continue și în diferite tipuri de servicii educaționale și de formare profesională realizate de către organizații publice sau private.

La sfârșitul studiilor, cu o durată de trei până la cinci ani, universitatea oferă, de asemenea, cursuri de perfecționare anuale sau doctorate pentru o perioadă de doi până la patru ani.

Accesul la masterat este posibil fie după licență (trei ani), acesta fiind un Master de primul nivel, fie după un alt masterat, fiind vorba în acest caz de Master de al doilea nivel, care se realizează fie la frecvență normală, fie la frecvență redusă, având o durată de unul sau mai mulți ani, și fiind gestionate de instituții sau organizații private.

a) Alte tipuri de formare

La sfârșitul liceului, studiile pot fi continuate prin cursuri furnizate de autoritățile locale, agențiile de formare, organizațiile și cooperativele. Autoritățile din unele regiuni finanțează aceste cursuri specifice furnizate de către centre de formare și care se adresează adulților care au absolvit liceul. Formarea se concentrează pe domeniul psihologiei sociale și a comunității, modele și domenii de intervenție în ceea ce privește munca în stradă, educația pentru sănătate, comunicarea și legi de sănătate publică. Sunt prevăzute ore de practică în unele centre de reabilitare și de asistență. Uneori o condiție cerută pentru admitere este o experiență deja acumulată prin voluntariat în domeniul social.

b) Puncte slabe și puncte forte

La sfârșitul studiilor în cadrul facultății de Științe ale Educației, absolvenții care vor lucra ca și educatori stradali, au unele carențe în ceea ce privește conceptele teoretice, în special la nivel juridic, și în domeniul managementului conflictelor. Printre aspectele benefice ale formării, se observă cunoașterea a politicilor sociale, precum și analiza dinamicilor

interculturale care devin atuuri pentru cei care profesază în contact cu minorii străzii.

B) FORMAREA CONTINUĂ

Educatorul stradal este un profesionist din domeniul social, de prevenire, asistență și sprijin pentru persoanele defavorizate. Acesta acționează în deplină autonomie pe teren, singur sau cu colegii, în sprijinul persoanelor sau grupurilor care trăiesc în situații de excluziune sau marginalizare. Pentru a profesa în acest domeniu, trebuie să cunoască problemele persoanelor "abordate" și trebuie să fie în măsură să ofere alternative concrete. Formare continuă poate fi un ajutor și un răspuns practic în acest sens.

Formarea continuă a educatorilor se poate face pe plan intern sau extern. Pe plan intern, aceasta depinde de organizația care îi angajează și este realizată prin supervizarea echipelor, sau prin intervenții ale unor experți, cum ar fi educatorii profesioniști și psihologi din afară. Cunoștințele dobândite prin acest tip de formare pot acoperii lacunele inițiale. Deci, se aprofundează domeniul dinamicilor interculturale, politicile sociale și în special cunoștințele juridice. Cu toate acestea, orele dedicate formării continue sunt insuficiente în raport cu necesitățile manifestate de către educatori. De asemenea, mediul de lucru fiind în continuă schimbare, cel mai bine ar fi de a programa cursurile de formare cu termene precise. Formare externă este încredințată autorităților locale, în special birourilor pentru minori din cadrul poliției, de asemenea, universităților, care susțin diferite tipuri de seminarii.

C. RECOMANDĂRI ALE COMITETULUI DIRECTOR ITALIAN

Nevoile de formare și de supervizare a lucrătorilor stradali sunt dificil de împăcat "resursele" și timpul liber. Comitetul Național italian recomandă:

- Găsirea de alternative pentru a permite o "distanțare sănătoasă" de cotidian, o reactualizare și un schimb de bune practici în timp și la prețuri rezonabile. Instituirea unui program de schimb de experiență între lucrători stradali la nivel național, care să permită fiecărui profesionist să înțeleagă diferite realități și servicii semnificative care să permită realizarea unei comparații reciproce.

Una dintre ipoteze ar putea fi realizarea a 20 - 30 de zile de formare practică ce ar sprijini întâlnirea dintre profesioniștii din două sau mai multe servicii și realizarea unui schimb de experiență ale cărui obiective ar fi:

- Să permită realizarea unui schimb bilateral de experiență cu privire la:
 - O cunoaștere a realității, fie în ceea ce privește domeniul de intervenției în stradă, fie în domeniul muncii în echipă
 - O comparație a metodelor și experiențelor
 - Un schimb de bune practici

- Să asigure un „spațiu de odihnă” pentru:
 - Prevenirea burnout-ului
 - Dezvoltarea de obiective personale

- Să permită creșterea "auto-eficacității" pentru:
 - Furnizarea de instrumente de evaluare a activității
 - Oferirea posibilității de a revizui obiectivele profesionale și personale

4. În România

Starea actuală a formării inițiale și continuă

A. FORMAREA INIȚIALĂ

În România, formarea profesională inițială se referă la programele de formare cuprinse în învățământul obligatoriu și la cele urmate de absolvenți imediat după finalizarea acestuia prin care se asigură dobândirea unei calificări profesionale.

Formarea profesională inițială se realizează în:

- **învățământul preuniversitar** prin: învățământ profesional, învățământ liceal, filiera tehnologică sau învățământ postliceal.
- **învățământul superior** care asigură formarea profesională inițială pentru cele mai ridicate niveluri de calificare.

Din punct de vedere al nivelurilor de calificare adoptate în România potrivit Deciziei Consiliului European 85-368-EEC, învățământul preuniversitar, prin învățământul profesional și tehnic, asigură educația și formarea pentru nivelurile 1-3 de calificare profesională, inclusiv nivelul 3 avansat (un nivel de tehnician specializat). Fiecărei calificări îi sunt asociate un număr de credite, în conformitate cu prevederile Uniunii Europene de implementare a Sistemul de credite de acumulare și transfer ECVET.

În domeniile de sănătate și asistență pedagogică pregătirea profesională inițială se asigură prin învățământul postliceal. Școala postliceală reprezintă o rută specializată de pregătire, cu o durată de 1-3 ani, care conduce la obținerea unui certificat de competențe profesionale de nivel 3 avansat, corespunzător nivelului 5 EQF⁷⁷, tehnician specialist.

Admiterea în învățământul postliceal se face în conformitate cu criteriile generale stabilite de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pe baza unei metodologii elaborate de unitatea de învățământ, prin consultarea factorilor interesați. Au dreptul să se înscrie în învățământul postliceal, absolvenții de liceu, cu sau fără diplomă de bacalaureat. Creditele pentru educație și formare profesională obținute în învățământul postliceal

⁷⁷ Cadru European al Calificărilor

pot fi recunoscute pentru absolvenții cu diplomă de bacalaureat de către universități, în baza deciziilor senatului universitar, ca unități de credite de studii transferabile pentru nivelul licență.

Organul de specialitate aflat în subordinea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului care propune principiile politicii educaționale și strategiile de dezvoltare a formării profesionale inițiale prin rețeaua de unități școlare a învățământului profesional și tehnic, precum și principiile de corelare a pregătirii profesionale și de specialitate din învățământul preuniversitar și universitare este Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT).

Sistemul național de învățământ superior este structurat pe 3 niveluri de studii universitare:

- Studii universitare de licență
- Studii universitare de masterat
- Studii universitare de doctorat

Programele de studii universitare de licență se pot organiza la următoarele forme de învățământ: cu frecvență, cu frecvență redusă și la distanță.

Studiile universitare de licență corespund unui număr cuprins între minimum 180 și maximum 240 de credite de studii transferabile și se finalizează prin nivelul 6 din EQF/CEC. La învățământul cu frecvență, durata specifică a studiilor universitare de licență este, după caz, de 3–4 ani și corespunde unui număr de minimum 60 de credite de studii transferabile pentru un an de studii. Pot participa la admiterea în ciclul I de studii universitare absolvenții de liceu cu diplomă de bacalaureat sau diplomă echivalentă.

Programele de studii universitare de master se pot organiza la forme de învățământ cu frecvență și cu frecvență redusă. Ele reprezintă al II-lea ciclu de studii universitare și se finalizează prin nivelul 7 din EQF/CEC și din Cadru Național al Calificărilor. Acestea au o durată normală de 1–2 ani și corespund unui număr minim de credite de studii transferabile, cuprins între 60 și 120. Pentru profesii reglementate prin norme, recomandări sau bune practici europene, ciclul I și ciclul II de studii universitare pot fi oferite comasat, într-un program unitar de studii universitare cu o durată cuprinsă între 5 și 6 ani, la învățământul cu frecvență, diplomele obținute fiind echivalente diplomei de master.

Diploma de absolvire sau de licență a absolvenților învățământului superior de lungă durată din perioada anterioară aplicării celor trei cicluri tip Bologna este echivalentă cu diploma de studii universitare de master în specialitate.

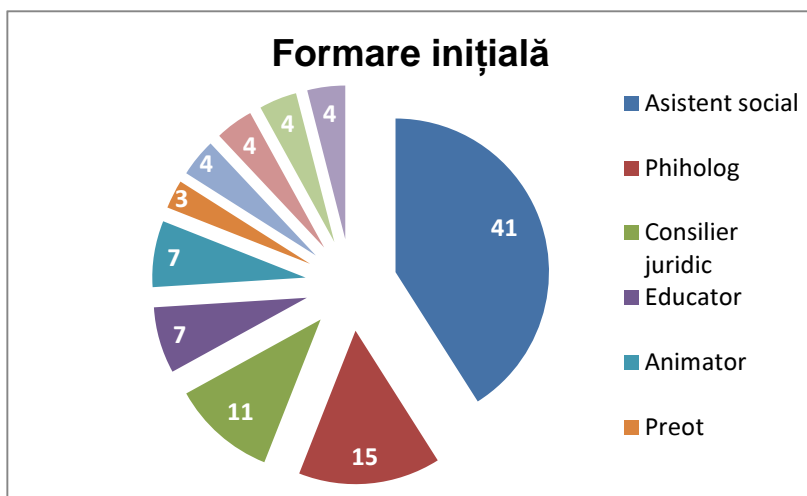
Programele de studii universitare de master pot fi: master profesional, master de cercetare și master didactic.

Pot candida la programe de studii universitare de master absolvenții cu diplomă de licență sau echivalentă.

Unitatea Executiva a Consiliului National al Calificarilor si al Formarii Profesionale a Adultilor (UECNCFPA), aflata in subordinea Ministerului Educatiei, Cercetarii, Tineretului si Sportului a lansat în 2011 Cadrul National al Calificarilor din Invatamantul Superior (CNCIS) care ofera o imagine de ansamblu a competentelor dobandite de catre absolventii programelor de studiu din Romania. Principalul instrument este Registrul National al Calificarilor din Invatamantul Superior (RNCIS), un portal web care vizeaza mobilitatea studentilor, a absolventilor, dar si a persoanelor angajate pe piata muncii nationala si europeana.

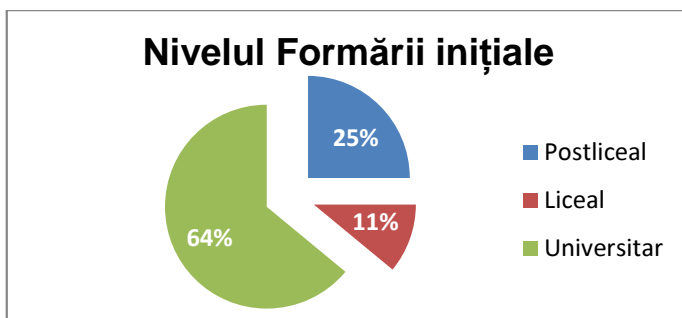
1. Tipuri de calificări pentru personalul care lucrează cu copiii străzii

Conform rezultatelor studiului realizat⁷⁸ la nivel național în perioada martie - mai 2011, cele mai des întâlnite domenii de calificare inițială a personalului care lucrează cu copiii străzii în România sunt : asistența socială, psihologia, dreptul, pedagogia, animația învățământul, medicina, asistența medicală și teologia.

⁷⁸ Cercetare realizată în România în cadrul proiectului de parteneriat Leonardo da Vinci nr. LLP-LdV/PAR /2009/RO/101

Majoritatea respondenților la chestionarul cu privire la formarea profesională aplicat în cadrul acestei cercetări au studii universitare, urmând cei cu studii postliceale.

La nivel de studii superioare, principalele tipuri de calificări în domeniul asistenței sociale sunt cele prezentate în Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS):

✓ **Asistență socială**

Titlu de absolvire: Licențiat în asistență socială

Denumire calificare: Asistență socială

Numărul total de credite: 180

Durata de studiu: 3 ani

Ocupații posibile conform COR⁷⁹: Consilier școlar - 235903; Consilier forță de muncă și șomaj - 241201; Consilier de probațiune - 242206; Asistent social nivel superior - 244601; Consilier în domeniul adicțiilor - 244604; Asistent social cu competență în sănătate mintală - 244607; Asistent de cercetare în asistența socială – 258208.

✓ **Teologie asistență social**

Titlu de absolvire: Licențiat în teologie

Denumire calificare: Teologie asistență socială

Numărul total de credite: 180

Durata de studiu: 3 ani

Ocupații posibile conform COR: Profesor în învățământul gimnazial - 232201; Profesor în învățământul primar - 233101; Consilier forță de muncă și șomaj - 241201; Consilier orientare privind cariera - 241208; Asistent social nivel superior - 244601; Consilier culte - 246009; Asistent de cercetare în statistică - 249202; Asistent de cercetare în asistența socială - 258208.

⁷⁹ Clasificarea Ocupațiilor din România

La nivel de studii medii și postliceale, în Clasificarea Ocupațiilor din România, la Grupa majora 3 - Tehnicienii, maistri și asimilați, Subgrupa majora 34 - Alte ocupații asimilate tehnicienilor, Grupa minoră 346 - Asistenți sociali, Grupa de baza 3460 - Lucrători în asistența socială, sunt prevăzute 4 tipuri de calificări:

- **Asistent social nivel mediu** : Cod COR 346001
- **Pedagog social** : Cod COR 346002
- **Lucrător social pentru persoane cu probleme de dependență** : Cod COR 346003
- **Facilitator de dezvoltare comunitară** : Cod COR 346004

Conform descrierii din COR, lucrătorii în asistență socială acordă consultații asupra problematicii sociale; inițiază acțiuni pentru prevenirea delincvenței sau pentru readaptarea delincvenților; acordă ajutor handicapatilor fizic sau mental în scopul ameliorării capacității de integrare socială a acestora; prestează activități care de regulă se adresează unor persoane din grupul-tintă pentru ameliorarea capacității de integrare a acestora, inițiază acțiuni pentru readaptarea persoanelor dependente, acordă consultații pentru prevenirea și diminuarea efectelor dependenței.

Profesia de asistent social poate fi exercitată de către persoana care îndeplinește următoarele condiții⁸⁰:

- este cetățean român, cu domiciliul în România ;
- este licențiat sau absolvent al unei instituții de învățământ de specialitate, acreditată de stat în condițiile legii;
- deține avizul Colegiului Asistenților Sociali din România pentru exercitarea liberă a profesiei de asistent social;
- nu se găsește în vreunul din cazurile de incompatibilitate sau nedemnitate prevăzute de statut asitentului social.

Posibilitățile de dezvoltare a carierei în cadrul profesiei (traseul profesional:

- studii universitare încheiate;
- participarea la cursuri de perfecționare;
- prezentări de referate;
- publicații de specialitate;
- participarea la congrese, simpozioane și alte activități de specialitate.

⁸⁰ Conform Legii nr.466/2004 privind Statutul asitentului social

2. Tipuri de furnizori de formare

Furnizorii de formare în domeniul învățământului superior⁸¹ pot fi universități, academii de studii, institute, școli de studii superioare și altele asemenea, numite în continuare instituții de învățământ superior sau universități. Instituțiile de învățământ superior pot fi de stat, particulare sau confesionale. Aceste instituții au personalitate juridică, au caracter nonprofit, sunt de interes public și sunt apolitice.

Învățământul superior se poate organiza doar în instituții de învățământ superior care au obținut autorizarea de funcționare provizorie sau acreditarea, potrivit legii. Actele de finalizare a studiilor emise în România sunt recunoscute de către stat numai în cazul în care sunt eliberate în conformitate cu prevederile legale în vigoare, de către instituții de învățământ superior acreditate.

În ceea ce privește furnizorii de formare în domeniul învățământului preuniversitar, aceștia pot fi unități de învățământ de stat sau unități de învățământ preuniversitar particular sau confesional. Învățământul particular și confesional se organizează conform principiului nonprofit în unități de învățământ preuniversitar, la toate nivelurile și formele. Criteriile, standardele și indicatorii de performanță pe care trebuie să le îndeplinească unitățile de învățământ preuniversitar particular și confesional sunt identice cu cele pe care trebuie să le îndeplinească unitățile de învățământ de stat. Autorizarea de funcționare provizorie, acreditarea și evaluarea periodică a unităților de învățământ preuniversitar particular și confesional sunt realizate de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, conform legislației în vigoare.

3. Puncte forte și puncte slabe identificate la formarea inițială

Privind participanții la studiul național cu privire la formarea profesională, cunoștințele și experiențele dobândite în cadrul formării inițiale care îi ajută cel mai mult în munca cu copiii străzii, sau copiii în stradă sunt:

- Cunoștințe în domeniul psihologiei copilului și a adolescentului
- Cunoștințe despre politicile sociale
- Cunoștințe în domeniul asistenței sociale
- Cunoștințe în domeniul managementului conflictelor
- Drepturile copilului
- Cunoștințe pedagogice
- Cunoștințe medicale

⁸¹ Legea educației naționale. Legea nr.1/2011

Doar 40 % dintre participanții la studiu declară că în cadrul formării inițiale au parcurs cursuri sau module axate pe munca cu copiii /tinerii străzii sau în stradă. În absența unor astfel de cursuri și module, profesioniștii care lucrează cu copiii străzii afirmă că principalul mod prin care au fost pregătiți cu privire la intervenția cu copiii străzii sau copiii în stradă este prin formarea internă practică pe care au primit-o în cadrul instituției/organizației la care lucrează.

Principalele domenii în care profesioniștii care lucrează cu copiii străzii consideră că formarea inițială nu le-a oferit suficiente oportunități de dezvoltare a cunoștințelor sunt:

- Practica de specialitate insuficientă
- Asistența juridică a copiilor străzii
- Asistența socială a copiilor străzii :
- Tehnici de lucru direct în stradă (în locul în care se află potențialul beneficiar)
- Acordare de suport drogodependenților
- Cunoștințe teoretice privind munca cu copiii străzii
- Metode de intervenție axate pe integrarea socio-profesională a tinerilor din strada
- Managementul de caz
- Aprofundarea cunoștințelor de terapie cognitiv-comportamentală
- Tehnici de advocacy pentru influențarea decidenților politici
- Dinamici interculturale
- Cunoștințele de psihologie nu erau filtrate conform profilului copilului de pe stradă.

B. FORMAREA CONTINUĂ ÎN ROMÂNIA

Formarea profesională continuă a adulților este ulterioară formării inițiale și asigură adulților fie dezvoltarea competențelor profesionale deja dobândite, fie dobândirea de noi competențe.

Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților îndeplinește rolul de Autoritate Națională pentru Calificări. Este instituția care coordonează și controlează la nivel național următoarele activități:

a) autorizarea furnizorilor de formare profesională, prin comisiile de autorizare județene, respectiv a municipiului București;

b) elaborarea standardelor ocupaționale;

c) evaluarea și certificarea competențelor profesionale dobândite de adulți prin formare profesională continuă.

Formarea profesională continuă a asistenților sociali⁸² se realizează atât la nivel universitar cât și postuniversitar prin furnizorii de formare profesională continuă în asistență socială, avizați sau asimilați în condițiile legii. Formarea profesională a asistenților sociali se înscrie în linia formării profesionale specifice și altor profesii liberale, ea realizându-se prin furnizori de formare profesională la nivel universitar și postuniversitar în domeniul asistenței sociale, precum și prin furnizori specializați, constituiți pe principiul non-profit, avizați de către Colegiul Național al Asistenților Sociali, în condițiile legii.

Potrivit dispozițiilor O.G. nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, programele postuniversitare de educație permanentă, furnizate de instituții de învățământ superior acreditate, precum și alte programe de formare profesională a adulților de nivel universitar, organizate în învățământul superior, se supun autorizării și avizării prin mecanisme specifice și nu prin Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților.

a. Formare Internă

Majoritatea participanților la studiul cu privire la formarea profesională a personalului care lucrează cu copiii străzii afirmă că formarea internă este mijlocul de bază prin care au dobândit cunoștințe și competențe de muncă în acest domeniu. Principalul mod de realizare a fost instuirea teoretică și practică organizată și coordonată de organizația sau instituția însăși prin solicitarea unui expert intern sau a unui angajat cu experiență de a îndeplini rolul de formator pentru ceilalți angajați. Principalele domenii în care participanții la studiu au beneficiat de formare internă sunt:

- ✓ Prevenirea transmiterii TB în rândul copiilor și tinerilor din stradă prin intermediile educației pentru sănătate;
- ✓ Metode alternative de educație;
- ✓ Servicii educaționale și alte servicii support pentru copiii care muncesc în stradă/în risc de a munci în stradă;
- ✓ Dezvoltarea abilităților de viață la copii și tineri;
- ✓ Integrarea în societate a tinerilor aparținând minoritatilor și grupurilor dezavantajate;

⁸² Potrivit dispozițiilor **Legii nr. 466/2004 privind statutul asistentului social**

- ✓ Bune practici in prevenirea exploatarei prin munca a copiilor;
- ✓ Modele de cooperare si actiune pentru protectia copilului impotriva consumului de droguri;
- ✓ Prevenirea Infectiei HIV/SIDA, in randul grupurilor vulnerabile : persoane care practica sexul comercial, persoane de etnie roma, persoane, fara adapost;
- ✓ Curs de formare în lucrul cu copiii străzii;
- ✓ Prelucrarea Ordinului nr.132/2005 al Secretarului de Stat al Autoritatii Nationale pentru Protectia Drepturilor Copilului pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind serviciile destinate copiilor strazii - Anexa 5 : Standarde minime obligatorii privind adapostul de zi si de noapte pentru copiii strazii;
- ✓ Managementul serviciilor de asistenta sociala si protectia copilului.

b. Formarea Externă

Principalele domenii în care participanții la studiu au beneficiat de formare externă furnizate de organisme publice și/sau private sunt:

- ✓ Cursuri de comunicare;
- ✓ Cursuri de asistență socială;
- ✓ Curs tehnic de formare a lucratorilor sociali stradali;
- ✓ Curs anual de specializare-Metodele de lucru ale lui Eagan – Douglas Tyler;
- ✓ Curs anual de specializare- Parteneriatul cu adolescentii- Margaret Fawcett;
- ✓ Curs de formare pe tema implementarii Legii 272/2004, privind promovarea si protectia drepturilor copilului;
- ✓ Prevenirea HIV/SIDA si a consumului de droguri in randul copiilor din centrele de protectie;
- ✓ Curs de Psihoterapie;
- ✓ Curs de animator socio-educativ;
- ✓ Delincventa juvenila si servicii de asistenta sociala pentru copiii strazii;
- ✓ Asistenti maternali profesionisti pentru copiii strazii si lucratorii sociali.

c. Alte tipuri de formare

Alte tipuri modalități de dezvoltare a competențelor profesionale în domeniul muncii cu copiii străzii identificate de către participanții la studiu sunt : participarea la workshop-uri și conferințe pe teme legate de acest domeniu și schimburile de experiență la organizații și instituții din țară și din străinătate care lucrează cu copiii străzii.

d. Puncte forte și puncte slabe identificate la formarea continuă

Protivit participanților la studiul național cu privire la formarea profesională, cunoștințele și experiențele dobândite în cadrul formării inițiale care îi ajută cel mai mult în munca cu copiii străzii, sau copiii în stradă sunt:

- Cunoștințe în domeniul managementului conflictelor;
- Abilitățile dobândite prin practică;
- Cunoștințe în domeniul psihologiei copilului și a adolescentului;
- Cunoștințe cu privire la conceperea unui program de dezvoltare a abilităților de viață.

Principalele domenii în care profesioniștii care lucrează cu copiii străzii consideră că formarea inițială nu le-a oferit suficiente oportunități de dezvoltare a cunoștințelor sunt:

- Cunoștințe în domeniul psihologiei copilului străzii;
- Metode de lucru cu copiii străzii;
- Exemple de bună practică;
- Managementul situațiilor de urgență.

C. PROPUNERI PENTRU AMELIORAREA FORMARII PROFESIONALE (SAU RECOMANDARI) NAȚIONALE

Pe baza analizei rezultatelor studiului cu privire la formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii în România, a experienței și a dezbaterilor comune, membrii Comitetului Național de Pilotaj Român al proiectului de parteneriat Leonardo da Vinci nr. LLP-LdV/PAR/2009/RO/101 subliniază următoarele aspecte:

- Există nevoia unei mai bune recunoașteri a categoriei de “copiii străzii” sau “oamenii străzii” printre grupurile țintă de persoane aflate în dificultate astfel încât unele module și cursuri obligatorii cu privire la tehnicile și metodele de intervenție specifică să fie introduse (acolo unde nu există) sau să se dezvolte (acolo unde există deja) pentru studenții la facultățile de asistență socială.
- Este necesară îmbunătățirea programelor de politici ocupaționale prin construirea unui standard ocupațional al „asistentului social stradal” și elaborarea de metodologii, instrumente și proceduri de lucru unitare la nivel național. Astfel se impune dezvoltarea, certificarea și

recunoașterea calificărilor „asistenților sociali stradali” și înscrierea acestei calificări în Registrul Național al Calificărilor.

- Există nevoia construirii de programe de formare specifică domeniul metodelor și tehnicilor de intervenție cu copiii străzii.
- Se impune folosirea de către profesioniștii care lucrează cu copiii străzii a unui set de tehnici și instrumente specifice care să le permită construirea unei relații bazată pe încredere pornind de la intervenția directă în stradă, mediul de viață al beneficiarilor.
- Colaborarea dintre organizațiile cu tradiție în asistența socială a copiilor străzii și instituțiile de formare inițială și continuă va duce la sprijinirea instituțiilor de învățământ în aplicarea metodologiilor, instrumentelor și procedurilor de lucru specifice cu acest tip de public.
- Există nevoia creșterii duratei de practică pe timpul formării inițiale a profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și structurării acestora astfel încât la sfârșitul perioadei de practică studenții să aibă informațiile, abilitățile și deprinderile necesare de lucru cu acest grup țintă.
- Asigurarea unui suport informatic la nivel național care să cuprindă organizațiile/instituțiile care lucrează cu acest grup țintă, furnizorii acreditați de formare profesională și categoriile de personal care lucrează în domeniu ar oferi o platformă de comunicare și relaționare între toți factorii interesați. De asemenea se impune îmbunătățirea sistemului național de informare privind situația locală și națională a copiilor străzii
- Există nevoia dezvoltării unei rețele de comunicare între aceste organizații și instituții în vederea promovării modelelor de bună practică și a schimbului de experiență atât de necesar pentru găsirea de soluții care să răspundă nevoilor grupului țintă și să faciliteze integrarea lor socială.
- Publicarea de manuale, ghiduri de bune practici, studii, buletine informative, materiale de diseminare și promovare a sistemului național și european în domeniul calificării ar duce la creșterea standardelor de lucru în domeniu.

- Corelarea sistemului național al calificărilor cu instrumentele existente la nivel european și internațional în domeniul calificărilor în domeniul asistenței copiilor străzii ar facilita transferul de bune practici în dezvoltarea serviciilor sociale a copiilor străzii.

RECOMANDĂRI FINALE

Programele de formare inițială și de educație continuă pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii sau în stradă trebuie să țină seama de schimbările apărute în societate, în special de situația copiilor și tinerilor străzii sau în stradă.

Pentru a îmbunătăți programele de formare existente și pentru a asigura o formare care să poată răspunde nevoilor de profesioniști care se ocupă de această populație specifică, atât de vulnerabilă, partenerii din proiectul Leonardo da Vinci recomandă:

1. Încorporarea în cadrul formării inițiale de nivel superior, a studenților în domeniul științelor sociale, a metodologiilor și strategiilor de intervenție cu copiii străzii sau pe stradă.
2. Crearea sau includerea de module pluridisciplinare obligatorii de formare continuă pentru profesioniștii care lucrează cu copiii străzii.
3. Oferirea posibilității studenților de a descoperi, prin practică, munca în stradă.
4. Facilitarea accesului pentru participarea tuturor profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și / sau pe stradă la programe de formare continuă.
5. Armonizarea programelor de formare continuă pe întreg teritoriul european.
6. Definirea de standarde europene pentru a lucra cu copiii străzii și în stradă, în scopul de a identifica criteriile comune pentru evaluarea activității desfășurate.
7. Obligativitatea evaluării acțiunilor pe teren.
8. Dezvoltarea unei calificări profesionale specifice pentru meseria de educator stradal și includerea acesteia în registrele de meserii din fiecare țară din spațiul comunitar.
9. Recunoașterea, promovarea și certificarea competențelor dobândite prin experiență în toate țările europene;

10. Dezvoltarea rețelelor de formare continuă între țările europene cu scopul de a împărtăși cele mai bune practici de intervenție cu minorii neînsoțiți și cu familiile care migrează dintr-o țară europeană la alta.
11. Facilitarea schimburilor de experiență între profesioniștii care lucrează cu copiii și tinerii străzii.
12. Organizarea cu partenerii din acest program și a rețelelor lor a unei reuniuni anuale a profesioniștilor în țările europene axată pe un modul pluridisciplinar care să promoveze schimburile de bune practici.
13. Pentru realizarea acestui proiect, partenerii vor studia posibilele oferte viitoare în cadrul programului Leonardo da Vinci și alte tipuri de finanțări europene.

Elaborarea unui program de formare

Pentru a îmbunătăți cunoștințele și competențele profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și / sau pe stradă, partenerii din cadrul proiectului Leonardo Da Vinci au sugerat ca programele de formare inițială și continuă să conțină teme specifice problematicilor acestor copii.

1. Partenerii recomandă includerea următoarelor teme: Un modul de psihologie a copiilor străzii și în stradă pentru a identifica cine sunt acești copii;
2. Un modul cu privire la noțiuni de drept, astfel încât fiecare profesionist să cunoască legislația națională din domeniul protecției copilului și reglementările comunitare și textele internaționale printre care se numără și Convenția Internațională a Drepturilor Copilului, care definesc principiile aplicabile tuturor copiilor;
3. Un modul pe teme sociologice, economice, cultural, familiale și structurale pentru a înțelege cauzele care îi determină pe copii și tineri să trăiască în stradă.

Aceste module de formare trebuie să permită profesioniștilor să dobândească instrumentele necesare pentru a:

- analiza contextului de intervenție și cunoașterea actorilor sociali care intervin pe un anumit teritoriu;
- găsi cauzele individuale și personale care determină copiii și tinerii să trăiască în stradă;
- identifica factorii de risc și răspunsurile adecvate pentru soluționarea lor;
- identifica nevoile implicite și explicite a fiecărui copil și tânăr în condițiile legii;
- construi și implementa proiecte de intervenție individuală și colectivă;
- cunoaște metodologiile de lucru în echipă și în rețea;
- munci în domeniul supervizării și evaluarea;
- cunoaște metode pentru a înregistra date cu privire la intervenție: jurnal de bord, raport, rapoarte privind activitățile.

Echipa Asociației Stea mulțumește partenerilor și colaboratorilor din România pentru implicare și sprijin în derularea activităților proiectului:

Organizații și instituții membre ale Comitetului Național:

- Asociația Sprijinirii Integrării Sociale (ASIS) București
- Organizația Umanitară Concordia din București
- Fundația "Vis de Copil" din Arad
- Asociația Salvați Copiii filiala Iași
- Fundația de Voluntari Somaschi din Baia Mare
- Serviciul Public de Asistență Socială Satu Mare (SPAS)
- Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Satu Mare
- Serviciul de intervenție în caz de abuz, neglijare, trafic, migrație și alte situații de urgență în domeniul asistenței sociale din cadrul DGASPC Satu Mare

Parteneri care au primit vizita profesioniștilor din străinătate cu ocazia mobilităților transnaționale din România – aprilie 2011:

- Asociația Română Anti-SIDA (ARAS) din București
- Fundația Parada din București
- Fundația Sfânta Macrina din București
- Centrului de Coordonare și Informare privind Situația Copiilor Străzii din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială din București
- Centrul social deschis - „Casa prieteniei” din cadrul organizației Caritas Satu Mare
- Centrul de Asistență și Intervenție pentru Victimele Traficului de Persoane, Abuzului, Neglijării, Exploatării din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Satu Mare
- Centrul Social de Urgență din cadrul SPAS Satu Mare
- Tribunalul Satu Mare prin Domnii Judecători Eugen ROȘIORU și Remus NEMEȘ
- Autoritățile locale din Satu Mare: Primăria, Consiliul Local, Consiliul Județean și Prefectura

Organizații și instituții care au răspuns la chestionarele trimise în cadrul studiului cu privire la practicile profesionale folosite în domeniul muncii de asistență socială cu copiii străzii și în stradă și a stării programelor de formare profesională existente pentru personalul care lucrează cu aceștia.

Publicație în limba franceză coordonată de către:

Guillaume Marcoux
Odile MAURICE
Echipa La Voix De l'Enfant

Realizată cu participarea:

partenerilor din Spania (Catalonia), Franța, Italia și România

Adaptată în limba română de către:

Cristina-Maria BALA și echipa Asociației Stea

Publicație realizată în cadrul proiectului:

„La formation des professionnels travaillant avec les enfants
des rues et dans la rue”

(Formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii străzii și în stradă),

**Proiect realizat cu sprijinul financiar al Comisiei Europene prin
programul:**

„Învățare pe Tot Parcursul Vieții”, administrat în România de Agenția
Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării
Profesionale.

Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorului și
Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe
care le conține.

